

KAUNO KOLEGIJA
VADYBOS IR EKONOMIKOS FAKULTETAS

VERSLO ĮMONIŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ ANALIZĖ.
MOKOMOJI KNYGA

Arvydas Kazakevičius
Eridanas Jakštas

Kaunas, 2018

Recenzentai:

*Kauno technologijos universiteto, Ekonomikos ir verslo fakulteto, Ekonomikos katedros
profesorė, soc. m. dr. Irena Pekarškienė.*

Vilniaus universiteto, Kauno fakulteto docentė, soc. m. dr. Gailutė Gipiienė.

Redaktorė: *Aušrinė Peleckienė*

Leidėjas: *Kauno kolegijos Reklamos ir medijų centras*

ISBN: 9789955275329.

TURINYS

Pratarmė.....	4
1. Verslo įmonių veiklos analizės esmė	5
1.1. Verslo įmonės samprata	5
1.2. Verslo įmonės valdymo ir analizės ryšys	7
1.3. Verslo įmonių veiklos analizės rūšys ir turinys	9
2. Verslo įmonių finansinių ataskaitų sudėtis	15
2.1. Finansinių ataskaitų formos	15
2.2. Metinių finansinių ataskaitų rinkiniai	17
3. Finansinių ataskaitų analizės procesas	19
3.1. Finansinių ataskaitų analizės etapai	19
3.2. Analizės tikslo ir uždavinių nustatymas	19
3.3. Informacijos analizei surinkimas ir patikrinimas	21
4. Finansinių ataskaitų analizės būdai	22
4.1. Absoliutinių rodiklių analizė	22
4.2. Horizontali analizė	25
4.3. Vertikali analizė	28
4.4. Santykinų rodiklių analizė	32
5. Finansinių santykinų rodiklių skaičiavimas ir analizė	34
5.1. Finansinių santykinų rodiklių grupės	34
5.2. Pelningumo rodikliai	36
5.2.1. Pardavimų pelningumo	36
5.2.2. Turto pelningumo	37
5.2.3. Kapitalo pelningumo	38
5.3. Aktyvumo rodikliai.....	40
5.3.1. Turto apyvartumo	40
5.3.2. Kapitalo apyvartumo	42
5.3.3. Pinigų ir veiklos ciklą.....	44
5.3.4. Rezultatyvumo	45
5.4. Mokumo-likvidumo rodikliai.....	47
5.4.1. Mokumo	47
5.4.2. Įsiskolinimo	49
5.4.3. Likvidumo	50
5.5. Finansinio stabilumo rodikliai	51
5.5.1. Auksinių taisyklių	52
5.5.2. Finansinio sverto.	53
5.5.3. Finansinio stabilumo.....	56
5.5.4. Bankroto tikimybės	57
5.6. Finansinės vertės rodikliai.....	59
5.6.1. Akcijos vertės	59
5.6.2. Įmonės vertės	61
5.6.3. Dividendų	62

5.7. Pinigų srautų rodikliai	63
6. Mažos įmonės metinio finansinių ataskaitų rinkinio analizės pavyzdys..	65
6.1. Horizontali finansinių ataskaitų analizė	65
6.2. Vertikali finansinių ataskaitų analizė	68
6.3. Finansinės veiklos kokybinių charakteristikų analizė	73
6.3.1. Pelningumo analizė	73
6.3.2. Aktyvumo analizė	76
6.3.3. Mokumo-likvidumo analizė	79
6.3.4. Finansinio stabilumo analizė	82
6.3.5. Finansinės vertės analizė	84
Literatūra ir kiti informacijos šaltiniai.....	86
Priedai	88

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

LENTELĖS

- 2.1. lentelė. Įmonių skirstymo į kategorijas rodikliai ir jų dydžiai
- 4.1. lentelė. Rodiklių vertinimo sąsajos
- 4.2. lentelė. Papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai
- 4.3. lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimų pavyzdys
- 4.4. lentelė. Metinių duomenų pateikimo analitinėje lentelėje pavyzdys
- 4.5. lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimo lentelės pavyzdys Nr.1
- 4.6. lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimo lentelės pavyzdys Nr.2
- 4.7. lentelė. Vertikalios analizės skaičiavimų pavyzdys
- 4.8. lentelė. Bendrinės santykinių rodiklių skaičiavimo formulės
- 6.1. lentelė. Pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai
- 6.2. lentelė. Balanso ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai.
- 6.3. lentelė. Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizės skaičiavimai
- 6.4. lentelė. Balanso ataskaitos bendros vertikalios analizės skaičiavimai
- 6.5. lentelė. Balanso ataskaitos dalinės vertikalios analizės skaičiavimai
- 6.6. lentelė. Pardavimų pelningumo rodikliai
- 6.7. lentelė. Turto pelningumo rodikliai
- 6.8. lentelė. Kapitalo pelningumo rodikliai
- 6.9. lentelė. Turto apyvartumo rodikliai
- 6.10. lentelė. Kapitalo apyvartumo rodikliai
- 6.11. lentelė. Pinigų ir veiklos ciklų rodikliai
- 6.12. lentelė. Rezultatyvumo rodikliai
- 6.13. lentelė. Mokumo rodikliai
- 6.14. lentelė. Išiskolinimo rodikliai
- 6.15. lentelė. Likvidumo rodikliai
- 6.16. lentelė. Finansinio svėro rodikliai
- 6.17. lentelė. Finansinio stabilumo rodikliai
- 6.18. lentelė. Bankroto tikimybės rodiklis
- 6.19. lentelė. Finansinės vertės rodikliai

PAVEIKSLAI

- 1.1 pav. Įmonės organizacijos sandara
- 1.2 pav. Įmonės sistemos sandara
- 1.3 pav. Svarbiausių vadybos proceso sudėtinių dalių sąveika
- 1.4 pav. Įmonės veiklos ekonominės analizės turinys
- 1.5 pav. Analizės rūšių sąveika
- 5.1 pav. Finansinių santykinių rodiklių grupavimas ir naudojimas

PRATARMĖ

Verslo įmonių finansų valdymas yra būtina sėkmingos ir tvarios verslo įmonės veiklos sąlyga, kurios įgyvendinimo kokybę gali užtikrinti tinkamas valdymo sprendimų informacinis aprūpinimas. Verslo įmonės finansų valdymo informacinius poreikius gali patenkinti įsidiėgdamos ir naudojamos finansinės analizės sistemos. Finansinė analizė yra viena populiariausių finansų valdymo funkcijų valdant įmones praktiškai, nes užtikrina finansinės apskaitos ir valdymo sprendimų informacinio aprūpinimo sąsajas. Finansinė analizė naudoja finansinės apskaitos duomenis, juos apdoroja ir suprantama forma pateikia finansinius sprendimus priimantiems valdymo specialistams. Finansinės apskaitos ir finansinės analizės sistemos yra glaudžiai susijusios, turinčios daug bendrumo, tačiau pasižymi ir esminiais skirtumais. Bene didžiausias skirtumas tarp sistemų yra jų teisinis reguliavimas. Jeigu finansinės apskaitos praktika yra griežtai reglamentuota veikla, tai praktinės finansinės analizės reglamentavimo nėra. Finansinė analizė tiek praktiniu, tiek teoriniu aspektu yra kūrybiškesnis procesas, grindžiamas moksliniais pagrindais, susiformavusiomis metodikomis ir normomis bei analitikų įgūdžiais. Pritartume viešai nuomonei, kad bendro finansinės analizės reglamentavimo nebuvimas, dažniau būna trūkumas, nei privalumas. Tačiau reikia pabrėžti, kad tokie teiginiai teisingi tik su išlyga, kad nėra tiesioginio teisinio finansinės analizės reglamentavimo. Teisinio reguliavimo požiūriu viena minėto apskaitos ir analizės bendrumo apraiška yra finansinės analizės priklausomybė nuo finansinės apskaitos reguliavimo. Todėl galima teigti, kad tiriant finansinės apskaitos ir finansinės analizės sistemas, kaip posistemas aukštesnio lygio sistemoje – verslo įmonių finansų valdymo sistemoje, finansinės apskaitos sistemos reguliavimas veikia ir finansinės analizės bei finansų valdymo sistemas. Puikus tokios priklausomybės pavyzdys yra finansinių ataskaitų formų pakeitimas, privalomai taikytinas finansinės apskaitos praktikoje, tiesiogiai nereglamentuojantis finansinės analizės sistemos, tačiau darantis akivaizdžią įtaką jos procedūroms bei metodikoms.

Lietuvos Respublikos Seimas ir Vyriausybė, įgyvendindami Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES nuostatas, priėmė atitinkamus pakeitimus įstatymuose ir norminiuose aktuose. Šių pakeitimų rezultatas – nuo 2016 metų pradžios Lietuvos Respublikoje veikiančios verslo įmonės, tvarkančios savo apskaitą pagal Verslo apskaitos standartus (VAS), privalo sudaryti ir teikti metinę finansinę atskaitomybę naujos formos finansinėse ataskaitose. Todėl galima teigti, kad finansinių ataskaitų formų, kaip pradinio informacinio šaltinio verslo įmonių finansinei analizei, pakeitimas padarė įtaką tiek finansinės analizės, tiek verslo valdymo procesams ir procedūroms.

Šioje mokomojoje knygoje išaiškinami verslo įmonių finansinių ataskaitų pokyčiai, nagrinėjami nauji finansinių ataskaitų rinkiniai, atskleidžiami šių rinkinių analizės ypatumai bei jų įtaka finansinei analizei atlikti. Skaitytojui pateikiamos ir pagrindinės finansinės analizės teorijos žinios, naudotinos verslo įmonių finansinių ataskaitų analizėje. Mokomojoje knygoje pateikiama finansinių ataskaitų analizės metodika, kuri pasiteisino praktinėje autorių analitinėje veikloje, konsultuojant verslo įmones bei diegiant jose finansinės analizės sistemas. Taip pat pateikiami siūlymai, kaip sistemiškai spręsti įmonių finansinės analizės informacinio aprūpinimo klausimus, dirbant su naujos formos finansinėmis ataskaitomis, kaip taikyti populiariausius finansinės analizės būdus, naudojantis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis.

Autoriai

1. Verslo įmonių veiklos analizės esmė

1.1. Verslo įmonės samprata

Įmonė – tai savarankiška organizacija, įsteigta ir veikianti įstatymų nustatyta tvarka, vykdanči ekonomiškai naudingą veiklą. Įmonę sudaro nemažai elementų: materialus ir nematerialus turtas, finansiniai aktyvai, teisės, įsipareigojimai ir t.t. Įmonė gali veikti kaip juridinis arba fizinis asmuo. Bet kuriuo atveju įmonės veikloje formuojasi daug santykių. Kiekviena įmonė privalo turėti savininkus ir darbuotojus, todėl joje formuojasi darbo santykiai, įmonė įsigyja kitų rinkos dalyvių sukurtas prekes ir paslaugas bei parduoda savo produktą, todėl joje susiformuoja santykiai su kitais rinkos dalyviais, įmonė moka mokesčius, vykdo įstatymų reikalavimus, todėl neišvengiamai turi santykius su valstybinėmis institucijomis, atstovaujančiomis valstybei.

Įmonės apibrėžime kategorija *organizacija* pavartota tiksliai, siekiant pasinaudoti šitos kategorijos esme. Tarptautinių žodžių žodynas pateikia tokį organizacijos apibrėžimą: organizacija [pranc. organisation < gr. organizō — sutvarkau, surengiu]: 1. kieno nors struktūra, sandara; sistema; 2. žmonių kolektyvas, susidaręs ar sudarytas tam tikrai veiklai ar darbui; dažniausiai turi atskirą turtą ir valdymo organus. Šio apibrėžimo pagrindu norima atkreipti dėmesį į tai, kad įmonė yra sistema, kurią reikia tvarkyti, naudojantis valdymo organų veikla.

Mokslinėje ir mokomojoje, ekonominėje ir teisinėje literatūroje galima rasti daug skirtingų įmonės apibrėžimų. Jų įvairovę nulemia daug objektyvių ir subjektyvių priežasčių. Dažniausios priežastys – tai tyrimo tikslas, apibrėžimo pateikimo kontekstas ir autoriaus požiūris. Tačiau visi apibrėžimai vienodi vienu požiūriu, kad įmonė yra sudėtingas darinys, kurį sudaro sudedamosios dalys arba komponentai. Todėl tokiam dariniui suvokti būtina naudotis sistemų teorijos principais. Tai svarbu pabrėžti, norint įrodyti egzistuojantį objektyvų pagrindą įmonės analizės rūšių įvairovei. Būtina pastebėti, kad įmonės sistemiškumas pirmiausia yra objektyvi realybė, kuria galima pasinaudoti ne tik įvairių analizės rūšių poreikiams pagrįsti. Šią įmonės savybę svarbu įsisavinti ir nepamiršti tiek per visas taikomųjų ekonominių disciplinų studijas, tiek praktiškai valdant įmones.

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne žodžiui *sistema* priskiriamos tokios reikšmės:

sistlēmà, ~ėmos

1. kurios nors visumos iš(si)dėstymas, tvarka.
2. iš(si)dėstymo, sudarymo principas.
3. ko nors darinys (pagal tikslą, paskirtį, veikimą, nagrinėjimo požiūrį ir pan).
4. tvarka, santvarka, sutvarkymas.
5. organizaciniu atžvilgiu susietų įstaigų ar ūkio vienetų visuma.

Populiariuose šaltiniuose galima surasti daug bendriausių sistemos apibrėžimų, tačiau ekonominėms sistemoms apibūdinti vienas tinkamiausių galėtų būti toks.

Sistema [gr. *σύστημα, systēma* 'sustatyta, sudėliota'] – tai tarpusavyje susijusių elementų aibė, kuri objektyviai iš aplinkos išsiskiria tuo, kad sistemos elementų ryšiai stipresni ar kokybiškai kitokie nei už sistemos ribų. Sistemos elementai tarpusavyje labiau integruoti, nei sistemos ir jos supančios aplinkos elementai.

Įmonė negali funkcionuoti be daugelio sudedamųjų dalių (komponentų) egzistavimo ir sąveikos. Kiekviena įmonė, siekdama būti reikalinga rinkai ir visuomenei, privalo sukurti produktą ar paslaugą. Toks tikslas nulemia poreikį tam tikrų būdu sujungti gamybos objektus, naudojant gamybos priemones ir procesus. Gamybos objektus ir priemones reikia įsigyti, naudoti, prižiūrėti, procesus – planuoti, organizuoti ir kontroliuoti. Šiuos veiksmus sujungia finansiniai ir informaciniai srautai, be kurių neįmanoma jokia veikla šiuolaikinės rinkos sąlygomis. Galima lengvai gilinti ar platinti įmonės veiklos, jos funkcionavimo sudedamųjų dalių sąrašus bei aprašymus. Tačiau neverta skirti vietas ir dėmesio įrodymui fakto, su kuriuo sunku nesutikti – įmonė yra sistema, susidedanti iš daugelio posistemų. Todėl, norint ją pažinti, būtina naudotis sistemų teorijos principais.

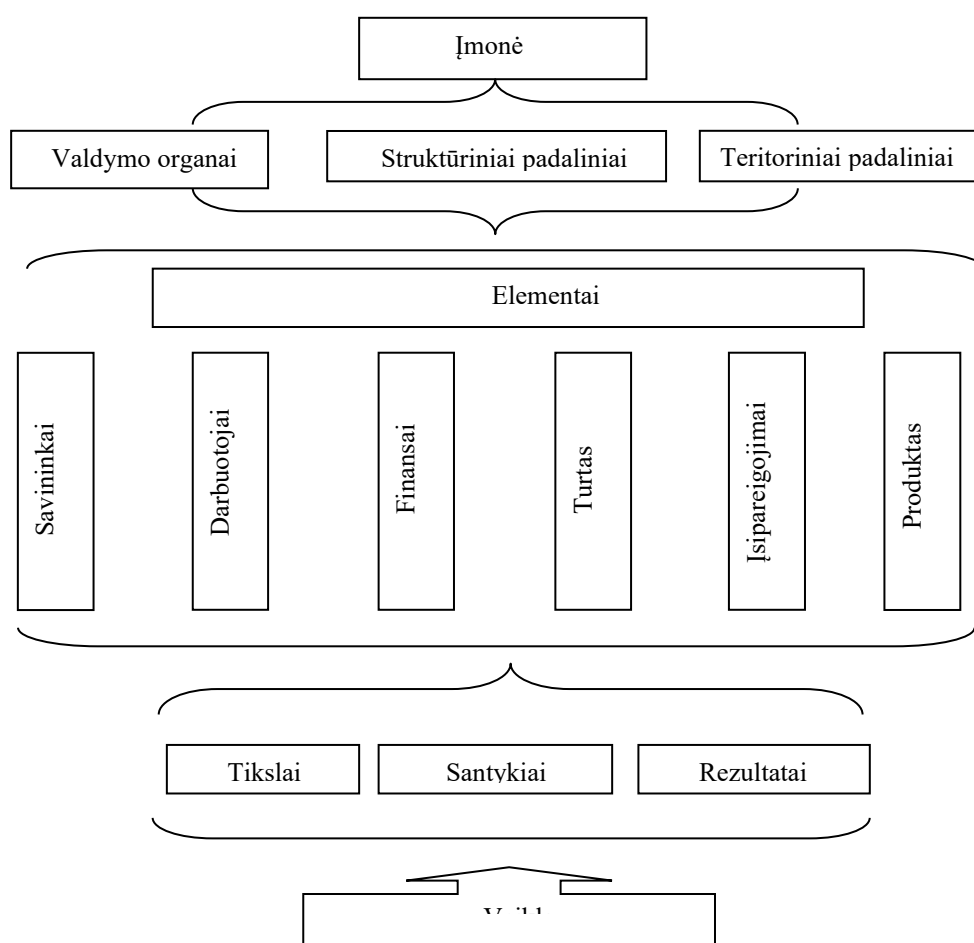
Sistemų teorija yra bendrasis sistemų tyrinėjimas, siekiant išaiškinti principus, kurie gali būti taikomi visų tipų sistemoms, nesvarbu, kokia mokslo sritis. Taikomoji sistemų teorijos paskirtis – sisteminė analizė ir sisteminis projektavimas.

Tyrinėjant vieną ar kitą objektą, sisteminės analizės ir projektavimo logika yra tokia:

- Išsiaiškinti, kokiai klasei ar grupei priklauso sistema;
- nustatyti, kokias funkcijas ji atlieka, kokie jos tikslai (jei sistema tikslinga);
- nustatyti sistemos struktūrą (sudėtines dalis, jų kompoziciją, tarpusavio ryšius);
- išanalizuoti kiekvieną elementą (posistemę);
- išsiaiškinti sistemos ryšius su aplinka, nustatyti aplinkos charakteristikas;
- charakterizuoti sistemoje vykstančius procesus;
- išanalizuoti valdymo posistemės ir valdymo procesus;

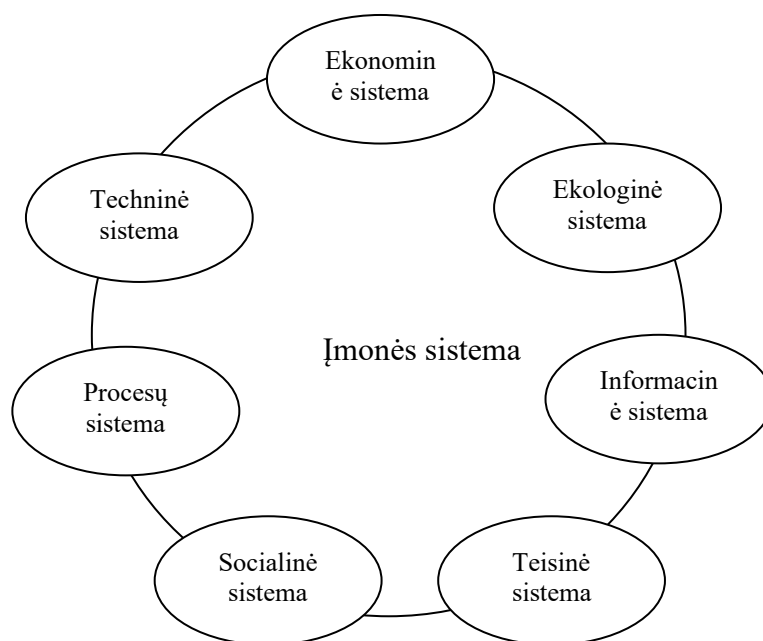
Logiška daryti išvadą, kad įmonė yra sistema, kuriai pažinti būtina naudotis sisteminės analizės logika ir principais. Kiekvieno sudėtingo reiškinių pažinimas yra susijęs su jo analizės poreikio patenkinimu.

Įmonės kaip organizacijos sandaros schematinis vaizdas pateiktas 1.1 paveiksle.

1.1 pav. Įmonės organizacijos sandara

Įmonę galima pavaizduoti ir kaip sistemą, susidedančią iš daug posistemų. Savo ruožtu šios posistemės taip pat yra sistemos, bet žemesnio sudėtingumo lygio. Tai nėra jų nuvertinimas nei sisteminiu, nei svarbos tyrimui požiūriu, tik leidžia apibrėžti jų vietą sudėtingesnėje sistemoje. Vadovaujantis sisteminiu požiūriu ir tuo, kad viena įmonės sistemos išskirtinių savybių yra jos valdymo poreikis, įmonės sistemos sandarą galima pavaizduoti 1.2 paveiksle. Pateiktas įmonės posistemų kiekis ir jų sudėtis nėra galutiniai ir vieninteliai įmanomi, tačiau jie tinka susipažįstant su įmone, kaip analizės objektu.

1.2 pav. Įmonės sistemos sandara

Pateikti paveikslai iliustruoja įmonės kaip objekto sudėtingumą, nagrinėjant ją tiek kaip organizaciją, tiek kaip sistemą. Svarbu suprasti, kad abiem atvejais pateikta to paties reiškinio struktūra. Tik pavaizdavimo išeities tašku paimtos skirtingos įmonės savybės.

Pateiktuose paveiksluose pavaizduota įmonės sandara svarbi ne tik savo turiniu, bet ir galimybe suvokti, kad įmonės veiklai būtina visų sudėtinių dalių sąveika, t.y. įmonė veikia, kai sudėtinės dalys sąveikauja. Analizei svarbu ne įmonės egzistavimo faktas, o įmonės veikla. Tik vykdydama veiklą įmonė gali pasiekti rezultatų ir būti naudinga savininkams bei visuomenei. Todėl nesigilinant į įmanomų įmonės analizės sistemų įvairovę galima teigti, kad visos jos analizuoja įmonės veiklas ir jų rezultatus. Savo ruožtu įmonės veikla sukuria poreikį ją valdyti.

1.2. Verslo įmonės vadybos ir analizės ryšys

Vadyba yra sąmoningai vykdomas organizacijos valdymas bei specialioji (konkrečioji arba praktinė) disciplina, nagrinėjanti organizacijos valdymą ir kontrolę. Socialinių-ekonominių sistemų valdymas pirmąkart buvo pradėtas vadinti vadyba (angl. *management* kildinamas iš ital. *maneggiare* (išlaikyti rankose – ypač arkli), kas savo ruožtu kyla iš lot. *manus* (ranka)) Mary Parker Follett (1868-1933) darbuose. Vadyba nagrinėja praktinį valdymo įgyvendinimą. Specialistai ne visuomet sutaria dėl išsamaus vadybos funkcijų sąrašo, tačiau gana vieningai pripažįsta, kad pagrindinės vadybos funkcijos yra penkios Henri Fayol pasiūlytos funkcijos:

1. Planavimas.
2. Organizavimas.
3. Vadovavimas.
4. Koordinavimas (Reguliavimas).
5. Kontrolė.

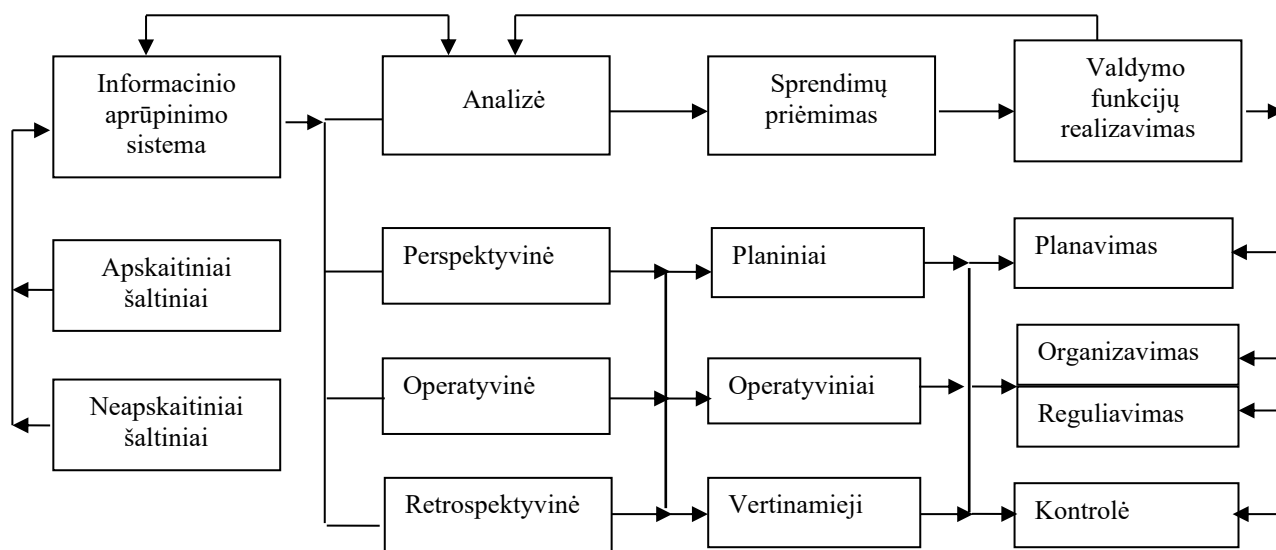
Vienas specialiųjų mokslų, nagrinėjančių sistemų valdymą, yra kibernetika.

Kibernetika - (gr. *kybernetikē (techne)* - valdymo menas) mokslas, tiriantis įvairių sistemų bendruosius valdymo procesus, kurie vyksta, renkant, perduodant, laikant ir perdurbant informaciją. Kibernetiką galima apibrėžti ir kaip mokslą apie valdymą, valdančias sistemas, t.y. ryšius bei informacinius procesus gyvuose organizmuose, mašinos, techninėse sistemose ir visuomenėje. Kibernetikos požiūriu vadybines funkcijas galima išreikšti kaip dirbtinių sistemų valdymo ir žmonių motyvavimo funkcijų rinkinį:

1. Duomenų rinkimas.
2. Pranešimo formavimas.
3. Duomenų perdavimas per ryšio kanalus (komunikacija).
4. Apskaita.
5. Kontrolė.
6. Analizė.
7. Prognozė.
8. Planavimas.
9. Operatyvus valdymas.
10. Organizavimas ir koordinavimas.
11. Sprendimo priėmimas / vykdymas.
12. Stimuliacija ir motyvavimas.

Verslo įmonė yra dirbtinė sistema, nes ją sukuria ir valdo žmonės. Vadybos samprata kibernetiniu požiūriu svarbi dėl to, kad ji tiria informacijos apdorojimą, o verslo įmonės analizė atlieka ekonominės-finansinės informacijos apdorojimą. Todėl analizė yra nurodoma tarp kitų valdymo funkcijų anksčiau pateiktame sąraše.

Įmonės vadybos samprata neapsiriboja jos funkcijomis, tačiau nustatant įmonės vadybos ir analizės ryšį, toks kelias yra trumpiausias ir suprantamiausias. Galima teigti, kad analizė yra viena iš įmonės vadybos funkcijų. Analizės funkcija yra labai svarbi, nes ji yra įgyvendinama prieš priimant daugelį vadybos sprendimų. Analizės ir kitų svarbių vadybos proceso sudėtinių dalių sąveika pavaizduota 1.3 paveiksle.

1.3 pav. Svarbiausių vadybos proceso sudėtinių dalių sąveika

Toks stiprus analizės ryšys su vadyba lemia didelius reikalavimus analizės rezultatams, nes nuo jų kokybės priklauso vadybinių sprendimų pagrįstumas, vadinasi, ir jų kokybė. Jeigu analizės rezultatai bus netikslūs, nekokybiški, tai gali būti pagrindu neteisingam vadybiniam sprendimui priimti. Analitiniai procesai įmonėse naudojami ir vystomi, kai įmonės valdymo grandys, naudojantys analitinę informaciją, būna patenkintos gaunama analitine informacija. Analizė niekad nėra atliekama dėl analizės. Jos rezultatai visuomet privalo turėti konkretų užsakovą, t.y. įmonės valdymo sistemos darbuotoją (-us), kuriam reikia konkrečios informacijos konkrečioms vadybinėms funkcijoms įgyvendinti, vadybiniams sprendimams priimti. Galima teigti, kad analizė yra svarbi verslo įmonės vadybos funkcija, nuo kurios įgyvendinimo priklauso veiklos rezultatai, finansinė būklė, veiklos tęstinumas ir tvarumas.

1.3. Verslo įmonės analizės rūšys ir turinys

Vadovaujantis poskyryje 1.1 pagrįsta nuostata, kad įmonė yra sistema, kurią sudaro daug tarpusavyje susijusių posistemų, aišku, kad tokią sudėtingą sistemą geriausiai galima ištirti ir suprasti, analizuojant ją sudarančias posistemas. Dažniausiai praktikoje būna tokios įmonės analizės rūšys:

- 1) ekonominė ir finansinė analizė;
- 2) ekologinė analizė;
- 3) institucinė analizė;
- 4) komercinė analizė;
- 5) techninė analizė;
- 6) teisinė analizė;
- 7) socialinė analizė.

Pateiktas sąrašas nėra baigtinis, tačiau jame paminėtos visos pagrindinės analizės rūšys, reikalingos įmonės sistemai pažinti. Būtina pabrėžti, kad atskirų įmonės analizės rūšių įvardijimas nereiškia, kad turime kažkokį skaičių analizės rūšių, kurios gali būti daromos tik nurodyta seka arba tik kiekviena atskirai. Sąrašas pateiktas abėcėlės tvarka, o visos paminėtos analizės rūšys gali būti naudojamos tiek kiekviena atskirai, tiek visos kartu, tiek bet koku būdu sujungtos kelios rūšys.

Visos anksčiau išvardytos analizės rūšys kartu galėtų sudaryti įmonės veiklos analizės turinį. Šioje kategorijoje žodis *veikla* vartojamas tikslingai, nes bet kokie santykiai įmonės viduje ar įmonės santykiai su išore atsiranda tik jai pradėjus veiklą. Tik įmonei veikiant atsiranda turtas ir įsipareigojimai, susiformuoja įmonės įtaka ekologiškai sistemai, sudaromi komerciniai sandoriai, naudojama įranga, atsiranda prievolės, sukuriami produktai, gaunamas finansinis rezultatas ir t.t. Šį sakinį būtų galima tęsti ne vieną puslapį, tačiau ir pateikti elementarūs pavyzdžiai yra pakankami, siekiant pagrįsti teiginį, kad visos įmanomos įmonės analizės rūšys iš esmės yra įmonės veiklos analizės rūšys. Įmonė tiek kaip organizacija, tiek kaip sistema tampa analizės objektu tik dėl savo veiklos. Būtent veikla yra išskirtinė įmonės egzistavimo sąlyga.

Konkreči atliekamos įmonės veiklos analizės apimtis priklausys nuo analizės tikslo, uždavinių ir nuo pačios įmonės. Didžiausią įtaką analizės sudėčiai ir apimčiai turi tokios įmonės savybės:

- veiklos pobūdis (gamyba, prekyba, paslaugos);
- veiklos šaka (lengvoji pramonė, energetika, didmeninė prekyba, mažmeninė prekyba, finansinės paslaugos ir t.t.);
- įmonės dydis (labai maža, maža, vidutinė, didelė);
- įmonės struktūra (padalinių skaičius; padalinių veiklos skirtumų amplitudė; geografinis išsidėstymas);

Rinkos ekonomikos sąlygomis visas įmones vienija tikslas būti ekonomiškai sėkmingomis. Jeigu analizuosime pelno siekiančias įmones, kurios sudaro absoliučią daugumą rinkoje, jų sėkmingumo matai dar konkretesni – tai pelno ir pelningumo rodikliai. Ne pelno siekiančios įmonės sukuriamos ir veikia siekdamos patenkinti tam tikrus visuomenės ar regiono poreikius, kai jų veiklos rezultatyvumas vertinamas ne pelno uždirdimo rodikliais, tačiau ir jos savo veikloje vadovaujasi tais pačiais prekiniais-piniginiais santykiais kaip pelno siekiančios įmonės. Visų įmonių veikla rinkos ekonomikos sąlygomis matuojama, vertinama, analizuojama naudojant bendrą matą – pinigus. Visose įmonėse egzistuoja ekonominiai santykiai ir veikia ekonominiai dėsniai. Todėl visai natūralu, kad dažniausiai analizuojama įmonės veiklos ekonominė posistemė. Tokią situaciją lemia ne tik paminėta fundamentali priežastis, bet ir gerokai pragmatiškesni dalykai, tarp kurių reikia išskirti pokyčių kiekį ir dažnumą. Būtent ekonominė įmonės sistema kinta paprastai dėl gerokai didesnio ir dažnesnio įvykių (operacijų) skaičiaus, lyginant su bet kuria kita veiklos posisteme. Todėl noras turėti realią, aktualią informaciją priverčia kurti operatyvias, jautresnes laiko faktoriui įmonės veiklos ekonominės analizės sistemas.

Visas įmones vienija dar vienas svarbus dalykas – įmones reikia valdyti. Toks poreikis yra natūralus, nes sistemos reikalauja valdymo vien todėl, kas jas sudaro tarpusavyje sąveikaujančios posistemės, kurios pačios yra žemesnio hierarchinio lygio sistemos. Išvada – reikia valdyti tiek šitų posistemų funkcionavimą, tiek jų tarpusavio ryšius. Tik dėl šio poreikio atsiranda realus poreikis analizei.

Įmonės veiklos analizė – tai vienos ar kelių įmonės veikloje funkcionuojančių sistemų tyrimas, kurio rūšis, sudėtis, metodika priklauso nuo analizuojančio subjekto tikslų ir uždavinių bei analizuojamos įmonės specifikos.

Toks apibrėžimas leidžia sudėlioti loginę priklausomybę tarp dažnai vartojamų kategorijų *įmonės veiklos analizė* ir *įmonės veiklos ekonominė analizė*. Bet neleidžia jų sutapatinti. Nors įmonės veiklos ekonominę analizę, suprasdami kaip vienos įmonės veiklos sistemos tyrimą, pagal pateiktą apibrėžimą gal ir galime traktuoti kaip *įmonės veiklos analizę* tuo atveju, kai ji sudaro visą veiklos analizės turinį, t.y. jokia kita įmonės sistema nėra analizuojama. Tokį požiūrį galima akceptuoti kaip kompromisinį, leidžianti vartoti abi kategorijas ir sudėlioti į logišką sistemą Lietuvos aukštosiose mokyklose dėstomų analitinių disciplinų įvairovę. Bet šis kompromisas nepanaikina sisteminės kategorijų hierarchijos ir priklausomybės – *įmonės veiklos ekonominė analizė* yra *įmonės veiklos analizės* posistemė.

Įmonės veiklos ekonominė analizė yra populiariausia įmonės veiklos analizės rūšis. Kaip jau minėta, toks populiarumas turi kelias objektyvias priežastis:

- verslo įmonių tikslai yra ekonominiai;
- įmonės ekonominė posistemė yra dinamiškiausia, lyginant su kitomis.

Todėl ekonominė įmonės situacija reikalauja nuolatinio dėmesio, kurio geriausias rodymo būdas yra analizės vykdymas.

Įmonės veiklos ekonominė analizė – tai įmonės veiklos rezultatų, išteklių, procesų ir perspektyvų tyrimas, siekiant juos įvertinti ir aprūpinti valdymo procesų subjektus informacija būtina sprendimams priimti.

Įmonės veiklos ekonominė analizė yra valdymo funkcija, pasižyminti tokiomis specifinėmis, lyginant su kitomis valdymo funkcijomis, savybėmis:

- ji įgyvendinama prieš daugumą valdymo funkcijų;
- jos rezultatais naudojamosi kitoms valdymo funkcijoms atlikti;
- ji atliekama atsiradus (susiformavus) poreikiui, vykdant kitas valdymo funkcijas;
- jos turinį nulemia kitų valdymo funkcijų poreikiai.

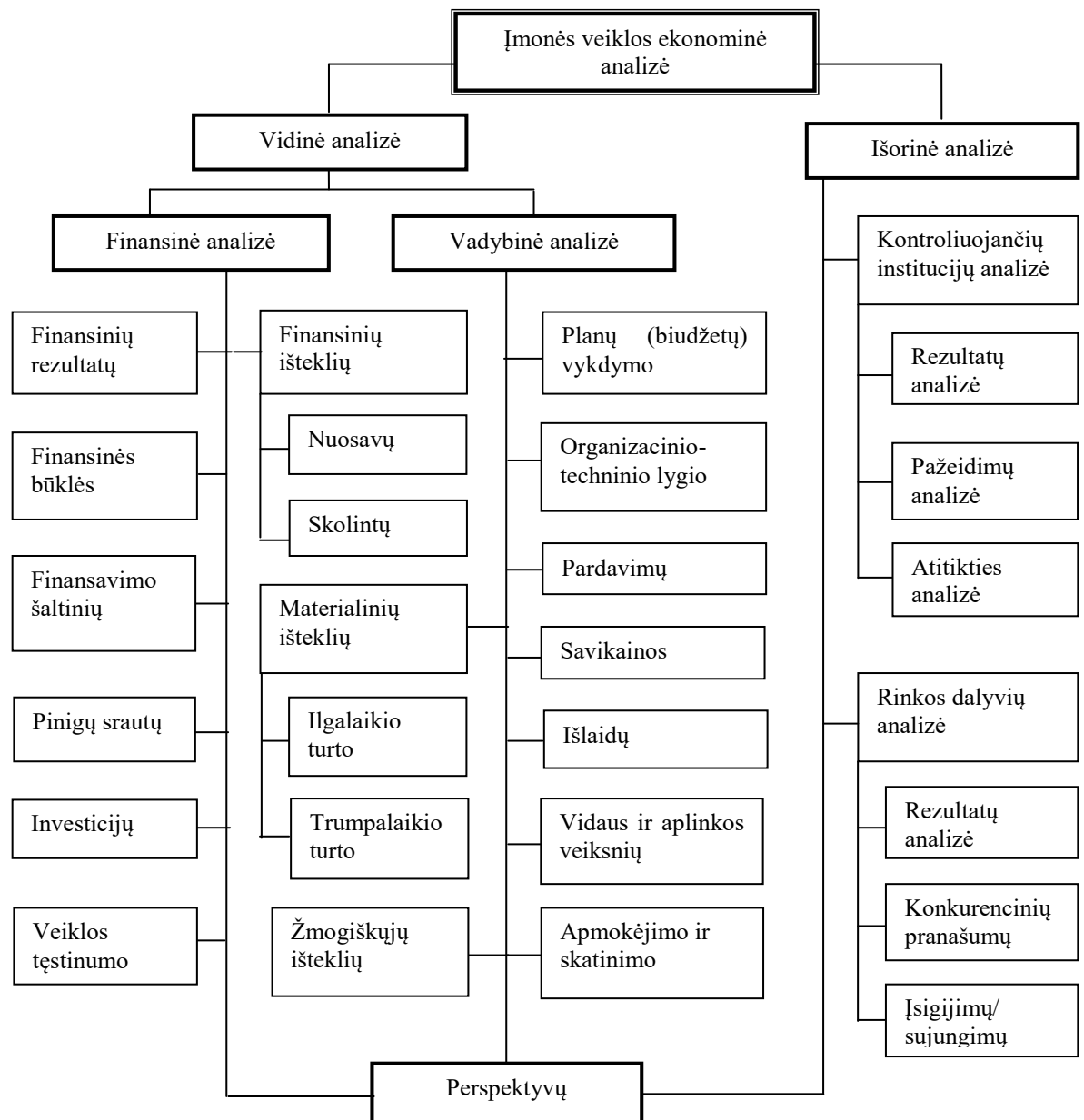
Įmonės veiklos ekonominės analizės turinio apibrėžimas padeda geriau suprasti jos reikšmę, vietą valdymo sistemoje, užsakovus bei vykdytojus. Tačiau būtina prisiminti, kad ta pati reiškinys visuma arba sistema gali būti sudaroma vadovaujantis skirtingais požymiais, todėl ir turinys gali būti pateikiamas skirtingai. Tai yra pagrindinė priežastis, kodėl skirtinguose šaltiniuose galima surasti skirtingus veiklos, ekonominės ar kitos rūšies analizės klasifikavimo, struktūros ir turinio pavyzdžius. Būtina prisiminti, kad sudėtingų objektų klasifikavimas yra vienas iš visuotinių tyrimo metodų, kurio taikymas yra būtinas ir sveikintinas tyrinėjant objektus, kurie iš esmės yra sistemos. Skirtingi autoriai naudoja skirtingus klasifikavimo požymius ne norėdami pateikti eilinę struktūros schema, bet pabrėždami tam tikrų požymių svarbą, siekdami konkrečių savo tyrimo ar medžiagos dėstymo tikslų. Šioje mokomojoje priemonėje analizė nagrinėjama pabrėžiant jos vietą ir svarbą įmonės valdymo kontekste, todėl dažnai iš galimų variantų pasirenkami tie, kurie geriau tinka bendrai medžiagos pateikimo vizijai. Antras sudarytą turinį lemiantis aspektas yra paminėtų analizės temų praktinis egzistavimas, t.y. autoriams teko praktiškai vykdyti arba naudoti visų schemoje įvardytų analizės sudedamųjų duomenis. Todėl galima teigti, kad tokios analizės temos turi realų praktinį poreikį. Įmonės veiklos ekonominės analizės turinys (žr. 1.4 pav.) sudarytas vadovaujantis praktine patirtimi, teorinėmis žiniomis bei moksliniais šaltiniais. Visas sudedamąsias pateiktos struktūros dalis aprašyti nėra vienodo poreikio, daugelį jų galima rasti ir kitų autorių darbuose pateikiamose struktūrose, tačiau sudarymo logiką ir kai kurias sudedamąsias aptarti privalu.

Pirminė priežastis nulėmusi pateiktą Įmonės veiklos ekonominė analizės turinį jau minėta – tai siekis pabrėžti analizės priklausomybę, objektyvų ryšį su įmonės valdymu. Tik praktinis įmonės valdymo subjektų poreikis analizės rezultatams, analitiniams duomenims yra privaloma sąlyga bet kokios įmonės veiklos analizei atlikti. Atkreiptinas dėmesys, kad priklausomybė nuo valdymo poreikių aktuali visoms analizės struktūros posistemėms. Tiesa, išorinės kontroliuojančių institucijų analizės atveju valdymo sprendimai gali būti nurodyti atlikti, net jeigu įmonė nenorėtų tai daryti. Išorinės rinkos dalyvių analizės atveju jos rezultatai taip pat dažnai būna ne tik informacija apie

konkurentą, bet ir pagrindas priimti valdymo sprendimus, bet šiuo atveju – analizę atlikusioje įmonėje, dažniausiai – analizę užsakiusioje įmonėje, nes tokias paslaugas įmonės paprastai užsako konsultacinėse įmonėse.

Visos 1.4 paveiksle pateiktos Įmonės veiklos ekonominės analizės sudėtinės dalis yra objektyviai vykdomų analitinių veiklų pavaizdavimas. Tačiau schemose galima ir reikia pateikti koncentruotą informaciją, kurią būtina paaiškinti išsamiau. Nagrinėjamoje schemoje Įmonės veiklos ekonominė analizė pirmiausia suskirstyta į Vidinę ir Išorinę. Išoriniai įmonės analizės subjektai siekia ir turi galimybių analizuoti įmones ne tik viešai prieinamos finansinės atskaitomybės pagrindu, tai yra viena pagrindinių priežasčių įmonės išorinę analizę traktuoti kaip finansinę analizę. Įmonės kontroliuojančios institucijos turi galimybę gauti praktiškai bet kokią informaciją iš įmonės. Kartais tai nėra finansinė informacija. Geriausias tokios situacijos pavyzdys yra įvardyta Atitikties analizė, kurios atlikimas sietinas su atitikimu įmonės licencijuojamos veiklos vykdymo sąlygoms, suteiktų įmonės veiklai sertifikatų (pvz.: Geros gamybos praktikos [GGP], Geros prekybos praktikos [GPP], Geros valdymo praktikos [GVP]) ar įdiegtų verslo valdymo sistemų (pvz.: ISO [International Standard Organization]) reikalavimų vykdymu. Todėl Išorinę analizę vadinti konkretesniu terminu (pvz.: Finansinė išorinė analizė) būtų per siaura ir ne visai tikslu. Atitikties analizės įtraukimą į įmonės veiklos ekonominės analizės sudėtį galima pagrįsti ir paaiškinti per jos galimų pasekmių prizmę. Pirmą, jei kontroliuojančios institucijos nustatys neatitikimus sertifikavimo ar licencijavimo reikalavimams, bus duotas terminas juos pašalinti. Tai tikrai pareikalaus finansinių ir žmogiškųjų išteklių panaudojimo bei taps finansinės ir vadybinės analizės objektu. Antra, jei kontroliuojančios institucijos nuspręstų naikinti suteiktas licencijas, sertifikatus ir pan., bene aktualiausia analizės tema taptų veiklos tęstinumo (bankroto tikimybės) analizė. Kitos dvi išorinės kontroliuojančių institucijų analizės temos lengvai suprantamos vien pavadinimų pagrindu, todėl gali būti papildomai nekomentuojamos. Išorinės analizės sudėtyje išskiriama Rinkos dalyvių analizė, nes tai praktiškai egzistuojanti analizė, kurią verslo įmonės vykdo savo jėgomis arba patiki konsultacinėms įmonėms. Rezultatų analizė, žinoma, yra klasikinis finansinės analizės atlikimas, kurios išvados dažniausiai tampa pagrindu vykdyti arba nevykdyti kitų temų analizę. Konkurencinių pranašumų analizę įmonės atlieka nagrinėdamos savo pagrindinių konkurentų arba šakos lyderių veiklą. Tokia analizė neapsiriboja finansinių ataskaitų nagrinėjimu, kuris šiuo atveju greičiau formaliai turi patvirtinti arba paneigti norimos analizuoti įmonės pranašumus. Šios analizės atlikimas grindžiamas visa įmanoma surinkti informacija. Dar viena priežastimi, kodėl tokios temos analizę galima ir reikia traukti į įmonės veiklos analizės sudėtį, yra naudojami analitiniai metodai, tarp kurių dažniausiai pirmas ir populiariausias yra SSGG analizė, bet priklausomai nuo gautos informacijos turinio sėkmingai naudojami ir kiti įmonės veiklos ekonominės analizės metodai. Vienas iš permanentinių verslo siekių yra plėtra, kurią galima įgyvendinti skirtingais būdais, tačiau vienas iš efektyviausių yra rinkos dalyvių įsigijimas arba susijungimas su jais. Lietuviško verslo vystymosi tradicijos vienareikšmiu lyderiu tarp šių procesų daro įsigijimus. Verslų sujungimai irgi sėkmingai egzistuoja, nors dažnesni tarp susijusių verslo subjektų, bet ne tarp konkuruojančių įmonių. Ketindami įsigyti konkurentą rinkos dalyviai pradžioje stengiasi atlikti išorinę šio proceso rezultatų analizę ir tik pozityvūs atsakymai į principinius klausimus skatina tolimesnę veiksmų eigą. Būtina pabrėžti, kad visos išorinės analizės temos fokusuojasi į išvadas, leidžiančias numatyti analizuojamų objektų veiklos ir jos rezultatų perspektyvas.

Vidinė įmonės veiklos ekonominė analizė pirmiausia skirstytina į finansinę ir vadybinę analizę. Toks skirstymas, žinoma, turi priežastį. Bet tai padaryta ne dėl kai kurių autorių darbuose nurodomos priežasties, kad tokio grupavimo pagrindas yra Finansinės ir Valdymo apskaitų egzistavimas. Kaip ne kartą pabrėžta, poreikį analizės rezultatams nulemia valdymo poreikiai papildomai informacijai. Išskiriant Finansinės analizės sritį, norima pabrėžti, kad joje nurodomas

1.4 pav. Įmonės veiklos ekonominės analizės turinys

turinys pirmiausia skirtas įmonės finansų valdymo poreikiams tenkinti. Tą patį galima pasakyti apie Vadybinės analizės sritį, kurios atlikimo užsakovais dažniausiai būna įmonės valdymo subjektai, kurių galima įvardyti tikrai ne vieną. Jų sąrašas tiesiogiai priklauso nuo įmonės organizacinės struktūros, todėl gali būti skirtingas, bet negalintis nustebinti nei vieno vadybos specialisto. Aptariamoms analizėms rūšys pasižymi dar vienu požymiu vertu atskiro aptarimo. Vidinės įmonės veiklos ekonominės analizės skirstymas į Finansinę ir Vadybinę analizes turi skirtingą praktinį ir teorinį svorį. Didžiosios daugumos praktikų, kuriuos galima vadinti grynaisiais praktikais, toks skaidymas nesudomintų, gal greičiau nustebintų, nes valdant įmonę praktiškai nėra tradicijų ir poreikio tokio pobūdžio įmonės veiklos ekonominei analizei klasifikuoti. Tuo pat metu nagrinėjamas skaidymas analizės teoretikams gali sukelti daug skirtingų minčių ir vertinimų. Pagrindinis argumentas tokioms analizėms rūšims išskirti: schemeje pateiktas Finansinės analizės turinys apima visas svarbiausias įmonės finansų valdymo sritis, o Vadybinės analizės – daugumai įmonių aktualius valdymo klausimus.

Vadybinės analizės turinyje pateiktos temos dauguma atveju sutampa su jau paskelbtomis kitų autorių darbuose, tačiau šios mokomosios knygos uždaviniai suponuoja ir kitus akcentus, kuriuos

derėtų pagrįsti. Planų (biudžetų) vykdymo analizė įtraukta į turinį dėl įmonės valdymo planavimo svarbos. Situacija su planavimo funkcijos įgyvendinimu verslo įmonėse labai skirtinga. Tikrai galima rasti pavyzdžių nuo išdirbtų, reglamentuotų, kompleksinių planavimo sistemų iki keliais savininkų numatytais rodikliais apsiribojančių planavimo pavyzdžių. Analitiko požiūriu svarbu tai, kad nepriklausomai nuo planavimo sistemos sudėtingumo ir tobulumo, jos reikalauja analizės atlikimo, kuri privalo pateikti plano ar rodiklių įvykdymo vertinimą. Pardavimų, savikainos ir išlaidų analizės išskirtos į savarankiškas temas, norint pabrėžti jų svarbą ir objektyvų poreikį. Kiekviena šių temų gana svarbi valdant įmonę tiek atskirai, tiek tarpusavyje. Patirtis nulemia siūlymą jas išskirti ir taip pabrėžti siūlymą vykdyti. Ypatingą dėmesį siūlome kreipti pardavimų analizei, kurios sudėtyje reikia analizuoti pardavimų apimtį, asortimentą, kainodarą. Įmonės veiklos organizacinio-techninio lygio analizės klausimai gana išsamiai aprašyti lietuvių autorių darbuose todėl norisi tik pastebėti, kad XXI a. šių klausimų analizė įgavo dar didesnę reikšmę dėl objektyviai didesnių pasirinkimo galimybių. Atskirai reikia pabrėžti darbo apmokėjimo ir skatinimo temas išskirimą į atskirą vadybinės analizės temą, nors turinio sudėtyje neatsisakyta ir žmogiškųjų (arba darbo) išteklių temas. Praktinės vadybos aspektu, darbo apmokėjimo ir skatinimo tema svarbi kiekvienai įmonei, kadangi net puikūs klasikinių darbo išteklių rodiklių dydžiai nereiškia, kad įmonėje optimaliai subalansuoti savininkų, vadovų ir kitų lygių darbuotojų interesai, nėra pasiekiami aukštesni kokybiniai veiklos efektyvumo rodikliai. Taip pat norima atkreipti dėmesį į galimybę analizuoti svarbų įmonės veiklos efektyvumui klausimą bei atlikti būtinus pakeitimus sistemoje ir tuo atveju, jeigu klasikinė darbo išteklių analizė įmonėje neatliekama.

Vadybinė analizė – tai įmonės ekonominės informacijos tyrimas, skirtas įvertinti pasiekimus ir perspektyvas bei aprūpinti įmonės vadybą kokybiška papildoma informacija vadybinėms funkcijoms vykdyti.

Finansinės analizės sudėtyje išskiriamos finansinių rezultatų ir finansinės būklės temos. Tuo siekiama pabrėžti galimybę ir objektyvų poreikį analizuoti nebūtinai visas įmonės finansinių ataskaitų pagrindu įmanomas temas, bet būtent šių dviejų finansinių temų analizės svarbą. Šių temų turinį taip pat galima skaidyti į potemes, kurios priklausys nuo analitiko požiūrio į finansinę būklę charakterizuojančių sričių sudėtį arba į santykinių finansinių rodiklių grupavimą. Šios dvi temos yra klasikinės finansinės analizės sudėties pavyzdžiai. Šias temas praktinėje analizėje galima skirstyti į tokias analitines potemes:

1. Pelningumo;
2. Aktyvumo;
3. Mokumo-likvidumo;
4. Finansinio stabilumo;
5. Finansinės vertės;
6. Pinigų srautų.

Potemių skaičius ar konkretus jų pavadinimas dar neįrodo nei analizės kokybės, nei profesionalumo. Reikėtų gilintis toliau ir nagrinėti analizuojamų rodiklių sudėtį, jų skaičiavimo techniką bei interpretavimą. Nors skirtingų autorių darbuose esminių skirtumų nėra daug, bet ir detalės praktinėje analizėje būna svarbios, todėl į minėtus klausimus reikia žiūrėti atsakingai ir sistemingai, vadovaujantis analizuojamo objekto specifika ir analizės uždaviniais.

Nors finansinių išteklių analizės tema priskirta prie finansinės analizės turinio temų, bet ji galėtų būti priskiriama ir vadybinės analizės turiniui, todėl yra puikus pavyzdys analizės, kuri gali pateikti į 1.5 paveiksle matomą bendrą abiem analizės rūšims zoną.

Finansavimo šaltinių analizės tema artima finansinių išteklių analizei, tačiau labiau susijusi su įmonės finansų valdymo klausimais, atliekama atsiradus poreikiui priimti finansų valdymo sprendimus, todėl tikslinga nurodyti ją turinyje kaip savarankišką temą.

Piniginių srautų ir Investicijų analizės temos taip pat yra neatskiriamos nuo įmonės finansų valdymo. Temos tarpusavyje susijusios, nes Investicijų analizė praktiškai neįmanoma be Piniginių srautų analizės, tačiau skiriasi poreikio atlikti periodiškumu ir įtaka einamajai veiklai. Piniginių srautų analizę rekomenduotina atlikti periodiškai, tiek planuojant veiklą finansiniam laikotarpiui, tiek

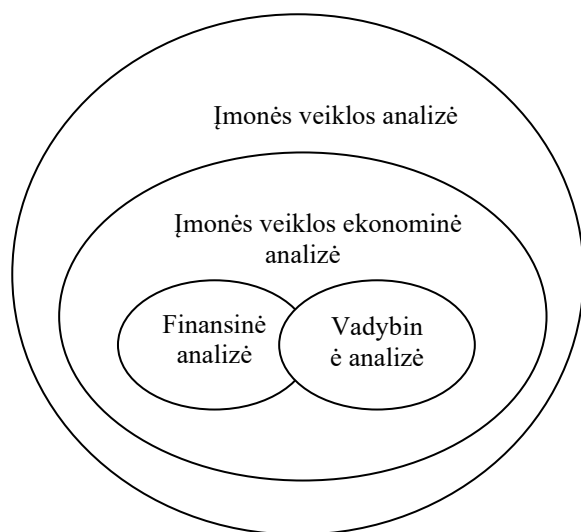
kontroliuojant jos rezultatus, o Investicijų analizės poreikis atsiranda tik susietai su konkrečiais investavimo klausimais.

Veiklos tęstinumo arba bankroto tikimybės nustatymo analizė specifinė tuo požiūriu, kad gali būti tiek vidinės, tiek išorinės įmonės veiklos ekonominės analizės tema. Tačiau eliminuoti šios temos iš finansinės analizės turinio tikrai nerekomenduotina.

Finansinė analizė – tai įmonės finansinių rezultatų ir būklės tyrimas, skirtas įvertinti pasiekimus ir perspektyvas bei aprūpinti finansų valdytojus ir kitus vartotojus kokybiškai nauja informacija vadybinėms funkcijoms vykdyti.

Pateikti analizės rūšių apibrėžimai, veiklos analizės rūšių sąrašas bei įmonės veiklos ekonominės analizės turinio sudėtis leidžia sudėlioti populiariausių analizės sistemų tarpusavio sąsajas, kurios pateiktos 1.5 paveiksle.

Visas praktikoje ir teorijoje egzistuojančias įmonės analizės veiklas reikia suvokti, tyrinėti ir vystyti kaip sistemas, kai finansinės analizės sistema yra įmonės veiklos ekonominės analizės posistemė, savo ruožtu įmonės veiklos ekonominė analizė – veiklos analizės posistemė.

1.5 pav. Analizės rūšių sąveika

Finansinės ir vadybinės analizės sistemos pateiktame paveiksle persidengia, nes praktikoje labai sunku ir visai nenaudinga stengtis nubrėžti skiriamąją liniją tarp šių analizės sistemų. Teoriškai jų atskirimas reikalingas ir prasmingas. Eilinį kartą minint teorinį ir praktinį aspektus, derėtų apibrėžti principinę poziciją dėl ekonominės teorijos ir praktikos. Dauguma Lietuvos ir kitų rinkos ekonomikos šalių ekonomistų yra tos nuomonės, kad ekonominės teorijos pagrindas – realaus gyvenimo ir konkrečių faktų tyrimas, o ekonominė teorija turi būti kuriama remiantis ūkiniu patyrimu, ekonominės tikrovės stebėjimu.

Atskirai būtina aptarti sudėtinę įmonės veiklos ekonominės analizės turinio dalį – Perspektyvų analizę. 1.4 paveiksle Perspektyvų analizė nėra skaidoma į jokiais dalis, jai nepriskiriamas joks žemesnio

klasifikavimo lygio turinys. Iš tikrųjų ši analizės rūšis užima ypatingą vietą, bet ne dėl įvardytos priežasties. Šiuolaikinėje verslo įmonėje analizė labai retai apsiriboja buvusios ir esamos padėties analize, visuomet siekiama išsiaiškinti: a) kas bus, jeigu verslas bus vykdomas pagal prognozuojamus parametrus arba b) ką reikia padaryti, kad verslas pasiektų prognozuojamus parametrus. Galima sakyti, kad permanentinis kiekvieno įmonės ar jos finansų valdymo specialisto klausimas – ką daryti ateityje – užduodamas jau analizės užsakymo etape. Galima teigti, kad praktikoje vyrauja glaudūs valdymo ir analizės konsolidavimosi procesai. Siekiant galutinai nustatyti Perspektyvų analizės vietą ir svarbą įmonės veiklos ekonominės analizės sistemoje, tenka pripažinti jos išskirtinumą, kurį galima įvardyti kaip visuotinumą. Perspektyvų analizė optimaliu atveju turi sudaryti baigiamąjį (bet tai nėra kritinis reikalavimas) kiekvienos analizės rūšies ar temos atlikimo etapą. Verslui valdyti visuomet buvo ir bus svarbu turėti objektyviais būdais ir metodais gautą perspektyvų įvertinimą visose verslo valdymo srityse. Verslininkai, verslo valdymo specialistai visuomet orientuoti į ateitį, į perspektyvas, todėl jie netoleruoja analizės, nepateikiančios informacijos apie tai, kas ir kaip gali būti. Analizės specialistai neturi kitos išeities, kaip tobulinti savo profesinius įgūdžius Perspektyvų analizėje, nes jeigu analizė negali patenkinti jos užsakovo poreikių, neatitinka jo lūkesčių, tokia analizė turi vienintelę perspektyvą – ji nebus atliekama.

Finansinių atskaitų analizės atveju Perspektyvų analize reikia vadinti prognozių (perspektyvinių) finansinių atskaitų analizę. Šios analizės nereikia sutapatinti su prognozių

(perspektyvinių) finansinių ataskaitų sudarymu. Šie du procesai – ataskaitų sudarymas ir ataskaitų analizė yra savarankiški, nors ir tarpusavyje glaudžiai susiję. Prognozinė ataskaitų sudarymas ir analizė daro tiesioginę įtaką vienas kitam. Tai galima iliustruoti tokiomis tikėtinomis situacijomis. Įmonėje sudarytos prognozinės finansinės ataskaitos. Jos privalo būti išanalizuotos, nes tik analize galima įvertinti prognozuojamą įmonės finansinę būklę ir rezultatus, kuriuos atspindi sudarytos prognozinės ataskaitos. Jeigu analizės rezultate bus nustatyti netinkami ar nepageidaujami rezultatai ar būklės, finansinių ataskaitų prognozės bus tikslinamos (koreguojamos), todėl bus sudarytos naujos prognozinės ataskaitos. Jos taip pat bus analizuojamos. Tokie darbai bus atliekami tol, kol sudarytos prognozinės ataskaitos tenkins įmonės valdymo organų reikalavimus. Juos atlikti gali ir dažnai atlieka skirtingi įmonės specialistai. Kitos situacijos atveju galimas toks darbų nuoseklumas. Įmonėje prieš prognozinė ataskaitų sudarymą atliekama retrospektyvinė finansinių ataskaitų analizė. Jos rezultatai tampa pagrindu, sudarant prognozinės ataskaitas. Tačiau ir analizės rezultatų pagrindu sudarytos prognozinės ataskaitos bus analizuojamos ir gali būti tikslinamos (koreguojamos). Abiem atvejais matosi tiesioginis ryšys tarp finansinių ataskaitų sudarymo ir analizės procesų. Būtina pabrėžti, kad prognozinės finansinės ataskaitos analizuojamos tais pačiais būdais, naudojant tas pačias procedūras kaip ir faktinės ataskaitos. Visi šioje metodinėje priemonėje aprašyti analizės būdai, jos procedūros ir vykdymas gali būti pritaikyti ir prognozinė (perspektyvinių) finansinių ataskaitų analizėje.

Poskyryje išnagrinėtas įmonės veiklos ekonominės analizės turinys leidžia konkrečių analizės temų ir klausimų pavyzdžiu suvokti jos esmę, atlikimo ir panaudojimo priežastis ir galimybes. Konkrečioje įmonėje atliekama analizė tiesiogiai priklausys nuo tos įmonės poreikių, galimybių ir specifikos. Šios priežastis gali nulemti daug skirtumų analitinėje veikloje. Tuo pat metu galima rasti ir analizės temų bei objektų, kurie gali būti vadinami visuotiniais, nes praktiškai vykdomi daugelyje verslo įmonių. Geriausias tokios analizės pavyzdys yra finansinių ataskaitų analizė. Ji neiškirta įmonės veiklos ekonominės analizės turinio schemoje (žr. 1.4 pav.) dėl paprastos priežasties. Finansinių ataskaitų analizė nėra savitiksli procesas. Šios ataskaitos naudojamos analizuojant finansinius rezultatus, finansinę būklę ir daugelį kitų temų. Šių klausimų ir temų analizei finansinės ataskaitos tarnauja informaciniais šaltiniais. Finansinių ataskaitų analizė pasižymi išskirtine paskirtimi ir reikšme finansinėje analizėje. Finansinės ataskaitos tarnauja pirminiu informaciniu šaltiniu daugeliui finansinės analizės temų, todėl dažnai finansinė analizė pradedama nuo finansinių ataskaitų analizės.

2. Verslo įmonių finansinių ataskaitų sudėtis

2.1. Finansinių ataskaitų formos

Visos verslo įmonės įstatymų ir norminių dokumentų nustatyta tvarka privalo tvarkyti apskaitą ir jos duomenų pagrindu sudaryti finansines ataskaitas. Finansinių ataskaitų tikslas – patenkinti finansinių ataskaitų informacijos vartotojų poreikius gauti tikrą ir teisingą informaciją apie įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus (jei įmonė sudaro pinigų srautų ataskaitą). Svarbiausiais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais apskaitos tvarkymą ir finansinių ataskaitų sudarymą, nuo 2004 metų sausio 1 dienos yra verslo apskaitos standartai (toliau – VAS).

VAS nustato pagrindinius principus, kuriais vadovaujantis sudaromos Lietuvos Respublikoje įsteigtų, standartus taikančių pelno siekiančių ribotos ir neribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų finansinės ataskaitos. VAS tikslas – tikrai ir teisingai parodyti įmonės veiklos rezultatus ir finansinę būklę.

Lietuvos Respublikos „Įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme“ nurodomos tokios Finansinių ataskaitų formos:

- 1) pelno (nuostolių) ataskaita (žr. 1 priedą);
- 2) trumpa pelno (nuostolių) ataskaita (žr. 2 priedą);
- 3) balansas (žr. 3 priedą);
- 4) sutrumpintas balansas (žr. priedą);
- 5) trumpas balansas (žr. 5 priedą);
- 6) pinigų srautų ataskaita (žr. 6 priedą);

7) nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita (žr. 7 priedą);

8) aiškinamasis raštas.

Būtina pastebėti, kad sąraše pateikiamos visos galimos Finansinių ataskaitų formos, tačiau konkreti įmonė privalo sudaryti tik vieną balansą ar pelno (nuostolių) ataskaitą ir privalo sudaryti tik tokias ataskaitas, kurias įpareigoja įstatymai ir norminiai dokumentai.

Įmonių veiklos analizės požiūriu svarbu suprasti finansinėse ataskaitose pateikiamos informacijos sudėtį ir sudarymo pobūdį, t.y. kas ir kaip konkrečioje ataskaitoje pavaizduojama ir gali būti analizuojama.

Balansas – finansinė ataskaita, kurioje nurodomas visas įmonės turtas, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną. Balansas gali būti vadinamas įmonės finansinės būklės ataskaita, nes tai jame parodoma.

Pelno (nuostolių) ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje nurodomos visos įmonės ataskaitinio laikotarpio pajamos, sąnaudos ir veiklos rezultatai – pelnas arba nuostoliai. Pelno (nuostolių) ataskaita gali būti vadinama veiklos rezultatų ataskaita, nes tai joje parodoma.

Pinigų srautų ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje nurodomos įmonės ataskaitinio laikotarpio pinigų ir pinigų ekvivalentų įplaukos ir išmokos.

Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje pateikiami duomenys apie įmonės nuosavo kapitalo pasikeitimą per ataskaitinį laikotarpį.

Finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas (toliau — aiškinamasis raštas) – finansinė ataskaita, kurioje paaiškinamos įmonės balanse, pelno (nuostolių), pinigų srautų ir nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitose nurodytos sumos, taip pat pateikiama papildoma reikšminga informacija, nenurodoma kitose finansinėse ataskaitose.

Bendriausiu būdu galima teigti, kad įmonių veiklos analizei finansinės ataskaitos teikia tokią informaciją:

- balansas – apie įmonės finansinę būklę;
- pelno (nuostolių) ataskaita – apie įmonės veiklos finansinius rezultatus;
- pinigų srautų ataskaita – apie įmonės veiklos finansavimo šaltinius;
- nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita – apie įmonės savininkų grynojo turto pasikeitimus;
- finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas – papildo ir paaiškina kitose ataskaitose nurodytą informaciją.

Praktikoje analitikai aprašytas finansinės ataskaitas vadina standartinėmis ataskaitomis arba standartinėmis finansinėmis ataskaitomis. Pagrindinė tokio pavadinimo vartojimo priežastis yra ta, kad savo darbe analitikai naudoja daug ataskaitų formų, tai gali būti ir konkrečiai įmonei pritaikytos, modifikuotos finansinių ataskaitų formos. Todėl norminiais aktais rekomenduojamas finansinių ataskaitų formas vadinant standartinėmis ataskaitomis išvengiama galimų nesusipratimų.

Dažniausiai analizuojamos ataskaitos yra balansas ir pelno (nuostolių) ataskaita. Tai nulemia kelios pagrindinės priežastys: šias ataskaitas sudaro visos įmonės, šiose ataskaitose pateikiama pakankamai informacijos analizei. Išimtinė yra situacija įmonėse, sudarančiose trumpą balansą ir trumpą pelno (nuostolių) ataskaitą. Šiose ataskaitose pateikiamos informacijos pakanka tik labai paviršutiniškai įmonių veiklos analizei atlikti. Rečiausiai analizuojama yra nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, nes joje pateikiama informacija reikalinga tik specifiniams klausimams analizuoti, o informacijos pateikimo forma pati savaime turi analitinėms lentelėms ir analitiniams skaičiavimams būdingų savybių, pvz.: ataskaitoje duomenis pateikiami už daugiau nei dvejus metus, ataskaitoje nurodomi straipsnių pokyčiai. Pinigų srautų ataskaitos analizės specifika ta, kad dalis ataskaitoje pateikiamų duomenų būtini praktiškai visais įmonės veiklos analizės atvejais, tačiau pačios ataskaitos analizė atliekama ne visuomet, o tik nagrinėjant specifinius finansavimo šaltinių analizės klausimus.

Konkrečios įmonės sudaromų finansinių ataskaitų sąrašas vadinamas Finansinių ataskaitų rinkiniu, jo sudarymo principai ir konkretūs rinkinių variantai pateikiami kitame knygos poskyryje.

2.2. Finansinių ataskaitų rinkiniai

Verslo įmonėje sudaromo finansinių ataskaitų rinkinio sudėtis priklauso nuo įmonės dydžio ir įmonės vadovų pasirinkimų, norminiais dokumentais apibrėžtose ribose.

Lietuvos Respublikos „Įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme“ įmonės pagal dydį yra skirstomos į tokias kategorijas:

- 1) labai mažos;
- 2) mažos;
- 3) vidutinės;
- 4) didelės.

Įmonės priskiriamos prie atitinkamo dydžio įmonių grupės vadovaujantis trijų rodiklių dydžiais: balanse nurodyto turto vertė, pardavimo grynosios pajamos per ataskaitinius finansinius metus, vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per ataskaitinius finansinius metus. Įmonė paskutinę finansinių metų dieną privalo neviršyti dviejų rodiklių dydžių, nurodytų 2.1 lentelėje, kad būtų priskirta prie labai mažos, mažos arba vidutinės įmonės. Prie didelių priskiriamos įmonės, kurių ne mažiau kaip du rodikliai paskutinę finansinių metų dieną viršija dydžius, nurodytus 2.1 lentelės D stulpelyje.

2.1 lentelė. Įmonių skirstymo į kategorijas rodikliai ir jų dydžiai

Įmonių kategorijos	Labai mažos	Mažos	Vidutinės	Didelės
Skirstymo rodikliai:	A	B	C	D
Balanse nurodyto turto vertė, Eur.	350 000	4.000.000	20.000.000	Daugiau kaip 20 000 000
Pardavimo grynosios pajamos per ataskaitinius finansinius metus, Eur.	700 000	8.000.000	40.000.000	Daugiau kaip 40 000 000
Vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per ataskaitinius finansinius metus,	10 darbuotojų	50 darbuotojų	250 darbuotojų	Daugiau kaip 250 darbuotojų

Lietuvos Respublikos „Įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo“ 20-me straipsnyje įteisintas finansinių ataskaitų rinkinių grupavimas nesutampa su įmonių grupavimų į kategorijas. Priklausomai nuo požiūrio į skirtumų reikšmingumą galima išskirti tris arba keturis finansinių ataskaitų rinkinių variantus, nors minėtame įstatymo straipsnyje tiesiogiai įvardyti trys rinkinių variantai.

Priežastimi išskirti ketvirtą rinkinį gali tarnauti Mažų įmonių galimybė sudaryti balansą arba sutrumpintą balansą. Priklausomai nuo finansinės analizės uždavinių, šis skirtumas vienu atveju gali būti reikšmingas, kitu – nereikšmingas.

Finansinių ataskaitų rinkinių grupavimas pateikiamas ir 1-me Verslo apskaitos standarte „Finansinė atskaitomybė“, taikomame sudarant 2016 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansines ataskaitas. Jame išskiriami tris finansinių ataskaitų rinkiniai.

1. Labai mažos įmonės gali sudaryti tokį finansinių ataskaitų rinkinį:
 - 1) trumpas balansas;
 - 2) trumpa pelno (nuostolių) ataskaita.
2. Mažų įmonių finansinių ataskaitų rinkinį sudaro:
 - 1) balansas arba sutrumpintas balansas;
 - 2) pelno (nuostolių) ataskaita;
 - 3) aiškinamasis raštas.
3. Vidutinių ir didelių įmonių finansinių ataskaitų rinkinį sudaro:
 - 1) balansas;
 - 2) pelno (nuostolių) ataskaita;
 - 3) pinigų srautų ataskaita;
 - 4) nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita;
 - 5) aiškinamasis raštas.

Nagrinėjami įstatymas ir standartas suteikia įmonėms galimybę pasirinkti finansinių ataskaitų rinkinį, labiausiai atitinkantį jų poreikius ir galimybes. Dokumentai numato galimybę Labai mažoms

įmonėms ir Mažoms įmonėms pasirinkti aukštesnio lygio (platesnio) finansinių ataskaitų rinkinio sudarymo variantą, mažos įmonės gali pasirinkti balanso formą (balansas ar sutrumpintas balansas). Iš esmės tai reiškia, kad verslo valdymo praktikoje galima susidurti su įvairiais finansinių ataskaitų formų rinkiniais tos pačios kategorijos įmonėse. Tokia pasirinkimo galimybė yra privalumas, bet labiau apskaitos ir atskaitomybės sudarymo, o ne įmonės veiklos analizės atlikimo požiūriu. Pateikiamos informacijos kiekio aspektu skirtumas tarp minėtų finansinių ataskaitų rinkinių yra esminis. Todėl ir įmonės veiklos analizės atlikimo sudėtingumas, taikomos procedūros ir panašūs dalykai skiriasi priklausomai nuo įmonių sudaromų finansinių ataskaitų rinkinių. Taip pat skiriasi ir tos pačios įmonės išorinės ir vidinės finansinių ataskaitų analizės galimybės. Statistikos departamento pateikiami duomenys leidžia daryti išvadą, kad labai mažos įmonės Lietuvos Respublikoje sudaro apie 80 procentų visų veikiančių įmonių. O būtent labai mažos įmonės turi galimybę sudaryti mažiausiai informacijos finansinei analizei suteikiančius finansinių ataskaitų rinkinius. Todėl galima teigti, kad finansinės analizės galimybės priklauso nuo to, kiek įmonių, svarbiausia - kiek labai mažų įmonių, pasinaudoja galimybe sudaryti platesnį finansinių ataskaitų rinkinį, nei tiesiogiai nurodytas norminiuose dokumentuose. Tokiam sprendimui pozityvią įtaką gali turėti verslo savininkų ir valdytojų suvokimas, kad:

- finansinę atskaitomybę įmonės sudaro pirmiausia savo reikmėms, o ne išoriniams informacijos vartotojams ir priežiūros institucijoms;
- finansinėje atskaitomybėje galima rasti daug verslo ir jo finansų valdymui vertingos informacijos;
- verslo subjekte įsidedus finansinės atskaitomybės analizės procedūras, verslui valdyti bus galima naudoti papildomą, kokybiškai naują informaciją.

Vadovaujantis tokiais nuostatomis yra lengviau pasiekti geresnį informacinį verslo valdymo aprūpinimą ir geresnius finansinius rezultatus, o pirmas sprendimas tokiam tikslui pasiekti gali būti aukštesnio lygio (platesnio) finansinių ataskaitų rinkinio pasirinkimas ir jo suteikiamų galimybių išnaudojimas. Verslo analitikams būdingas siekis turėti kiek galima daugiau informacijos, todėl jie visuomet stengsis, kad įmonėje būtų pasirinktas ir sudaromas kiek įmanoma aukštesnio lygio finansinių ataskaitų rinkinys.

3. Finansinių ataskaitų analizės procesas

3.1. Finansinių ataskaitų analizės etapai

Finansinių ataskaitų analizės procesą sudaro tokie atlikimo etapai:

- 1) analizės tikslo ir uždavinių nustatymas;
- 2) informacijos analizei surinkimas ir patikrinimas;
- 3) analizės rodiklių sistemos sudarymas;
- 4) rodiklių skaičiavimas;
- 5) rodiklių analizavimas;
- 6) rezultatų apibendrinimas ir įforminimas.

Analizės atlikimo etapai nurodyti pagal jų atlikimo eiliškumą. Tačiau svarbu suprasti, kad konkretaus analizės etapo vykdymas gali būti priežastis grįžti prie kažkurio ankstesnio etapo vykdymo. Galima teigti, kad nei vienas analizės etapas nėra visiškai atliktas, kol nepabaigtas visas analizės procesas. Nors analizę atliekantis specialistas prieš pradėdamas analizės procesą privalo žinoti visų analizės etapų turinį, t.y. žinoti, ką ir kaip jis atliks kiekviename etape, tačiau tai nepaneigia galimos būtinybės grįžti į ankstesnį etapą ir atlikti papildomus veiksmus. Surinkus ir patikrinus informaciją analizei gali paaiškėti, kad kažkurių analizės uždavinių įgyvendinti nepavyks dėl informacijos trūkumo, todėl galima analizės uždavinių korekcija. Sudarius planuojamą analizuoti rodiklių sistemą gali atsirasti poreikis surasti papildomą informaciją. Suskaičius ir išanalizavus rodiklius gali paaiškėti analitinių rezultatų trūkumas pagrįstoms išvadoms gauti, todėl gali tekti papildyti analizės rodiklių sistemą. Nagrinėjamame sąraše atskirais punktais išskiriami rodiklių skaičiavimo ir analizavimo etapai. Tuo siekiama pabrėžti, kad rodiklių suskaičiavimas, nepaisant jų kiekio, sudėtingumo, pateikimo formos, dar nėra analizė. Tai yra svarbus analitinio darbo etapas, kuriame analitikas privalo priimti daug sprendimų dėl skaičiavimo būdų, rodiklių tinkamumo ir pan.,

pritaikyti konkrečias skaičiavimo formules, tačiau jo pabaigoje dar negaunamas analizės rezultatas. Todėl tai tik atskiras, būtinas etapas atliekant analizę. Po jo – rodiklių analizavimo etapas, kurio metu naudojami analizės būdai, leidžiantis įvertinti suskaičiuotais rodikliais apibūdintus rezultatus, būkles ar charakteristikas. Paskutinio analizės etapo atlikimas gali nulemti poreikį grįžti prie bet kurio ankstesnio etapo atlikimo. Tokia finansinių ataskaitų analizės proceso eiga jokių būdu nerodo analitiko neprofesionalumo. Analizės atlikimas yra kūrybinis procesas, todėl jo eiga gali būti išnaudojama geresniam rezultatui pasiekti. Tenka pripažinti, kuo labiau patyręs analitikas atlieka analizę, tuo geriau jis įsivaizduoja visą analizės procesą, tuo mažesnė tikimybė grįžti į ankstesnius etapus dėl iš anksto netikslių suplanuotų veiksmų atlikimo. Toks analitinių veiksmų planavimas arba būtinų atlikti veiksmų žinojimas neišvengiamas todėl, kad kiekvienas nurodytas analizės etapas nėra vienas baigtinis veiksmas. Visi analizės etapai susideda iš daugelio atskirų veiksmų, kurių kiekis priklauso nuo įvairių priežasčių. Pavyzdžiui, veiksmai antrame etape tiesiogiai priklauso nuo įmonėje sudaromo finansinių ataskaitų rinkinio.

3.2. Analizės tikslo ir uždavinių nustatymas

Finansinių ataskaitų analizė retai būna savarankiškas analizės tikslas. Finansinės ataskaitos yra svarbus informacijos šaltinis, leidžiantis atlikti įmonių veiklos analizę įvairiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti. Įmonės veiklos ekonominės analizės turinyje (žr. 1.4 pav.) finansinių ataskaitų analizė nėra išskirta, tačiau beveik visų nurodytų Finansinės analizės temų analizė atliekama naudojantis finansinių ataskaitų duomenimis. Todėl svarbu nepamiršti, kokia informacija pateikiama konkrečioje finansinėje ataskaitoje ir koks galimas tos ataskaitos analizės rezultatas. Siekdami išanalizuoti įmonės finansinę būklę, turėsime atlikti įmonės balanso analizę. Analizės tikslas būtų – išanalizuoti įmonės finansinę būklę, o balansas būtų pagrindinis informacijos šaltinis, kurio analizė leistų pasiekti tikslą. Norėdami išanalizuoti įmonės finansinius rezultatus, privalome atlikti įmonės pelno (nuostolių) ataskaitos analizę. Šiuo atveju analizės tikslas būtų – išanalizuoti įmonės finansinius rezultatus, o pelno (nuostolių) ataskaita būtų pagrindinis informacijos šaltinis, kurio analizė leistų pasiekti tikslą.

Plačiausias tikslas galimas pasiekti finansinių ataskaitų analizės pagrindu yra kompleksinė įmonės finansinės būklės ir rezultatų analizė. Toks tikslas gali būti įgyvendintas, jeigu analizei atlikti iškeliami maksimalūs galimi įgyvendinti uždaviniai.

Lotynų kalbos žodis *complexus* reiškia ryšys, derinys. Populiariausias žodžio *kompleksinis* išaiškinimas lietuvių kalbos žodynuose pagrįstas reikšme – sudėtinis. Terminą *kompleksinis* ekonominiuose moksluose derėtų suprasti kaip derinį sudėtinių susijusių dalių. Kompleksinė analizė - tai visų įmonės kiekybinių ir kokybinių veiklos charakteristikų, galimų išanalizuoti turimų duomenų pagrindu, tyrimas ir įvertinimas. Finansinių ataskaitų analizėje tiriamos kiekybinės charakteristikos – tai atskirų finansinės ataskaitose pavaizduotų finansinių rodiklių dydžių ir dinamikos analizė. Balanso ataskaitos pagrindu galima nustatyti joje apskaitomų turto, nuosavo kapitalo, įsipareigojimų bei juos sudarančių grupių ir straipsnių dydžių pokyčius absoliučia ir santykinė išraiška. Pelno (nuostolių) ataskaitos pagrindu galima nustatyti pajamų ir sąnaudų, pelnų (nuostolių), atskirų veiklos sričių rezultatų pokyčius absoliučia ir santykinė išraiška. Finansinių ataskaitų duomenys leidžia įvertinti, ar įmonė turi daug turto, kokio turto turi daugiau ar mažiau, kokio dydžio pajamas uždirba, kokio dydžio sąnaudų tam reikia ir koks finansinis rezultatas (pelnas arba nuostolis) uždirbamas. Tokio pobūdžio informacija apibūdina įmonės veiklos kiekybinius rezultatus. Dar svarbesni yra įmonės veiklos kokybiniai rezultatai arba kokybinės veiklos charakteristikos. Nagrinėjant įmonės veiklos finansinės analizės sudėtį, buvo nurodyta daug galimų tokios analizės temų ir potemių. Būtina pabrėžti, kad jų pavyzdžiai nėra teoriškai sugalvoti, jie atitinka objektyviai susidarantį įmonės veiklos kokybines charakteristikas arba veiklos kokybinius rezultatus. Šiems rezultatams pamatuoti ir įvertinti naudojami santykiniai finansiniai rodikliai, apie kuriuos bus rašoma kitose mokomosios knygos dalyse. Dabar svarbu nurodyti, kad santykiniai rodikliai kuriami, grupuojami ir analizuojami pagrindiniai įmonės veiklos kokybinių charakteristikų (rezultatų) įvertinimo tikslais. Visų įmonių veiklą galima vertinti vadovaujantis tam tikromis kokybinėmis charakteristikomis (rezultatais). Dažniausiai išskiriamos tokios finansinės veiklos kokybinės charakteristikos:

1. Pelningumas.
2. Aktyvumas.
3. Mokumas – likvidumas.
4. Finansinis stabilumas.
5. Finansinė vertė.

Nors skirtinguose šaltiniuose galima surasti skirtingų nuomonių dėl vertintinų įmonės veiklos charakteristikų sudėties, nors juose šie reiškiniai ne visuomet vadinami veiklos charakteristikomis, tačiau visas nurodytas įmonės veiklos kokybines charakteristikas (arba jas atitinkančius rezultatus) savo darbuose tiria dauguma analizės teoretikų ir praktikų.

Įvardytos įmonės veiklos kokybinės charakteristikos (kokybiniai rezultatai) vieno analitinio proceso metu gali būti analizuojamos visos, kelios arba tik viena iš jų. Tačiau be jų tyrimo praktiškai neapsieina nei vienas analitinis procesas arba neatliekama nei viena finansinių ataskaitų analizė. Nes tai reikštų, kad analizės tikslas ir uždaviniai apsiriboja vien tik kiekybinių parametrų (charakteristikų) analize. Tačiau tai gali būti tik kaip išimtis iš taisyklės, nes analitikus visuomet domina ir kiekybiniai, ir kokybiniai įmonių veiklos rezultatai.

Kai analitikas turi plačiausią tikslą – atlikti kompleksinę įmonės finansinės būklės ir rezultatų analizę finansinių ataskaitų analizės pagrindu, tai tokios analizės uždaviniai turi apimti visų kokybinių charakteristikų (rezultatų) analizę. Vadinasi, kompleksinės finansinių ataskaitų analizės uždaviniais turi būti: pelningumo, aktyvumo, mokumo-likvidumo, finansinio stabilumo ir finansinės vertės analizė.

Galima situacija kuomet analizės tikslu bus tik konkrečios įmonės veiklos kokybinės charakteristikos analizė. Tuomet analizės tikslu bus pelningumo, aktyvumo, mokumo-likvidumo, finansinio stabilumo ar finansinės vertės analizė. Tokiu atveju atitinkamos analizės uždaviniai turi sudaryti prielaidas ištirti konkrečią kokybinę charakteristiką, akcentuodami svarbiausius tyrimo klausimus, tyrimo būdus, laikotarpius ar kitus konkrečiai analizei svarbius dalykus.

Finansinėse ataskaitose pateikiama informacija nėra konfidenciali, nes vadovaujantis galiojančiais įstatymais įmonės finansines ataskaitas privalo pateikti Valstybės įmonei Registrų centras, o visi suinteresuoti asmenys turi teisę įsigyti bet kurios įmonės metinių finansinių ataskaitų rinkinį arba atskirą finansinę ataskaitą. Todėl finansinės ataskaitos visuomet gali būti išorinės įmonės veiklos analizės šaltiniais. Finansinėse ataskaitose pateikiama informacija negali būti pakankamu pagrindu įvairiapusiam, kompleksiniam įmonės veiklos tyrimui. Jis galimas tik turint prieigą prie visų įmonės duomenų. Negalima tapatinti kompleksinės finansinių ataskaitų analizės ir kompleksinės įmonės veiklos analizės. Pirmajai pakanka duomenų iš finansinių ataskaitų ir riboto skaičiaus papildomų duomenų (žr. 3.3 poskyrį), o kompleksinei įmonės veiklos analizei atlikti duomenų kiekį sudėtinga net iš anksto suplanuoti, todėl bendriausias reikalavimas duomenų kiekiui yra tiksliausias, jis reiškia neribotą įmonės duomenų kiekio ir jų šaltinių naudojimą.

3.3. Informacijos analizei surinkimas ir patikrinimas

Visų įmonės veiklos analizės rūšių rezultatai tiesiogiai priklauso nuo analizuojamos informacijos kiekio ir kokybės. Ankstesniame poskyryje buvo išsiaiškinta, kad finansinių ataskaitų analizė atliekama siekiant įgyvendinti įvairesnius tikslus ir išspręsti daugiau uždavinių, nei pačių ataskaitų duomenų analizė. Todėl finansinių ataskaitų duomenys nėra vienintelis galimas tokios analizės informacijos šaltinis. Įmonių finansinių ataskaitų duomenys gali būti papildyti dar dviem rodiklių grupėmis, kurios suformuojamos skirtingai. Viena rodiklių grupė yra papildomi apskaitiniai rodikliai, kurie paimami iš kitų apskaitos registrų nei finansinės ataskaitos. Kita rodiklių grupė gaunama suskaičiuojant daug papildomų absoliutinių rodiklių, naudojantis pirmų dviejų rodiklių grupių duomenimis. Tokie informacijos papildymo veiksmai atliekami siekiant įgyvendinti vieną bendrųjų finansinių ataskaitų analizės tikslų – gauti maksimalų kiekį informacijos iš riboto informacijos šaltinių kiekio. Nors pagrindiniais informacijos šaltiniais tarnauja pačios finansinės ataskaitos, tačiau nurodytas tikslas reikalauja pasitelkti ir kitus informacijos šaltinius. Surinkus papildomus apskaitinius duomenis bei suskaičiuavus papildomus absoliutinius rodiklius, turime

informacinę duomenų bazę, susidedančią iš trijų rodiklių grupių, kurios gali būti vadinamos ir informacijos šaltiniais:

1. Finansinių ataskaitų rodikliai.
2. Papildomi apskaitiniai rodikliai.
3. Papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai.

Papildomų apskaitinių rodiklių skaičius ir sudėtis priklauso nuo įmonėje sudaromo finansinių ataskaitų rinkinio ir analizės uždavinių. Dažniausiai naudojami papildomi rodikliai yra šie:

1. Darbuotojų skaičius.
2. Darbo apmokėjimo išlaidos.
3. Sumokėtos palūkanos.
4. Nusidėvėjimas ir amortizacija.
5. Akcijų skaičius.
6. Akcijos rinkos kaina.
7. Dividendai.
8. Gryniesi pagrindinės veiklos pinigų srautai.

Papildomų apskaitinių rodiklių sąrašų pavyzdžiai skirtingo dydžio įmonėms pateikti 10 priede. Papildomai suskaičiuotų absoliutinių rodiklių sąrašų pavyzdžiai skirtingo dydžio įmonėms pateikti 11 priede. Visų pateiktų sąrašų rodiklių skaičius ir sudėtis priklauso nuo įmonėje sudaromo finansinių ataskaitų rinkinio ir analizės uždavinių. 10 ir 11 prieduose pateiktuose sąrašuose rodiklių skaičius ir sudėtis suderinti su šioje mokomoje knygoje nagrinėjama medžiaga, o konkrečios įmonės konkrečios analizės atveju gali būti naudojami ir kiti Papildomi apskaitiniai ir Papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai.

Dabartiniiais laikais didžioji dauguma finansinių skaičiavimų atliekami kompiuterine technika, finansiniai duomenys, įskaitant finansines ataskaitas, irgi saugomi skaitmeniniame formate. Todėl analitinės informacijos patikrinimo procedūros tiesiogiai priklausys nuo analitiko naudojamų informacinių technologijų. Praktinėje analizėje populiariausias naudojamas instrumentas yra Microsoft Office Excel programa, tačiau ji retai naudojama apskaitos tvarkymo tikslui. Didelė tikimybė, kad finansinių ataskaitų duomenis analitikui reikės persikelti į Excel programą iš kitų duomenų bazių. Pats duomenų perkėlimo faktas jau yra priežastis pasitikrinti perkeltų duomenų tikslumą. Patariama finansinėse ataskaitose Excel programoje naudotis formulėmis, atitinkančiomis ataskaitų sudarymo eigą. Pavyzdžiui, balansinėje ataskaitoje susumuoti atskirų turto, kapitalo ir įsipareigojimų grupių straipsnius, o viso turto bei kapitalo ir įsipareigojimų sumas skaičiuoti kaip grupių reikšmių sumas. Panašūs veiksmai atlikti su kitomis finansinėmis ataskaitomis leis įsitikinti, kad tarp duomenų nėra perkeltų su klaidomis. Pelno (nuostolių), pinigų srautų ataskaitose svarbu sutikrinti rodiklių ženklus, nes jie daro tiesioginę įtaką šiose ataskaitose atspindėtiems veiklos rezultatams.

Šiame poskyryje naudojama kategorija *duomenų bazė* nėra atsitiktinė. Jeigu analitikas dirba kompiuterinėmis programomis (pvz.: minėta Excel programa) ir surenka bei suskaičiuoja duomenis pagal šiame poskyryje rekomenduojamą algoritmą, tai pabaigoje bus sudarytos 4-5 duomenų lentelės, kurias jau galima traktuoti kaip analitinę duomenų bazę. Jos sudėtis būtų tokia:

- 1-a lentelė: balansinės ataskaitos duomenys;
- 2-a lentelė: pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys;
- 3-ia lentelė: pinigų srautų ataskaitos duomenys;
- 4-a lentelė: papildomi apskaitiniai rodikliai;
- 5-a lentelė: papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai.

Duomenys lentelėse, žinoma, yra analizės objektas. Būtent nuo darbo su šiais duomenimis pradedama finansinių ataskaitų analizė. Jos eiga bei svarbiausi būdai pateikiami kitame skyriuje.

4. Finansinių ataskaitų analizės būdai

4.1. Absoliutinių rodiklių analizė

Duomenys visose finansinėse ataskaitose pateikiami absoliutiniais vertiniais rodikliais. Priklausomai nuo įmonės dydžio gali skirtis tik rodiklio vertės lygis, t.y. rodikliai gali būti pateikiami eurais arba tūkstančiais eurų. Duomenų finansinėse ataskaitose pateikimas absoliutiniais rodikliais lemia, kad bet kokia pažintis su finansinėmis ataskaitomis pradedama nuo darbo su absoliutiniais rodikliais. Tokią finansinių ataskaitų analizės pradžią galima vadinti preliminaria analize. Preliminarios finansinių ataskaitų analizės esmė – finansinių ataskaitų turinio supratimas ir įvertinimas. Tokios analizės rezultatas tiesiogiai priklauso nuo:

- a) analitiko finansinės apskaitos išmanymo;
- b) finansinių ataskaitų sudarymo procedūrų supratimo;
- c) finansinių ataskaitų turinio suvokimo;
- d) ryšių ir priklausomybių tarp finansinių ataskaitų ir ataskaitinių rodiklių žinojimo.

Absoliutiniai rodikliai suteikia informaciją apie jais išreiškiamų rodiklių absoliutų dydį. Todėl atlikdami preliminarią finansinių ataskaitų analizę analitikai stengiasi įvertinti balanse pavaizduotų turto grupių ir konkrečių turto sudėtinių dalių, nuosavo kapitalo ir jo sudėtinių dalių, įsipareigojimų grupių ir straipsnių dydį ir visų įvardytų rodiklių tarpusavio suderinamumą. Pelno (nuostolių) ataskaitos rodiklių absoliutūs dydžiai suteikia informaciją apie įmonės gautų pajamų, patirtų sąnaudų ir finansinių rezultatų dydžius, leisdami susidaryti pirminę nuomonę apie veiklos finansinį sėkmingumą. Pinigų srautų ataskaitos rodikliai leidžia įvertinti, ar įmonės veikla generuoja teigiamus pinigų srautus, kokio pobūdžio veikla daro didžiausią teigiamą ir neigiamą įtaką veiklos apsirūpinimui piniginiiais ištekliais.

Skirtinguose finansinių ataskaitų formų rinkiniuose pateikiamas skirtingas rodiklių kiekis. Jis gali iš esmės skirtis tarp labai mažų bei vidutinių ir didelių įmonių formų rinkinių. Pastarųjų rinkinių tris dažniausiai analizuojamas ataskaitas (Pelno (nuostolių), Balansą, Pinigų srautų) sudaro nuo 151 iki 169 rodiklių eilučių. Skaičius svyruoja priklausomai nuo pasirinktos Pinigų srautų formos. Tokie skaičiai leidžia apibendrinti, kad rodiklių kiekis finansinėse ataskaitose gali būti didelis. Jis taip pat tiesiogiai priklauso nuo analizuojamo laikotarpio metų skaičiaus. Siekiant atlikti kompleksinę įmonės finansinės būklės ir rezultatų analizę finansinių ataskaitų analizės pagrindu, būtina pasitelkti dar dvi absoliutinių rodiklių grupes, apie kurias rašyta 3.3 poskyryje, t.y. Papildomus apskaitinius rodiklius ir Papildomai suskaičiuotus absoliutinius rodiklius. Šiuos rodiklius jungia tai, kad visi jie yra absoliutiniai. Šie rodikliai naudojami dviem pagrindiniams uždaviniams įgyvendinti:

- 1) įvertinti šių rodiklių pokyčius;
- 2) panaudoti juos santykiniais rodikliais suskaičiuoti.

Pažiūrėjus į Papildomų apskaitinių rodiklių sąrašą (žr. 4.1 lentelę), kyla natūralus klausimas: koku pagrindu galima įvertinti tokių rodiklių duomenis? Į tokį klausimą tinka bendrinis atsakymas apie rodiklių įvertinimą: atskirai paimtą rodiklį įvertinti įmanoma tik išimtiniais atvejais, daug dažniau rodiklių įvertinimas įmanomas tik juos palyginus su kažkoku kitu rodikliu, kuris gali būti vadinamas palyginimo baze. Galima teigti, kad palyginimas yra vienas iš pagrindinių ir populiariausių finansinių ataskaitų analizės būdų. Tačiau jis nėra specifinis finansinių ataskaitų analizės būdas. Tai visuotinis analizės būdas. Jo specifika finansinėje analizėje pasireiškia pasirenkant ir naudojant palyginimo bazę. Finansinėje analizėje naudojami rodikliai dažniausiai vertinami palyginant juos su viena ar keliomis žemiau išvardytomis palyginimo bazėmis:

- 1) analizuojamos įmonės planiniais rodikliais;
- 2) analizuojamoje įmonėje patvirtintomis normatyvinėmis rodiklių reikšmėmis;
- 3) analogiškais retrospektyviniais (istoriniais) įmonės rodikliais;
- 4) analogiškais įmonių konkurenčių rodikliais;
- 5) statistikos departamento skelbiamais šakos vidutiniais rodikliais;
- 6) analizės teorijoje ir praktikoje pripažintais etaloniniais rodiklių dydžiais;
- 7) kitais susijusiais įmonės rodikliais.

Palyginimo bazės parinkimo klausimas nėra taip lengvai sprendžiamas, kaip gali pasirodyti susipažinus su pateiktu sąrašu. Analizės procesą lengvina tai, kad naudotis visomis išvardytomis palyginimo bazėmis reikia tik išimtiniais atvejais. Dažniausiai analitikai naudojami keliomis, bet ne

visomis galimomis palyginimo bazėmis. Jų parinkimas priklauso nuo analizės tikslų, uždavinių ir galimybių. Jeigu atliekama išorinė finansinių ataskaitų analizė, iš pateikto sąrašo greičiausiai nebus galimybės naudotis pirmoje ir antroje pozicijose nurodytomis palyginimo bazėmis. Analogiška situacija ir analizuojant rodiklius 4.1 lentelėje. Jeigu analizės atlikimą dar labiau riboja duomenų trūkumas, pavyzdžiui, analitikas nedisponuoja istoriniais įmonės rodikliais, išeitis lieka tik palyginimas su kitais susijusiais įmonės rodikliais. Netiesiogiai toks pasiūlymas buvo pateiktas medžiagos 1.1 poskyryje, kuriame buvo išaiškinta įmonės kaip sudėtingos sistemos esmė. Konkretus tokio teiginio panaudojimo pavyzdys yra 4.1 lentelėje, kurioje pateikiamas Papildomų apskaitinių rodiklių vertinimo variantas, vadovaujantis dviejų labai svarbių kiekvienai verslo įmonei rodiklių pokyčiais, t.y. Pardavimo pajamų ir Grynojo pelno pokyčiais.

4.1 lentelė svarbi dar vienu požiūriu. Jos pavyzdžiu galima konstatuoti neparankią analitikams tiesą: vertinant rodiklius ir jų pokyčius labai retai galima turėti vienintelį teisingą atsakymą, dažniausiai teisingo atsakymo tenka ieškoti atsižvelgiant į kitų rodiklių dydžius ar jų pokyčius. Maža to, analitikui negalima apsiriboti lyginant rodiklius iš vienos finansinės ataskaitos ar vienos rodiklių grupės, reikia atsižvelgti į visų susijusių rodiklių dydžius ar jų pokyčius.

4.1 lentelė. Rodiklių vertinimo sąsajos

Absoliutinis rodiklis			Veiklos rezultatiniai rodikliai			
			Pardavimo pajamos		Grynasis pelnas	
Eil. Nr.	Pavadinimas	Pokytis	Padidėjo	Sumažėjo	Padidėjo	Sumažėjo
1.	Darbuotojų skaičius	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	+	+	+	+
2.	Darbo apmokėjimo išlaidos	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	+/-	+	+/-	+
3.	Sumokėtos palūkanos	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	+	+	+	+
4.	Nusidėvėjimas ir amortizacija	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	+/-	+	+/-	+
5.	Dividendai	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	-/+	+	-/+	+
6.	Pirkėjų skolos	Padidėjo	-/+	-	-/+	-
		Sumažėjo	+	+	+	+
7.	Skolos tiekėjams	Padidėjo	+	-	+	-
		Sumažėjo	+/-	+	+/-	+

* „+“ – vertintina teigiamai;

** „-“ – vertintina neigiamai.

Todėl sisteminis požiūris į įmonę ir jos veiklos rezultatus yra vienas iš kokybiškai atliktos analizės pagrindų.

Išsami Papildomų apskaitinių rodiklių analizė retai būna vienu iš finansinių ataskaitų analizės uždavinių, dažniausiai jie tarnauja papildomos informacijos šaltiniais, į kuriuos atsižvelgiama atliekant kitų konkrečių temų analizę. Profesionalus analitikas paprastai stengiasi maksimaliai pasinaudoti visais turimais duomenimis. Todėl ir Papildomi apskaitiniai rodikliai gali būti analizės objektu. Juos galima vertinti ne tik vadovaujantis 4.1 lentelėje pateiktu būdu, bet ir taikant kitus finansinės analizės būdus, kurie bus aprašyti kituose poskyriuose, pvz., horizontalios analizės būdu.

Nuo 2016 metų naudojamos finansinių ataskaitų formos yra viena priežasčių, kodėl rekomenduotina naudoti Papildomai suskaičiuotus absoliutinius rodiklius. Žemiau pateikiamas tokių rodiklių sąrašas leis lengviau suvokti jų naudojimo poreikį. Siekiant atlikti kompleksinę Mažos

įmonės finansinės būklės ir rezultatų analizę finansinių ataskaitų analizės pagrindu, rekomenduojama suskaičiuoti ir naudoti rodiklius, pateiktus 4.2 lentelėje. Pateiktas rodiklių sąrašas yra pavyzdinis. Rodiklių skaičius ir sudėtis gali keistis priklausomai nuo analizuojamų finansinių ataskaitų formų, nuo analizės tikslų ir uždavinių, nes analizėje naudojami tik tie rodikliai, kurių reikia dėl analitikui žinomų priežasčių. Į pateiktą Pavyzdinį sąrašą rodikliai įtraukti dėl kelių priežasčių. Pirma, visi jie bus naudojami skaičiuojant finansinius santykinius rodiklius, atliekant kokybinių veiklos charakteristikų analizę. Antra, šių rodiklių nėra jokiose finansinių ataskaitų formose. Finansinės analizės praktikoje panašios papildomai suskaičiuotų absoliutinių rodiklių lentelės buvo pradėtos naudoti nuo 2016 metų, kai finansinėse ataskaitose neliko tokių tradiciškai analitiniuose skaičiavimuose naudojamų rodiklių kaip, pavyzdžiui, Ilgalaikiai įsipareigojimai, Trumpalaikiai įsipareigojimai ar Trumpalaikis turtas. Kadangi tai ne vieninteliai finansiniai rodikliai, kurie reikalauja papildomo skaičiavimo, atsirado poreikis ir galimybė visus įprastai naudojamus, bet randamus ne finansinėse ataskaitose, o papildomai suskaičiuojamus rodiklius sujungti į atskirą rodiklių grupę. Tokie rodikliai, kaip: EBIT pelnas ar EBITDA pelnas seniai naudojami finansinėje analizėje, tačiau dažniau buvo naudojami kaip rodikliai būtini suskaičiuoti kitus rodiklius. Pirmiausia, pelningumo rodiklius. Jų išskyrimas ir sujungimas į atskirą finansinių rodiklių grupę suteikia galimybę skirti didesnę dėmesį jų analizei.

4.2 lentelė. Papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai

Eil. Nr.	RODIKLIS	FORMULĖ	SKAIČIAVIMO ŠALTINIAI
1	Sąnaudos (S)	PNA 2+5+6+11+12	Pelno (nuostolių) ataskaitos eilučių: 2; 5; 6; 11; 12 suma
2	Ilgalaikiai įsipareigojimai (II)	D+ATD+IMS	Balanso eilučių E.; F. ir G.1. suma
3	Trumpalaikiai įsipareigojimai (TĮ)	TMS+SS	Balanso eilučių G.2. ir H. suma
4	Trumpalaikis turtas (TT)	TTu +SSP	Balanso eilučių B. ir C. suma
5	Apyvartinis kapitalas (AK)	TT-TĮ	Trumpalaikis turtas (4 rodiklis lentelėje) minus Trumpalaikiai įsipareigojimai (3 rodiklis lentelėje)
6	EBIT pelnas (EBIT)	EBT+SP	Pelno (nuostolių) ataskaitos eilutė 13 minus Papildomas rodiklis 3 (4.1 lentelėje)
7	EBITDA pelnas (EBITDA)	EBIT+NA	EBIT pelnas (6 rodiklis lentelėje) minus Papildomas rodiklis 4 (4.1 lentelėje)
8	Pastovus kapitalas (PK)	T-TĮ	Balanso eilutė Turtas iš viso minus Trumpalaikiai įsipareigojimai (3 rodiklis lentelėje)
9	Kapitalizacija (K)	AS*ARK	Papildomas rodiklis 5 (10 priedas) dauginamas iš papildomo rodiklio 6 (10 priedas).

Dažniausiai Papildomai suskaičiuoti absoliutiniai rodikliai analizuojami naudojant būdus, aprašomus kituose poskyriuose. Tačiau ir jų absoliutūs dydžiai bei jų pokyčiai taip pat suteikia naudingos informacijos analizei. 4.2. lentelėje pateikti rodikliai atrodo įvertinami gana paprastai, nes visi ekonomistai siekia minimalių sąnaudų ir įsipareigojimų bei didesnio turto, kapitalo ar pelno. Tačiau toks elementaria ekonomine logika pagrįstas vertinimas gali būti tik bendriausias, pirminis. Paprastai jis tinkamas tik pelno rodikliams. Kitų 4.2. lentelėje pateiktų rodiklių dydžius ir jų pokyčius derėtų vertinti atsižvelgiant į susijusių rodiklių dydžius ir jų pokyčius.

4.2. Horizontali analizė

Horizontali analizė – tai dviejų ar daugiau laikotarpių finansinių ataskaitų duomenų palyginimas.

Visose standartinėse finansinėse ataskaitose duomenys pateikiami už du laikotarpius, todėl šias ataskaitas galima išanalizuoti horizontalios analizės būdu. Naudojant šį būdą atliekami papildomi skaičiavimai: suskaičiuojama absoliutus ir santykiniai pokyčiai.

4.3 lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimų pavyzdys

Ataskaitos straipsnis	Praėjęs laikotarpis	Ataskaitinis laikotarpis	Absoliutus pokytis	Santykinis pokytis
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Žymėjimas/skaičiavimo formulė	A	B	B - A	$(A/B) - 1 * 100\%$
Pardavimo pajamos	16000	17000	1000	6,25 %

Kai analizuojamų laikotarpių skaičius būna didesnis nei du, atsiranda galimybė analizuoti rodiklių dinamiką, analizuoti rodiklių pokyčio per laikotarpį tendencijas. Todėl dažnai ilgesnio nei dviejų finansinių laikotarpių finansinių ataskaitų duomenų analizė vadinama ne horizontalia, bet dinamikos analize, nes didesnio skaičiaus laikotarpių duomenis patogiau pateikti dinamikos eilutės forma. Tokių dviejų pavadinimų vartojimas nereiškia dviejų skirtingų analizės būdų egzistavimo. Ir horizontalios, ir dinamikos analizės esmė ta pati – siekis nustatyti rodiklių pokyčius skirtingais analizuojamais laikotarpiais ir per tuos laikotarpius. Kai analizuojami vieno finansinio laikotarpio duomenys, pateikti finansinėje ataskaitoje, kalbėti apie tendencijas nėra pagrindo, todėl ir tokią analizę vadinti dinamikos analize nelabai korektiška. Dinamikos analizės pavadinimas geriausiai atitinka jos esmę tada, kai dirbama su dinamikos eilutėmis, t.y. analizuojami didesnio laikotarpių skaičiaus duomenys. Analitikai praktikoje įprastai dirba su dinamikos eilutėmis. Naudojantis, pavyzdžiui, keturių finansinių metų ataskaitomis galima sudaryti penkerių metų ataskaitinių duomenų dinamikos eilutę. Būtina pabrėžti, kad sudarant analitines duomenų lenteles laikotarpių išdėstymas jose yra priešingas, nei standartinėse finansinėse ataskaitose. Analitinėje lentelėje pirmiausia pateikiami seniausio analizuojamo laikotarpio duomenys, o paskutiniame duomenų lentelės stulpelyje pateikiami naujausio laikotarpio duomenys (žr. 4.4 lentelę).

4.4 lentelė. Metinių duomenų pateikimo analitinėje lentelėje pavyzdys

Eil. Nr.	Ataskaitos straipsnis	Metai				
		20L1	20L2	20L3	20L4	20L5
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>

4.5 lentelėje pateiktos dinamikos eilutės horizontaliai analizei atlikti analitikas turi daugiau galimybių, nes tokias galimybes siūlo turimų duomenų kiekis. Pavyzdyje pateikta dinamikos eilutė leistų išanalizuoti 20L1 – 20L5 metų laikotarpio rezultatus, nes analitikas galėtų atlikti šio laikotarpio rodiklių horizontalią arba dinamikos analizę. Ketverių metų finansinių ataskaitų horizontaliai analizei reikia sudaryti analitinę lentelę, kurios pavyzdys pateikiamas 4.5-4.6 lentelėse. Atkreiptinas dėmesys į lentelės pavadinimą. Jame tiksliai nurodytas lentelės turinys – „analizės skaičiavimai“. Tokius pavadinimus rekomenduotina vartoti analitinėse lentelėse, nes atlikti skaičiavimai dar nėra analizė, tik papildomu būdu apdoroti ataskaitiniai arba pirminiai duomenys.

4.5 lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimo lentelės pavyzdys Nr.1

Eil. Nr.	Straipsniai	Metai					Absoliutūs pokyčiai (grandininiai)				Santykiniai pokyčiai (grandininiai)			
		20L1	20L2	20L3	20L4	20L5	20L2 - 20L1	20L3 - 20L2	20L4 - 20L3	20L5 - 20L4	20L2 / 20L1	20L3 / 20L2	20L4 / 20L3	20L5 / 20L4
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>

4.5 lentelėje matome, kad naudodamas penkerių metų finansinės ataskaitos duomenis analitikas gali suskaičiuoti pokyčius, įvykusius per ketverius analizuojamus metus. Tokia priklausomybė tarp ataskaitinių laikotarpių skaičiaus ir skaičiaus metų, kuriems galima suskaičiuoti pokyčius, yra visuotinė, t.y. pokyčius suskaičiuoti ir išanalizuoti galima trumpesnio periodo vienu laikotarpiu, nei turimų ataskaitinių laikotarpių skaičius. Pavyzdyje turime penkerių metų ataskaitinius duomenis, suskaičiuoti ketverių metų pokyčiai, vadinasi, turime galimybę atlikti ketverių metų horizontalią analizę.

Horizontalios analizės skaičiavimai 4.6 lentelėje leidžia daryti išvadas apie pokyčius ketverių metų rodikliuose, lyginant kiekvienus metus su prieš tai buvusiais metais. Pabaigoje galėsime įvertinti kiekvienais metais įvykusį ir pavaizduotą absoliučiu bei santykiniu dydžiu pokytį, taip pat galėsime vertinti rodiklių pokyčių tendencijas. Horizontalios analizės skaičiavimai pavaizduoti absoliučiais ir santykiniais rodikliais gerai iliustruoja skirtingą šiais rodikliais pateikiamos informacijos pobūdį. Absoliutūs pokyčiai pateikia labiau kiekybinę informaciją – koku absoliučiu dydžiu rodiklis padidėjo ar sumažėjo. Santykiniai pokyčiai pateikia labiau kokybinę informaciją, nes leidžia įvertinti kaip tokio paties dydžio absoliutus pokytis, palygintas su skirtingo dydžio

4.6 lentelė. Horizontalios analizės skaičiavimo lentelės pavyzdys Nr.2

Eil. Nr.	Straipsniai	Metai					Absoliutūs pokyčiai (baziniai)				Santykiniai pokyčiai (baziniai)			
		20L1	20L2	20L3	20L4	20L5	20L2 -20L1	20L3 -20L1	20L4 -20L1	20L5 -20L1	20L2 / 20L1	20L3 / 20L1	20L4 / 20L1	20L5 / 20L1
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

rodikliais už skirtingus laikotarpius, pavaizduojamas skirtingo dydžio santykiniais rodikliais. Visi grandininiai būdu suskaičiuoti pokyčiai leidžia daryti išvadas apie rodiklių pokyčių nuoseklumą, palyginant dviejų gretutinių laikotarpių duomenis.

4.6 lentelėje matome, kad visi skaičiavimai atlikti naudojant 20L1 metų duomenis. Šių metų duomenys skaičiavimuose yra baziniai. 20L1 metų duomenys yra pirmo laikotarpio tarp analizuojamų duomenų. Todėl visi suskaičiuoti pokyčiai suteikia informaciją apie pokyčius lyginant su pirmais laikotarpio metais. Baziniais metais nebūtinai turi būti pirmi analizuojamo laikotarpio metai. Galima pasirinkti baziniais metais tuos, kuriais analizuojamas rodiklis buvo didžiausias arba mažiausias. Tuomet suskaičiuoti pokyčiai suteiks informaciją apie konkrečių metų rodiklių lygį, palyginus su didžiausiu arba mažiausiu dydžiu per analizuojamą laikotarpį. Būtina žinoti, kad visi analizuojamos finansinės ataskaitos rodikliai privalo būti lyginami su ta pačia baze.

Poskyrio pradžioje pateiktame horizontalios analizės apibrėžime nurodoma galimybė analizuoti laikotarpius. Horizontali finansinių ataskaitų analizė gali būti atliekama už bet kokį laikotarpį, už kurį įmonėje sudaromos finansinės ataskaitos. Dažniausiai analizuojami mėnesių, ketvirčių ir metų rezultatai.

Horizontalioje finansinių ataskaitų analizėje svarbiausia įvertinti per analizuojamą laikotarpį įvykusius pokyčius, kurie analitinėse lentelėse pateikiami absoliutiniais ir santykiniais rodikliais. Kaip jau buvo aiškinta, rodiklių įvertinimo pagrindu visuomet būna jų palyginimas su kitais rodikliais, tarnaujančiais palyginimo baze. Horizontalios analizės skaičiavimų rezultatas – gauti absoliutiniai rodikliai gali būti lyginami su įmonės apskaitos politikoje nustatyta reikšminga suma. Finansinių dydžių reikšmingumo sąvoka įmonės apskaitoje yra labai svarbi. Būtinumas naudoti ją nurodomas daugelyje finansinę apskaitą reglamentuojančių dokumentu. Poreikis reikšmingai sumai nustatyti atsiranda dėl labai skirtingų priežasčių. Todėl dažniausiai įmonėse būna patvirtinamos reikšmingos sumos apskaičiavimo taisyklės, o ne viena konkreti suma. Dažniausiai reikšminga suma apskaičiuojama kažkokį apskaitos dokumentuose pavaizduotą rodiklį dauginant iš įmonėje nustatyto procento arba koeficiento. Reikšmingumo sąvoka yra sudėtinga, todėl ir reikšmingos sumos nustatymo klausimas yra sudėtingas ir visuomet individualus. Tai pagrindinė priežastis, dėl kurios galiojančiuose finansinę apskaitą reglamentuojančiuose dokumentuose nėra nurodomos nei

rekomenduojamos reikšmingos sumos, nei konkretūs rodikliai, kuriuos naudoti jų apskaičiavimui, nei procentai ar koeficientai, kuriais naudotis skaičiavimuose. Įmonės šiuos dalykus privalo nustatyti pačios, atsižvelgdamos į savo specifiką, poreikius, galimybes ir daug kitų priežasčių. Jeigu įmonėje nėra patvirtintos reikšmingos sumos nustatymo tvarkos arba analitikas atlieka išorinę įmonės finansinę analizę, tuomet galima padaryti tam tikras finansiškai pagrįstas prielaidas ir jomis naudotis.

Finansinių ataskaitų analizės praktikoje populiariu naudoti tokias taisykles. Analizuojant balansą, reikšminga suma absoliutiniams pokyčiams įvertinti, nustatoma bendrą balanso dydį (t.y. *Turtas iš viso* arba *Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso*) dauginant iš procentinio dydžio intervale nuo 0,25 proc. iki 0,5 proc. Analizuojant Pelno (nuostolių) ataskaitą reikšminga suma absoliutiniams pokyčiams įvertinti, nustatoma *Pardavimo pajamų* dydį dauginant iš 0,5 proc. arba *Grynojo pelno* dydį dauginant iš 5,0 proc. Jeigu finansinių ataskaitų analizės procese suskaičiuotų absoliutinių pokyčių dydis būna lygus arba didesnis už taip suskaičiuotas reikšmingas sumas, toks pokytis traktuojamas reikšmingu. Tokiam pokyčiui skiriama daugiau dėmesio, jis gali tarnauti priežastimi atlikti išsamesnę analizę. 4.3. lentelėje pateikto pavyzdžio atveju reikšminga suma būtų suskaičiuota taip: $17000 \times 0,5 \text{ proc.} = 85$. Todėl 4-me stulpelyje suskaičiuotas absoliutus pokytis būtų traktuojamas kaip reikšmingas. Tačiau pokytis apskaičiuotas ne tik absoliučiu, bet santykiniu rodikliu. Finansinės analizės praktikoje galioja nerašyta taisyklė, kad pokytį pavaizduojančio santykinio rodiklio dydis traktuojamas reikšmingu, jeigu yra lygus arba didesnis nei 5 proc. Todėl 4.3 lentelės 5-me stulpelyje suskaičiuotas *Pardavimo pajamų* augimo tempas arba šio rodiklio pokytis ataskaitiniais metais yra reikšmingo dydžio.

Horizontalioje analizėje visuomet suskaičiuojami absoliutiniai ir santykiniai rodikliai, atvaizduojantys įvykusius pokyčius. Jeigu analitikas naudosis aprašytais pokyčių dydžių vertinimo kiekybiniais parametrais, kiekvieną pokytį reikės vertinti atskirai, o gauti įvertinimai gali prieštarauti vienas kitam. Tarkime, lyginant su suskaičiuota reikšminga suma rodiklio pokytis yra nereikšmingas, o lyginant pagal 5 proc. taisyklę – reikšmingas. Tokiu atveju visuomet galima įvertinti, kuris nukrypimas yra didesnis ir todėl reikšmingesnis. Pavyzdžiui, absoliutinis pokytis nuo reikšmingos 1000 eurų sumos yra 100 eurų, o nukrypimas nuo reikšmingo santykinio dydžio yra du kartai, t.y. santykinis pokytis yra 10 proc., o reikšmingu laikomas 5 proc. lygis. Šiuo atveju abu nukrypimus pavaizdavus ta pačia procentine išraiška: $(100 / 1000) \times 100 \text{ proc.} = 10 \text{ proc.}$, o $(5 \text{ proc.} / 10 \text{ proc.}) \times 100 \text{ proc.} = 50 \text{ proc.}$, lengva įvertinti, kad santykinis pokytis rodo 50 proc. viršytą reikšmingą lygį, o absoliutinis pokytis tik 10 proc. mažesnis už reikšmingą sumą. Todėl galima teigti, kad analizuojamas pokytis yra reikšmingas.

Nustatant pokyčių reikšmingumą svarbu žinoti, kad reikšmingumas yra iš dalies kokybinė, iš dalies kiekybinė kategorija, todėl ją apibrėžti vien matematiškai neįmanoma. Visuomet labai svarbu vertinti kokybinius veiksnius, atsižvelgti į vertinamų rodiklių esmę, svarbą įmonei, reikšmingumą analizės temai ir daug kitų veiksnių.

Visi horizontalios analizės pabaigoje suskaičiuoti pokyčiai vertinami ne tik pagal reikšmingumo, bet ir pozityvumo kriterijų. Vadinasi, visi pokyčiai gali išreikšti teigiamą arba neigiamą pokyčio pobūdį, t.y. kiekvienas pokytis gali būti teigiamas arba neigiamas pagal savo padarytą įtaką. Sprendimai dėl pokyčio pobūdžio grindžiami analizuojamo rodiklio esme, jo reikšme finansinėje ataskaitoje, jo įtaka kitiems ataskaitos rodikliams ir kitais veiksniais. Finansinio rodiklio pokyčio pobūdis yra kokybinė charakteristika, todėl jo nustatymui įtaką daro daug veiksnių.

Atlikta horizontali finansinės atskaitos analizė leidžia nustatyti reikšmingus ir nereikšmingus pokyčius, teigiamus ir neigiamus pokyčius, nustatyti vienu rodiklių pokyčių įtaką kitų rodiklių pokyčiams. Tokie vertinimai leidžia apibendrinti pokyčių įtaką ataskaitoje pavaizduojamiems įmonės finansiniams rezultatams arba finansinei būklei, priimti sprendimus dėl tolimesnės pokyčių analizės ir jų valdymo.

4.3. Vertikali analizė

Vertikali analizė – tai atitinkamo finansinės atskaitos rodiklio lyginimas su bendru baziniu tos atskaitos rodikliu. Vertikali analizė gali būti vadinama struktūros analize, nes kiekvieno finansinės atskaitos rodiklio lyginamas su bendru baziniu tos atskaitos rodikliu parodo lyginamo rodiklio dalį

bendrojo rodiklio atžvilgiu, o bendrasis rodiklis yra visų lyginamų rodiklių dalių visuma arba bendra jų struktūra. Lyginamo rodiklio dalis yra jo dalis bendroje struktūroje arba jo struktūrinė dalis bendroje struktūroje. Vertikalios analizės esmę padeda suvokti lyginamų rodiklių skaičiavimo logika apibendrintai pavaizduota 4.7 lentelėje.

4.7 lentelė. Vertikalios analizės skaičiavimų pavyzdys

1	2	3
Rodiklis	1	$(1/15)*100\%$
Rodiklis	2	$(2/15)*100\%$
Rodiklis	3	$(3/15)*100\%$
Rodiklis	4	$(4/15)*100\%$
Rodiklis	5	$(5/15)*100\%$
Rodiklių suma	15	100%

4.7 lentelė rodo, kad kiekvienas lyginamas rodiklis dalijamas iš bazinio rodiklio, rezultatas apskaičiuojamas procentine išraiška, o visų suskaičiuotų lyginamųjų rodiklių procentų arba struktūrinių dalių suma privalo būti lygi 100 proc. Toks rezultatas patvirtina, kad skaičiavimuose dalyvavę lyginamieji rodikliai yra atskiros bendros struktūros dalys. Jeigu suskaičiavus ataskaitinių rodiklių struktūrinės dalis jų suma nėra lygi 100 proc., vadinasi, buvo neteisingai pasirinktas bendras rodiklis, pavaizduojantis bendrą struktūros dydį arba skaičiuojant dalyvavo ne visi struktūrą sudarantys rodikliai.

Vienas svarbiausių analitiko uždavinių, atliekant vertikalią analizę, yra teisingas bazinio rodiklio pasirinkimas. Šis procesas reikalauja finansinių ataskaitų sandaros ir jos struktūros supratimo, t.y. būtina suprasti, kokia visuma(-os) pateikiama finansinėje ataskaitoje, nes tik tada galima teisingai parinkti bazinį rodiklį.

Pelno (nuostolių) ataskaitoje pavaizduojamos įmonės pajamos, sąnaudos ir jų pagrindu suskaičiuoti finansiniai rezultatai – pelnas arba nuostolis. Du straipsniai Pelno (nuostolių) ataskaitoje yra išskirtiniai, tai 2 straipsnis „Biologinio turto tikrosios vertės pokytis“ ir 7 straipsnis „Kitos veiklos rezultatai“. Pagal savo finansinę esmę ir net pavadinimus jie atrodo priskirtini prie finansinius rezultatus pavaizduojančių straipsnių. Abu jie gali rodyti arba teigiamą, arba neigiamą rezultatą. Tačiau pagal Pelno (nuostolių) ataskaitos sudarymo logiką jie yra pajamų arba sąnaudų straipsniai. Nes 2 straipsnis dalyvauja skaičiuojant Bendrąjį pelną, jį didina arba mažina priklausomai nuo savo reikšmės. 7 straipsnis dalyvauja skaičiuojant „Pelną (nuostolius) prieš apmokestinimą“ ir tokiu pačiu būdu daro jam įtaką. Todėl 2 ir 7 straipsniai gali būti arba pajamų arba sąnaudų, vadinasi, gali būti išreikšti arba teigiamais, arba neigiamais dydžiais. Visos kitos pajamos pateikiamos teigiamais skaičiais, o sąnaudos – neigiamais skaičiais. Finansinius rezultatus rodančių skaičių ženklas priklauso nuo rezultato: pelnas rodomas teigiamais, o nuostolis - neigiamais skaičiais.

Pelno (nuostolių) ataskaitos sudėtis leidžia analizuoti keletą joje pavaizduojamų struktūrų, pasirenkant skirtingus bazinius rodiklius. Dažniausiai Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizės skaičiavimai atliekami su baziniu rodikliu *Pardavimo pajamos*. Tai yra populiariausias šios ataskaitos vertikalios analizės variantas. Pasirinkus baziniu rodikliu *Pardavimo pajamos*, vertikalios analizės skaičiavimai atliekami visus Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnius dalijant iš *Pardavimo pajamų* straipsnio, rezultatą pavaizduojant procentine išraiška. Visi suskaičiuoti procentiniai dydžiai rodytų konkretaus straipsnio santykį su *Pardavimo pajamomis* procentine išraiška, tačiau tai matematinis skaičiavimų rezultatas. Finansinis skaičiavimų rezultatas parodo, kokia lyginamąja dalimi (procentiniu dydžiu) konkretus straipsniu pavaizduotas rodiklis dalyvauja suformuojant galutinį ataskaitoje suskaičiuojamą rezultatą - grynąjį pelną. Dalis suskaičiuotų procentinių dydžių bus su pliuso, dalis su minuso ženklu (žr. 14 priedą). Visi suskaičiuoti teigiami procentiniai dydžiai didina, o visi neigiami procentiniai dydžiai mažina grynąjį pelną suskaičiuota struktūrine dalimi. Tokie analitiniai skaičiavimai akivaizdžiai parodo atskirų Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių poveikio grynajam pelnui kryptį ir stiprumą. Tik du straipsniai negali būti vertinami pagal šią logiką. Abu jie parodo suskaičiuotus tarpinius rezultatus. Tai bendrojo pelno ir pelno (nuostolio) prieš

apmokestinimą rodikliai. Jie nedalyvauja vertikalioje analizėje, kaip struktūrinės visumos dalis. Bet jų santykis su *Pardavimo pajamomis* skaičiuojamas, nes naudinga matyti, kokio lygio yra visų trijų ataskaitoje suskaičiuotų pelnų santykis su ta pačia palyginimo baze. Jų procentinių dalių dydžių pokyčiai taip pat svarbūs, analizuojant Pelno (nuostolių) ataskaitos struktūrinius pokyčius.

Būtina pabrėžti, kad aprašyto Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizės varianto suvokimas palengvėja atlikus skaičiavimų teisingumo patikrinimą. 14 priede matote daug skirtingo masto procentinių dydžių su skirtingais ženklais. Norėdami patikrinti rezultatus paprasčiausiais būdais greičiausiai nesuskaičiuosime struktūrinės visumos, t.y. negausime 100 proc. Kadangi visi šioje mokomojoje knygoje pateikiami skaičiavimų pavyzdžiai siūlomi atlikti MS Excel skaičiuoklėje, tai būtina nurodyti, kad analizuojamos Pelno (nuostolių) ataskaitos struktūra suskaičiuojama ir atlikti skaičiavimai patikrinami tokio papildomo skaičiavimo pabaigoje. Reikia iš grynojo pelno struktūrinės dalies atimti visų kitų ataskaitos straipsnių (išskyrus *bendrojo pelno* ir *pelno (nuostolio) prieš apmokestinimą*) struktūrinės dalis. Skaičiavimo rezultatas turi būti lygus 100 proc. Toks papildomas skaičiavimas padeda suprasti Pelno (nuostolių) ataskaitos struktūrą, kai ji analizuojama naudojantis bazinių rodikliu *Pardavimo pajamos*.

Pelno (nuostolių) ataskaitos sudėtis leidžia jos pagrindu atlikti dar dviejų visumų (struktūrų) analizę: pajamų ir sąnaudų. Tačiau finansinių rezultatų visumos, kaip galimos analizuoti struktūros, Pelno (nuostolių) ataskaita nepateikia. Visi pelnai (nuostoliai) šioje ataskaitoje yra arba tarpiniai, arba galutiniai (Grynojo pelno atveju) skaičiavimai, parodantys įmonės veiklos finansinį rezultatą tam tikro pajamų ir sąnaudų straipsnių kiekio pagrindu. Vertikalios Pelno (nuostolių) ataskaitos analizės skaičiavimus, analizuojant pajamų ir sąnaudų struktūras, reikia pradėti nuo dviejų papildomų rodiklių suskaičiavimo: *Pajamos iš viso* ir *Sąnaudos iš viso*. Būtent šie skaičiuotini rodikliai ir bus baziniai, atliekant Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizę šiuo atveju. Poreikis skaičiuoti minėtus papildomus rodiklius atsirado pradėjus naudoti dabar galiojančias finansinių ataskaitų formas. Todėl susiformavusios nuomonės dėl jų skaičiavimo nėra. Šioje mokomojoje knygoje vartojami pavadinimai *Pajamos iš viso* ir *Sąnaudos iš viso*, nors tai nėra absoliučiai teisinga dėl visų ataskaitos straipsnių, dalyvaujančių skaičiuojant šiuos rodiklius. Jau minėti du specifiniai Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsniai: 2 straipsnis „Biologinio turto tikrosios vertės pokytis“ ir 7 straipsnis „Kitos veiklos rezultatai“, kurie savo esme nėra nei pajamos, nei sąnaudos. Tačiau priklausomai nuo rezultato, kurį jie pavaizduoja ataskaitoje, šie straipsniai arba didina pelno rodiklius, kai pavaizduoja teigiamą rezultatą, arba mažina – kai pavaizduoja neigiamą rezultatą. Todėl papildomas rodiklis *Pajamos iš viso* skaičiuojamas sumuojant visus Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnius turinčius teigiamą reikšmę, o papildomas rodiklis *Sąnaudos iš viso*, skaičiuojamas sumuojant visus Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnius turinčius neigiamą reikšmę. Pabrėžtina, kad *Bendrojo pelno*, *Pelno (nuostolio) prieš apmokestinimą* ir *Grynojo pelno* rodikliai nedalyvauja skaičiuojant *Pajamų iš viso* ir *Sąnaudų iš viso* rodiklius. Suskaičiuotas *Pajamos iš viso* rodiklis lyginamas su visais jį skaičiuojant dalyvavusiais rodikliais, t.y. atliekami skaičiavimai pagal 4.7 lentelėje pateiktas pavyzdines formules. Tokiu būdu suskaičiuojamos kiekvieno pajamų straipsnio (jas didinančio straipsnio) dalies procentinis dydis arba struktūrinė dalis procentais visose Pelno (nuostolių) ataskaitose pavaizduotose pajamose. Tai leidžia daryti išvadas apie atskirų pajamų straipsnių įtakos visoms pajamoms lygį. Kuo didesnė struktūrinė pajamų straipsnio dalis visose pajamose, tuo didesnė šio straipsnio daroma įtaka pajamoms. Atlikus analogiškus skaičiavimus su *Sąnaudų iš viso* ir jas sudarančių straipsnių dydžiais, galima spręsti apie atskirų išlaidų straipsnių įtakos visoms išlaidoms lygį. Kadangi pelno dydžiai apskaičiuojami iš tam tikro kiekio pajamų straipsnių atėmus atitinkamą kiekį sąnaudų straipsnių, vadinasi, pajamų ir sąnaudų straipsnių struktūrinių dalių įtaka analogiškai veikia ir pelno (nuostolių) straipsnius, kurie parodo pelno (nuostolio) dydžius. Tik šio poveikio negalima matuoti suskaičiuotais struktūrinių dalių procentais, kurie tiksliai parodo pajamų arba sąnaudų straipsnio dalį visose pajamose arba sąnaudose, bet ne pelno (nuostolio) dydžiuose.

Balanso ataskaitos sudėtis leidžia jos pagrindu atlikti taip pat kelių visumų (struktūrų) analizę. Šios visumos sudaro paties balanso esmę. Kadangi balanse yra pavaizduojamas visas įmonė turintis turtas bei nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai, todėl yra galimybė analizuoti šias visumas (struktūras). Vertikalios balanso analizės skaičiavimai paprastesni, nei Pelno (nuostolių) vertikalios analizės

atveju, kadangi nereikia skaičiuoti jokių papildomų rodiklių. Analizuojant balanse pavaizduotą turto struktūrą, kiekvienas balanso turto straipsnis lyginamas su *Turto iš viso* straipsniu, analizuojant balanse pavaizduotą nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų struktūrą, kiekvienas šios balanso dalies straipsnis lyginamas su *Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso* straipsniu. Būtina įsidėmėti, kad atlikus šiuos skaičiavimus, analitinėje lentelėje (žr. 15 priedą) bus galima matyti ne tik balanso dalių struktūras, bet ir balanso straipsnių grupių struktūras. Kadangi *Turto iš viso* straipsnis yra balanso kairės pusės arba vienos jo dalies visuma, vadinasi, ji yra vertikalios analizės objektas. Bet kokia visuma vertikalioje (struktūros) analizėje išreiškiama 100 proc. dydžiu. Nagrinėjant balanse pavaizduotą turtą, kuris išreikštas suskaičiuotais procentiniais dydžiais (struktūrinėmis dalimis), tokį dydį galima gauti dviem būdais:

- 1) sudedant visų turtą sudarančių grupių struktūrinės dalis (eilučių $A + B + C$ suma);
- 2) sudedant visų turto straipsnių struktūrinės dalis (suma eilučių $[A1 : A4] +$ suma eilučių $[B1 : B4]$).

Todėl galima analizuoti turto struktūrą turto grupių arba turto straipsnių aspektu. Abiem atvejais analizuojama ta pati visuma – įmonės turtas, bet pirmu atveju matome, kokią turto dalį sudaro atskiros turto grupės, antru atveju – kokią turto dalį sudaro konkretus turto straipsnis.

15 priede pateikta ir ankstesniame aprašyme naudota Sutrumpinto balanso forma, o aprašyta vertikalios analizės skaičiavimų logika dar vadinama Bendrais vertikalios analizės skaičiavimais. Tačiau galima atlikti ir Dalinius vertikalios analizės skaičiavimus. Jais dažniausiai naudojamosi analizuojant Balansą, t.y. plačiausią iš galimų sudaryti balansinių ataskaitų. Šiuo atveju balanso turto dalies straipsniai lyginami ne su *Turto iš viso* dydžiu, o kiekvienos turto grupės straipsniai lyginami su tos grupės bendru dydžiu. Todėl realiai yra analizuojama *Ilgalaikio turto* struktūra ir *Trumpalaikio turto* struktūra, pirma visus Ilgalaikio turto grupės straipsnius dalijant iš Ilgalaikio turto grupės dydžio, po to visus Trumpalaikio turto grupės straipsnius dalijant iš Trumpalaikio turto grupės dydžio. Dalinių balanso vertikalios analizės skaičiavimų pavyzdys pateiktas 16 priede.

Dalinius vertikalios analizės skaičiavimus galima naudoti ir kitų finansinių ataskaitų vertikalioje analizėje. Pinigų srautų vertikalioje analizėje atliekama vadovaujantis tik daliniais vertikalios analizės skaičiavimais. Tokį vertikalios analizės skaičiavimų būdą suponuoja Pinigų srautų ataskaitos struktūra. Šioje ataskaitoje pavaizduojamas pinigų srautų susidarymas trijose įmonės veiklos srityse:

- 1) pagrindinėje veikloje;
- 2) investicinėje veikloje;
- 3) finansinėje veikloje.

Visose veiklos srityse pavaizduojamos operacijos daro tiesioginę įtaką būtent toje srityje susidarantiems pinigų srautams, o galutinis konkrečios veiklos rezultatas parodomas apskaičiavus Grynuosius pagrindinės veiklos pinigų srautus, Grynuosius investicinės veiklos pinigų srautus ir Grynuosius finansinės veiklos pinigų srautus. Savo ruožtu šie rezultatai apibendrinami skaičiuojant bendrą rezultatą – Grynąjį pinigų srautų padidėjimą (sumažėjimą). Tokia Pinigų srautų atskaitos sudarymo logika reikalauja atskirai analizuoti visose veiklose susidarantiems pinigų srautams. Todėl konkrečios veiklos pinigų srautų sudarančios eilutės rodiklis dalijamas iš tos veiklos grynojo pinigų srauto rodiklio, o suskaičiuotas procentinis dydis parodo šioje ataskaitos eilutėje pavaizduoto veiksnio (rodiklio) struktūrinę dalį tos veiklos grynajame pinigų sraute. Suskaičiuotos procentinės struktūrinės dalys gali būti tiek teigiamos, tiek neigiamos. Ženklas parodo veiksnio (rodiklio) įtakos grynajam veiklos pinigų srautui pobūdį: teigiama struktūrinė dalis reiškia, kad rodiklis didina grynąjį pinigų srautą, neigiama struktūrinė dalis reiškia, kad rodiklis mažina grynąjį pinigų srautą. Pinigų srautų ataskaitos sudarymo logika leidžia suskaičiuoti dar vienos struktūros susidarymą. Kadangi visų veiklų grynųjų pinigų srautai nulemia bendrą Grynąjį pinigų srautų padidėjimą (sumažėjimą), tai šį rodiklį reikia suprasti kaip visų veiklų pinigų srautų pokyčių visumą, o konkrečios veiklos pinigų srauto pokytį – kaip bendro pokyčio struktūrinę dalį. Būtina pabrėžti, kad pinigų srautų ataskaitoje suskaičiuojamą Grynąjį pinigų srautų padidėjimą (sumažėjimą) nulemia dar vienas rodiklis – Valiutų kursų pokyčio įtaka grynųjų pinigų ir pinigų ekvivalentų likučiui, kuris ataskaitoje rodomas atskira eilute, nepriskiriant jo prie kažkurios veiklos srities rodiklių. Todėl jis tampa ketvirtąja struktūrinėmis dalimi, sudarančia Grynąjį pinigų srautų padidėjimą (sumažėjimą). Visų veiklų grynųjų pinigų srautų

ir Valiutų kursų pokyčio įtakos grynąjų pinigų ir pinigų ekvivalentų likučiui rodiklius padalijus iš Grynojo pinigų srautų padidėjimo (sumažėjimo) rodiklio ir rezultataž pateikus procentine išraiška, gauname keturių struktūrinių dalių procentinius dydžius, kurie gali būti su pliuso arba minuso ženklu, kuris parodo bendro rezultato struktūrinės dalies įtakos pobūdį.

Šioje mokomojoje knygoje naudojami pavyzdžiai, pagrįsti Mažos įmonės finansinių ataskaitų rinkinio sudėtimi, todėl Pinigų srautų ataskaitos analizės pavyzdžiai nepateikiami.

Vertikaloje finansinių ataskaitų analizėje taip pat siekiama įvertinti įvykusius ir suskaičiuotus pokyčius, jų įtaką ataskaitoje pavaizduojamiems finansiniams reiškiniams (finansiniams rezultatams, finansinei būklei, piniginiams srautams). Vertikaloje analizėje rodikliai suskaičiuojami procentine išraiška, o jų pokyčiai – procentiniais punktais. Vertinant procentine išraiška pavaizduotų ataskaitos straipsnių struktūrinės dalies reikšmingumą rekomenduojama naudoti tokio paties dydžio normatyvą, kokiu buvo naudojama vertinant santykiniais rodikliais išreikštus pokyčius horizontalioje analizėje. Jeigu joje buvo naudotasi 5 proc. taisykle, tai ir suskaičiuotas struktūrinės dalis lygias arba didesnes nei 5 proc., reikia traktuoti reikšmingomis struktūrinėmis dalimis. Struktūrinių dalių pokyčių, apskaičiuotų procentiniais punktais, vertinant rekomenduojama naudoti matematinį atitikmenį, kuris būtų 0,05 procentinio punkto. Šis atitikmuo suskaičiuotas vadovaujantis procentinio punkto sąsaja su baziniu rodikliu, kuri yra tokia: 1 procentinį punktą sudaro 100 bazinių punktų. Tačiau konkrečioje verslo įmonėje gali būti nustatyti kiti normatyviniai dydžiai procentais ir procentiniais punktais išreikštiems rodikliams vertinti. Jie būtų pritaikyti tai įmonei ir būtų vienareikšmiai objektyvesni.

Vertikaloje analizėje suskaičiuoti struktūriniai pokyčiai taip pat vertinami kokybinių aspektu. Vieni pokyčiai gali būti vertinami teigiamai, kiti – neigiamai arba neutraliai. Dažniausiai neutraliai vertinami nereikšmingų struktūrinių dalių nereikšmingi pokyčiai. Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikaloje analizėje struktūrinių pokyčių kokybę vertinti reikia vadovaujantis analizuojamo straipsnio esme, kurią akivaizdžiai parodo straipsnio ženklas. Kadangi visi straipsniai su pliuso ženklu teigiamai veikia finansinius rezultatus, o visi straipsniai su minuso ženklu neigiamai veikia finansinius rezultatus, tai rezultatus didinančių straipsnių struktūrinių dalių didėjimas turi būti vertinamas teigiamai, o rezultatus mažinančių – neigiamai. Tačiau tai yra pradinis požiūris į pokytį. Galutinis vertinimas gaunamas išanalizavus visus pokyčius ir jų tarpusavio sąveikas. Po jo pradinis vertinimas gali pasikeisti diametraliai. Balanso ataskaitos vertikali analizė gerokai sudėtingesnė, nes ataskaitoje yra daugiau priklausomybių tarp atskirų jos dalių, grupių, straipsnių. Todėl Balanso ataskaitos vertikaloje analizėje tenka naudoti didesnę kiekį ir kitokių kriterijų. Dažniausiai naudojami keli. Balanso turto dalies straipsnių struktūrinių pokyčių vertinimas susiejamas su Pardavimo pajamų pokyčiais. Teigiamai vertinamas balanso turto straipsnių, tiesiogiai susietų su Pardavimo pajamų pokyčiais, didėjimas, kai didėja Pardavimo pajamos. Ir atvirkščiai. Balanso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalies straipsnių struktūriniai pokyčiai vertinami susiejant juos su pokyčiais balanso turto dalies straipsniuose. Pavyzdžiui, didėjant Trumpalaikio turto struktūrinei daliai visame turte galima teigiamai vertinti *Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai* straipsnių struktūrinės dalies didėjimą. Ir atvirkščiai. Teigiamai vertinami visų balanso turto straipsnių, tiesiogiai susietų su pagrindine veikla, struktūrinių dalių didėjimai. Teigiamai vertinami visų nuosavo kapitalo straipsnių struktūrinių dalių didėjimai, tačiau tokie vertinimai yra pradiniai, požiūris į juos gali pasikeisti atlikus visų pokyčių analizę. Todėl tenka konstatuoti, kad balanso struktūrinėje analizėje sunku vadovautis išankstinėmis nuostatomis, atliekant kokybinį pokyčių vertinimą. Ši analizė reikalauja platesnio požiūrio, didesnio detalumo.

Svarbu pabrėžti, kad atliekant finansinių ataskaitų horizontalią ir vertikalią analizę rekomenduojama apibendrinimus ir išvadas daryti, naudojantis abiem analizės būdais gautais rezultatais.

4.4. Santykinių rodiklių analizė

Santykinių finansinių rodiklių analizė yra vienas populiariausių finansinės analizės būdų. Pagrindine populiarumo priežastimi yra pačių santykinių rodiklių esmė, t.y. galimybė palyginti kelis rodiklius, suskaičiuojant santykį tarp jų, kuris turi finansinę prasmę, atskleidžiama suskaičiuotu

rodikliu. Dažniausiai santykiniai finansiniai rodikliai yra suskaičiuojami naudojant absoliutinius rodiklius, kai vienas rodiklis ar kelių rodiklių suma (ar skirtumas) dalijami iš vieno ar kelių rodiklių sumos (skirtumo). Gerokai retesniais atvejais, skaičiuojant santykinius finansinius rodiklius, dalyvauja kiti santykiniai rodikliai.

Matematinė prasme santykiniai rodikliai gaunami dalybos veiksmo pagrindu, analitinė prasme šis dalijimas yra skaičiuojant dalyvaujančių rodiklių lyginimas. Įprasta lyginti vienodo masto dydžius, o suskaičiuotus santykinius dydžius išreikšti procentais (%) arba koeficientais. Jeigu lyginami įvairiarūšiai dydžiai, tai suskaičiuoti santykiniai dydžiai dažniausiai išreiškiami vardiniiais skaičiais. Dydis, kuris lyginamas, vadinamas lyginamuoju, o dydis, su kuriuo lyginama, – bazė. Jei bazė prilyginama vienetui, santykinis rodiklis išreiškiamas koeficientu, jei šimtui – procentais. Bendrinės santykinių finansinių rodiklių skaičiavimo formulės pateiktos 4.8 lentelėje.

4.8 lentelė. Bendrinės santykinių rodiklių skaičiavimo formulės

1	2	3	4	5
$a / b = c$	$(d + e) / f = g$	$h / (i + y) = j$	$(k - l) / m = n$	$p / (r - s) = t$

4.8. lentelėje pateiktos ne visos įmanomos santykinių rodiklių skaičiavimo formulės, tačiau jose matoma rodiklių skaičiavimo logika. Dar svarbesnis dalykas, skaičiuojant santykinius rodiklius, už matematinę formulę yra rodikliams palyginti (įtraukti į skaičiavimo formulę) parinkimas. Svarbiausia parinkimo sąlyga – rodiklių palyginimas privalo turėti ekonominę prasmę. Ši reikalavimą lengviau suprasti nagrinėjant konkrečių santykinių rodiklių skaičiavimą ir įvertinimą, todėl plačiau bus paaiškintas poskyriuose skirtuose konkrečių santykinių rodiklių analizei. Tačiau galima išskirti bendriausius reikalavimus santykinių rodiklių skaičiavimuose naudojamiems rodikliams:

- 1) rodikliai turi būti išreikšti tais pačiais mato vienetais arba mato vienetų santykis privalo būti finansiškai suprantamas;
- 2) rodikliai turi atitikti vienodo dydžio laikotarpius;
- 3) rodikliai turi būti apskaičiuoti pagal vienodą metodiką;
- 4) vertiniai rodikliai turi būti išreikšti to paties tipo kainomis;
- 5) rodiklių skaitiklyje ir vardiklyje turi būti to paties turinio ir išraiškos dydžiai.

Laikantis nurodytų reikalavimų galima suskaičiuoti didelį santykinių rodiklių kiekį. Galima rasti mokslinių darbų, kuriuose aprašoma iki dviejų tūkstančių santykinių rodiklių. Nepriklausomai nuo konkrečioje analizėje naudojamų santykinių rodiklių skaičiaus svarbiausia yra jais suteikiamos informacijos interpretavimas, rodiklių įvertinimas. Kadangi įvertinimas retai įmanomas be palyginimo, todėl ir santykinių rodiklių įvertinimas dažniausiai atliekamas palyginimo pagrindu. 4.1. poskyryje buvo išvardytos dažniausiai naudojamos rodiklių palyginimo bazės, leidžiančios įvertinti rodikliais išreikštus įmonės pasiekimus. Įvardysime šias palyginimo bazes pakartotinai, su nedideliais patikslinimais, būdingais lyginant santykinius rodiklius. Būtina pabrėžti, kad analizuojant santykinius rodiklius jų palyginimas su įvairiomis bazėmis yra privalomas. Įmonės veiklos rezultatų ir finansinės būklės analizės procese suskaičiuoti santykiniai rodikliai gali būti palyginami su:

- 1) analizuojamos įmonės planiniais santykiniais rodikliais;
- 2) analizuojamoje įmonėje patvirtintomis normatyvinėmis santykinių rodiklių reikšmėmis;
- 3) analogiškais retrospektyviniais (istoriniais) įmonės rodikliais;
- 4) analogiškais įmonių konkurenčių rodikliais;
- 5) statistikos departamento skelbiamais šakos vidutiniais rodikliais;
- 6) analizės teorijoje ir praktikoje pripažintais etaloniniais rodiklių dydžiais;
- 7) kitais susijusiais santykiniais rodikliais.

Šiame santykinių rodiklių nagrinėjimo etape galima išskirti dar vieną jų populiarumo priežastį – tai jų informatyvumas. Suskaičiuotas ir įvertintas santykinis rodiklis leidžia daryti išvadą po dvigubo palyginimo: pirma, jis buvo suformuotas (suskaičiuotas) palyginant keletą rodiklių, antra, gautas rezultatas buvo palygintas su dar viena baze (rodiklių).

Aprašyta santykių rodiklių esmė ir specifika nulemia svarbiausią jų savybę – visi santykiniai rodikliai yra kokybiniai rodikliai. Kadangi mokomojoje knygoje nebus nagrinėjami visi įmanomi santykiniai rodikliai, korektiškesnis būtų teiginys – didžioji dalis santykių rodiklių yra kokybiniai rodikliai. Savo ruožtu didžioji dalis absoliutinių rodiklių yra kiekybiniai rodikliai. Galima būtų teigti, kad visi absoliutiniai rodikliai yra kiekybiniai, išskyrus parodančius veiklos rezultatus arba pelno rodiklius. Pati pelno sąvoka, jo esmė apibūdina verslo įmonės veiklos kokybę. Jeigu įmonė uždirba pelną, pavaizduojama bet kurioje Pelno (nuostolių) ataskaitos eilutėje, tai tam tikra įmonės veiklos dalis vykdoma kokybiškai. Tačiau vadovaujantis absoliučiais pelno rodikliais sunku įvertinti tos kokybės lygį. Šiam tikslui puikiai tinka pelningumo rodikliai, apskaičiuojami palyginant absoliutinius pelno rodiklius su absoliutiniais rodikliais, nuo kurių priklauso pelno dydis. Tokio rodiklio pavyzdys – pardavimo pajamos, be kurių gavimo pelno uždirbti neįmanoma. Absoliutinių ir santykių rodiklių suteikiamos informacijos skirtumus gerai parodo toks pavyzdys. Kai žinomas dviejų įmonių bendrojo pelno dydis, jis parodo tik kiekį pinigų, likusių įmonei iš pardavimo pajamų atėmus pardavimo savikainą. Jeigu abi įmonės uždirbo vienodą, pvz., 10000 eurų bendrąjį pelną, galima daryti tik akivaizdžią išvadą: įmonės uždirbo po 10000 eurų bendrojo pelno. Jeigu suskaičiuoti įmonių bendrąjį pelningumą, t.y. bendrąjį pelną palyginti su pardavimo pajamomis, šis rodiklis bus vienodas tik vienodų pardavimo pajamų atveju. Jeigu vienos įmonės pardavimo pajamos buvo 25000 eurų, o kitos – 35000 eurų, tai pirmosios įmonės bendrojo pardavimų pelningumo rodiklis yra 40,0 proc., antrosios – 28,6 proc. Vadinasi, pirmoje įmonėje šis santykinis rodiklis yra geresnis, parodantis didesnę pelningumą.

Santykių rodiklių esmė, galimybė jais išreikšti ir matuoti kokybinius įmonių veiklos parametrus leidžia juos naudoti kokybinių įmonės veiklos charakteristikų analizėje. Santykių rodiklių analizė yra būtina verslo įmonių finansinių ataskaitų analizės sudedamoji dalis.

5. Finansinių santykių rodiklių skaičiavimas ir analizė

5.1. Finansinių santykių rodiklių grupės

Verslo įmonių veiklos finansinėje analizėje naudojamų finansinių santykių rodiklių skaičius gali būti labai įvairus. Jis priklauso nuo analizės uždavinių, analizės apimties, analizuojamos įmonės specifikos. Tiesioginę įtaką finansinių santykių rodiklių skaičiui daro įmonėje naudojamas finansinių atskaitų rinkinys, nes Labai mažų įmonių finansinėse ataskaitose gali būti pavaizduota apie 30 absoliutinių rodiklių, Vidutinių ir didelių įmonių – apie 200, o absoliutiniai rodikliai yra pradiniai rodikliai skaičiuojant santykinis rodiklius. Todėl absoliutinių rodiklių kiekis sudaro adekvacias galimybes santykiniams rodikliams suskaičiuoti. Daugelio ataskaitose pateikiamų rodiklių palyginimas (kas yra pagrindas skaičiuojant santykinis rodiklius) gali būti prasmingas, vadinasi, jų pagrindu galima suskaičiuoti didelį kiekį įvairių finansinių santykių rodiklių. Svarbi finansinių santykių rodiklių parinkimą lemianti aplinkybė yra analitiko patirtis ir kompetencija. Kuo sudėtingesni uždaviniai keliami finansinei analizei, tuo didesnė tikimybė, kad skirtingi analitikai pasirinktų skirtingus finansinius santykinis rodiklius jai atlikti, taip pat pasirinktų ir skirtingą analizuojamų santykių rodiklių skaičių.

Didelis finansinių santykių rodiklių skaičius yra tik vienas parametras, apibūdinantis jų visumą. Ne mažiau svarbu suprasti, kad jie skaičiuojami siekiant apibūdinti, išmatuoti ir įvertinti skirtingas įmonės veiklos finansines charakteristikas, kurios šioje mokomojoje knygoje vadinamos kokybinėmis charakteristikomis. Šios dvi priežastys: didelis finansinių santykių rodiklių skaičius ir jais matuojamos skirtingos veiklos finansinės charakteristikos, yra objektyvios priežastys finansiniams santykiniams rodikliams grupuoti.

Finansinės analizės teorijoje ir praktikoje įprasta finansinių santykių rodiklius skirstyti į grupes, atitinkančias įmonės veiklos finansines kokybines charakteristikas. Būtina pažymėti, kad nėra oficialaus grupavimo varianto, todėl nėra ir vieno grupavimo varianto. Analitikų sprendimus dėl finansinių santykių rodiklių grupavimo, esant tokiai neapibrėžtai situacijai, lengvina faktas, kad egzistuojantys skirtingi rodiklių grupavimo variantai nepasižymi didele grupių įvairove, dažniausiai šaltiniuose minimas skirtingas tų pačių rodiklių grupių skaičius. Dar svarbiau, kad visi santykių

rodiklių grupavimai grindžiami tuo pačiu kriterijumi – įmonės veiklos finansinėmis kokybinėmis charakteristikomis.

Vadovaujantis išsakytomis nuostatomis, visus santykinius finansinius rodiklius galima ir rekomenduojama suskirstyti į pelningumo, aktyvumo, mokumo-likvidumo, finansinio stabilumo, vertės rodiklių ir pinigų srautų grupes. Kiekvienai grupei galima priskirti gana didelį ir įvairų skaičių rodiklių. Todėl juos įprasta skirstyti dar į pogrupius. Pavyzdžiui, pelningumo analizei naudojami santykiniai rodikliai skirstomi į pardavimų, turto ir kapitalo pelningumo rodiklius. Tokie pogrupiai gali tarnauti formuluojant pelningumo analizės uždavinius, kai analizės tikslas yra pelningumo analizė. 5.1 paveiksle pateiktas finansinių santykinų rodiklių grupavimo ir naudojimo skirtingo dydžio įmonėse pavyzdys, kuriame matyti nedideli skirtumai tarp rodiklių naudojimo. Tačiau toks variantas neįmanomas, jeigu naudosisime absoliutinius rodiklius tik iš finansinių ataskaitų. Pavyzdyje pateiktas naudojimo variantas pagrįstas analizei skirtų rodiklių surinkimu, vadovaujantis šios mokomosios knygos 3.3 poskyryje pateikta informacijos analizei surinkimo metodika.

5.1 paveikslas. Finansinių santykinų rodiklių grupavimas ir naudojimas

Finansinių santykinų rodiklių grupavimas		Naudojimas įmonių finansinių ataskaitų analizėje	
Grupė	Pogrupis	Vidutinėse ir didelėse	Labai mažose ir mažose
1. Pelningumo	1.1. Pardavimų pelningumo	Taip	Taip
	1.2. Turto pelningumo	Taip	Taip
	1.3. Kapitalo pelningumo	Taip	Taip
2. Aktyvumo	2.1. Turto apyvartumo	Taip	Taip
	2.2. Kapitalo apyvartumo	Taip	Taip
	2.3. Pinigų ir veiklos ciklą	Taip	Taip
	2.4. Rezultatyvumo	Taip	Taip
3. Mokumo - likvidumo	3.1. Mokumo	Taip	Taip
	3.2. Įsiskolinimo	Taip	Taip
	3.3. Likvidumo	Taip	Taip
4. Finansinio stabilumo	4.1. Auksinių taisyklių	Taip	Taip
	4.2. Finansinio svėro	Taip	Taip
	4.3. Finansinio stabilumo	Taip	Taip
	4.4. Bankroto tikimybės	Taip	Taip
5. Finansinės vertės	5.1. Akcijos vertės	Taip	Ne
	5.2. Įmonės vertės	Taip	Taip
	5.3. Dividendų	Taip	Ne
6. Pinigų srautų	6.1. Pinigų srautų	Taip	Ne

Finansinių santykinų rodiklių skirstymo į grupes ir pogrupius reikšmingumas pasireiškia ne tiek galimybe priskirti konkretų rodiklį į vieną ar kitą pogrupį, kiek parodymu analitiko požiūriu į įmonės veiklos finansines kokybines charakteristikas. Išskirdamas konkrečią rodiklių grupę ir pogrupį analitikas demonstruoja, kokie įmonės finansinės veiklos aspektai jo nuomone yra svarbūs, galintys apibūdinti įvairiapusių rezultatus, būkles bei pasiekimus.

Konkrečių finansinių santykinų rodiklių priskyrimas lentelėje pateiktoms rodiklių grupėms ir pogrupiams aprašomas 5.2.-5.7 poskyriuose. Tačiau būtina žinoti, kad konkrečių rodiklių priskyrimas ir naudojimas nėra reglamentuotas procesas. Tai nemažai priklauso nuo analitiko patirties, kompetencijos ir požiūrio į rodiklius, jų esmę bei naudojimą. Tie patys finansiniai santykiniai

rodikliai gali būti naudojami įvertinti skirtingas įmonės finansinės veiklos puses arba charakteristikas, todėl skirtinguose grupavimo variantuose gali būti priskiriami skirtingoms grupėms ar pogrupiams. Labai svarbu suprasti konkretaus santykinio rodiklio prasmę ir naudoti jį sąmoningai, vadovaujantis konkretų tyrimą lemiančiais parametrais.

5.2. Pelningumo rodikliai

Pelningumo rodiklių grupę sudaro trys pogrupiai. Grupę ir jos pogrupius gali sudaryti įvairus rodiklių skaičius. Šioje knygoje pateikiama 20 rodiklių.

5.2.1. Pardavimo pelningumo

Bendrojo pelningumo rodiklis rodo, kiek *bendrojo pelno* (skirtumas tarp *pardavimo pajamų* ir *pardavimo savikainos*) tenka vienam *pardavimo pajamų* eurui. Leidžia įvertinti, kaip kontroliuojama *pardavimo savikaina*, t.y. svarbiausias įmonės pagrindinės veiklos elementas. Didelę įtaką šiam dydžiui daro įmonės veiklos sritis.

Rodiklis skaičiuojamas *bendrajį pelną* (nuostolį) padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Bendrasis pelningumas} = \frac{\text{bendrasis pelnas (nuostolis)}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$BP_r = \frac{BP}{PP}$$

Bendrojo pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška, todėl gautą santykį reikia padauginti iš 100 proc. Jeigu *bendrojo pelningumo* dydis yra 35 proc. (arba 0,35), vadinasi, vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,35 eurai bendrojo pelno.

EBITDA pelningumo rodiklis rodo, kiek *EBITDA pelno* (pelnas prieš palūkanas, mokesčius ir nusidėvėjimą (amortizaciją)) tenka vienam *pardavimo pajamų* eurui. *EBITDA pelningumo* palyginimas su *Bendrojo pelningumo* rodikliu leidžia įvertinti įmonės pelningumą eliminuojant skliausteliuose išvardytų veiksnių (tarp kurių reikšmingiausias nusidėvėjimas (amortizacija)) įtaką *Bendrajam pelningumui*. Tokiu būdu įmonės veikla gali būti įvertinta be investicijų nusidėvėjimo įtakos. Tai vienas pagrindinių veiklos pelningumo vertinimo rodiklių. EBITDA angliškai – tai Earnings before interest, tax, depreciation and amortization.

Rodiklis skaičiuojamas *EBITDA pelną* padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{EBITDA pelningumas} = \frac{\text{EBITDA}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$EBITDA_r = \frac{EBITDA}{PP}$$

EBITDA pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 11proc. (arba 0,11) reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,11 eurai *EBITDA pelno*.

EBIT pelningumo rodiklis rodo, kiek *EBIT pelno* (pelnas prieš palūkanas ir mokesčius) tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Šio pelno dydis laikomas vienu iš svarbiausių įmonės veiklos pelningumo rodiklių, labai artimas veiklos pelningumo rodikliui. Dažnai EBIT pelnas vadinamas veiklos pelnu, tad susidūrus su veiklos pelnu ar jo pelningumu reikia įsitikinti, koks tai rodiklis. Rodiklis leidžia eliminuoti pelno mokesčio ir sumokėtų palūkanų įtaką įmonės veiklos pelningumui, t.y. koncentruotis į įmonės veiklos efektyvumą, eliminavus nuo jos nepriklausančių veiksnių įtaką. EBIT angliškai, tai Earnings before interest and taxes.

Rodiklis skaičiuojamas *EBIT pelną* padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{EBIT pelningumas} = \frac{\text{EBIT}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{EBIT}_r = \frac{\text{EBIT}}{\text{PP}}$$

EBIT pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 4 proc. (arba 0,04) reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,04 eurai EBIT pelno.

EBT pelningumo rodiklis (vartojamas ir terminas - *Pelningumo koeficientas*) rodo, kiek *EBT* (pelnas iki sumokėtų mokesčių) *pelno* tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Naudojant šį rodiklį įmonės veiklos pelningumo analizei, eliminuojamas paskutinis pelną mažinantis elementas – pelno mokestis. Pelningumo koeficientas populiarus ir dažnai naudojamas rodiklis. EBT angliškai – tai Earnings before taxes.

Rodiklis skaičiuojamas *EBT pelną* padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{EBT pelningumas} = \frac{\text{EBT}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{EBT}_r = \frac{\text{EBT}}{\text{PP}}$$

EBT pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 2 proc. (arba 0,02) reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,02 eurai EBT pelno.

Grynojo pelningumo rodiklis rodo, kiek grynojo pelno (GP) tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Tai galutinio įmonės pelno dydžio įvertinimas, lyginant jį su *pardavimo pajamomis*. Jis apima visas įmonės veiklos pajamas ir sąnaudas ir parodo galutinį įmonės veiklos efektyvumą.

Rodiklis skaičiuojamas GP pelną padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynasis pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{GP}_r = \frac{\text{GP}}{\text{PP}}$$

Grynojo pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 1.5 proc. (arba 0,015) reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,015 eurai grynojo pelno.

5.2.2. Turto pelningumo

Turto pelningumo (ROA) rodiklis (vartojamas ir terminas - *Turto grąža*) rodo, kiek grynojo pelno tenka vienam turto eurui. Rodiklis naudojamas vertinti įmonės turto panaudojimą. Būtina atsižvelgti į įmonės poreikį turtui, kuo jis didesnis tuo grąža gali būti mažesnė. Vietoje grynojo pelno gali būti imamas ir kitas pelno dydis, pavyzdžiui, EBT. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant turto vertę metų pabaigoje arba vidutinę metų turto vertę. ROA angliškai – tai Return On Assets.

Rodiklis skaičiuojamas grynąjį pelną padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Turto pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$ROA = \frac{GP}{T}$$

Turto pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 3,0 proc. (arba 0,03) reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,03 eurai grynojo pelno.

Ilgalaikio turto pelningumo rodiklis rodo, kiek *grynojo pelno* tenka vienam ilgalaikio turto eurui. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant turto vertę metų pabaigoje arba vidutinę metų turto vertę.

Rodiklis skaičiuojamas grynąjį pelną padalijant iš ilgalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikio turto pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{ilgalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{IT pelningumas} = \frac{GP}{IT}$$

Ilgalaikio turto pelningumas paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 5,0 proc. (arba 0,05) reikštų, kad vienam ilgalaikio turto eurui tenka 0,05 eurai grynojo pelno.

Trumpalaikio turto pelningumo rodiklis rodo, kiek *grynojo pelno* tenka vienam *trumpalaikio turto* eurui. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant *Trumpalaikio turto* vertę metų pabaigoje arba vidutinę metų *Trumpalaikio turto* vertę.

Rodiklis skaičiuojamas grynąjį pelną padalijant iš trumpalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikio turto pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{trumpalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{TT pelningumas} = \frac{GP}{TT}$$

Trumpalaikio turto pelningumas paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 6,0 proc. (arba 0,06) reikštų, kad vienam trumpalaikio turto eurui tenka 0,06 eurai grynojo pelno.

5.2.3. Kapitalo pelningumo

Nuosavo kapitalo pelningumo (ROE) rodiklis (vartojamas ir terminas – Nuosavo kapitalo grąža) rodo, kiek *grynojo pelno* tenka vienam *nuosavo kapitalo* eurui. Rodiklio pagrindu galima įvertinti akcininkų investuoto kapitalo atsiperkamumo lygį. Rodiklio dydžiui daro įtaką įmonės kapitalo struktūra. Rodiklį dera nagrinėti kartu su *turto pelningumo* rodikliu. Šis rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant NK (nuosavo kapitalo) dydį metų pabaigoje arba vidutinį metų NK dydį. ROE angliškai – tai Return On Equity.

Rodiklis skaičiuojamas grynąjį pelną padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Nuosavo kapitalo pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$ROE = \frac{GP}{NK}$$

Nuosavo kapitalo pelningumo (ROE) rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 4,5 proc. (arba 0,045) reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,045 eurai grynojo pelno.

Nuosavo kapitalo ir pardavimo pajamų santykio (ETS) rodiklis rodo, kiek nuosavo kapitalo tenka vienam *pardavimo pajamų* eurui. Rodiklis leidžia pamatyti *nuosavo kapitalo* panaudojimo lygį, generuojant *pardavimo pajamas*. ETS angliškai – tai Equity to Sales.

Rodiklis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš pardavimo pajamų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Nuosavo kapitalo ir pardavimo pajamų santykis} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{ETS} = \frac{\text{NK}}{\text{PP}}$$

Nuosavo kapitalo ir pardavimo pajamų santykio (ETS) rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 40 proc. (arba 0,4) reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,4 eurai *nuosavo kapitalo*.

Pastovaus kapitalo pelningumo (ROCE) rodiklis rodo, kiek EBIT pelno tenka vienam eurui pastovaus kapitalo (tai nuosavas kapitalas plus ilgalaikiai įsipareigojimai). ROCE rodiklis vertina pastovaus kapitalo panaudojimą lygį bei leidžia jį palyginti su analogišku kitų įmonių rodikliu. Svarbus investitoriams ir savininkams. *Pastovaus kapitalo* dydžio sąvokai artima *panaudoto kapitalo* dydžio sąvoka. ROCE angliškai – tai Return on capital employed.

ROCE skaičiuojamas EBIT pelną padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pastovaus kapitalo pelningumas} = \frac{\text{EBIT}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{ROCE} = \frac{\text{EBIT}}{\text{NK}}$$

Pastovaus kapitalo pelningumo (ROCE) rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 5,5 proc. (arba 0,055) reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,055 eurai EBIT pelno.

Panaudoto kapitalo pelningumo rodiklis rodo, kiek eurų *grynojo veiklos pelno po mokesčių* tenka vienam *panaudoto kapitalo* eurui. Šis rodiklis naudojamas įmonėse, kurios turi sudėtingą finansavimo struktūrą. Grynasis veiklos pelnas po mokesčių (GVPM), tai dydis gaunamas įmonės EBIT sumažinus standartinę pelno mokesčio normą, taikoma tokių įmonių rūšiai, o panaudotas kapitalas skaičiuojamas kaip nuosavas kapitalas plus finansinės skolos. Panašus į pastovaus kapitalo pelningumo rodiklį.

Rodiklis skaičiuojamas grynąjį veiklos pelną po mokesčių padalijant iš panaudoto kapitalo (PaK). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Panaudoto kapitalo pelningumas} = \frac{\text{GVPM}}{\text{panaudotas kapitalas}}$$

arba

$$\text{PaK pelningumas} = \frac{\text{GVPM}}{\text{PaK}}$$

Panaudoto kapitalo pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 4,1 proc. (arba 0,041) reikštų, kad vienam panaudoto kapitalo eurui tenka 0,041 eurais GVPM pelno.

Pastovaus kapitalo grynojo pelningumo rodiklis rodo, kiek *grynojo pelno* tenka vienam eurui *pastovaus kapitalo* (tai nuosavas kapitalas plius ilgalaikiai įsipareigojimai). Vertina *pastovaus kapitalo* panaudojimą lygi bei leidžia jį palyginti su analogišku kitų įmonių rodikliu.

Rodiklis skaičiuojamas *grynąjį pelną* padalijant iš *pastovaus kapitalo (PK)*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pastovaus kapitalo pelningumas} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{pastovus kapitalas}}$$

arba

$$\text{PK pelningumas} = \frac{\text{GP}}{\text{PK}}$$

Pastovaus kapitalo grynojo pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Todėl jo dydis 3,1 proc. (arba 0,031) reikštų, kad vienam pastovaus kapitalo eurui tenka 0,031 eurais grynojo pelno.

5.3. Aktyvumo rodikliai

Aktyvumo rodiklių grupė yra viena gausesnių rodiklių kiekio požiūriu grupių. Šioje knygoje pateikiami 26-i rodikliai, susiskirstyti į 5-is pogrupius.

5.3.1. Turto apyvartumo

Turto apyvartumo rodiklis rodo įmonės turto apyvartų skaičių per metus arba kiek 1-nam turto eurui tenka pardavimo pajamų, tokiu būdu apibūdinamas įmonės turto ir jos veiklos rezultato ryšys, turto panaudojimo efektyvumas. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai – gamybinėje įmonėje: labai geras >2,0, geras >1,0, vidutinis 1,0, blogas ir labai blogas <1,0; prekybinėje įmonėje: labai geras >5,0, geras >3,0, vidutinis 3,0, blogas ir labai blogas <3,0.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *turto*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Turto apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{TA} = \frac{\text{PP}}{\text{T}}$$

Turto apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,7 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 1,7 eurais pardavimo pajamų arba turtas per vienerius metus lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 1,7 karto.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis rodo, kiek 1-nam įmonės *grynojo turto* (ilgalaikis turtas plius apyvartinis kapitalas) eurui tenka *pardavimo pajamų*. *Grynojo turto* dydis iš dalies išreiškia investuoto turto dydį, todėl kartu parodo investuoto kapitalo panaudojimo efektyvumo lygį. Grynojo turto (arba investuoto kapitalo) apyvartumo valdymas yra svarbus veiksnys, gerinantis investuoto kapitalo panaudojimo efektą.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *grynojo turto* (ilgalaikis turtas plius apyvartinis kapitalas). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynojo turto apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{grynasis turtas}}$$

arba

$$\text{GTA} = \frac{\text{PP}}{\text{GT}}$$

Grynojo turto apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,2 reikštų, kad vienam grynojo turto eurui tenka 2,2 eurai *pardavimo pajamų* arba *grynasis turtas* per vienerius metus lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 2,2 karto.

Ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis rodo įmonės *ilgalaikio turto* apyvartų skaičių per metus arba, kiek 1-nam *ilgalaikio turto* eurui tenka *pardavimo pajamų*. Rodo įmonės turto ir jos veiklos rezultato ryšį, turto panaudojimo efektyvumą. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai – gamybinėje įmonėje: labai geras >1,5, geras >1,0, vidutinis 1,0, blogas ir labai blogas <1,0; prekybinėje įmonėje: labai geras >10,0, geras >3,0, vidutinis 3,0, blogas ir labai blogas <3,0. *Ilgalaikio turto apyvartumą* lemia įmonės poreikis šiam turtui, todėl gamybinių įmonių rodiklis gali labai skirtis, pavyzdžiui, nuo intelektualias paslaugas teikiančių įmonių rodiklio.

Rodiklis skaičiuojamas pardavimo pajamas padalijant iš ilgalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{ilgalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{ITA} = \frac{\text{PP}}{\text{IT}}$$

Ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 3,9 reikštų, kad vienam ilgalaikio turto eurui tenka 3,9 eurai pardavimo pajamų arba ilgalaikis turtas per vienerius metus lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 3,9 karto.

Trumpalaikio turto apyvartumo rodiklis rodo įmonės trumpalaikio turto apyvartų skaičių per metus arba, kiek 1-nam trumpalaikio turto eurui tenka pardavimo pajamų. Rodo įmonės trumpalaikio turto ir jos veiklos rezultato ryšį, trumpalaikio turto panaudojimo efektyvumą.

Rodiklis skaičiuojamas pardavimo pajamas padalijant iš trumpalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{trumpalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{TTA} = \frac{\text{PP}}{\text{TT}}$$

Trumpalaikio turto apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,2 reikštų, kad vienam trumpalaikio turto eurui tenka 2,2 eurai pardavimo pajamų arba trumpalaikis turtas per vienerius metus lyginant su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 2,2 karto.

Atsargų apyvartumo rodiklis rodo įmonės atsargų apyvartų skaičių per metus arba, kitaip pasakius, kiek 1-nam atsargų eurui tenka pardavimo savikainos. Didesnis atsargų apyvartumas rodo, kad greičiau realizuojamos atsargos. Rodiklis leidžia įvertinti atsargų valdymo kokybę. Šis rodiklis paskaičiuotas naudojant atsargų dydį metų pabaigoje, tačiau gali būti skaičiuojamas ir naudojant vidutinę metų atsargų vertę.

Rodiklis skaičiuojamas pardavimo savikainą padalijant iš atsargų (nežinant savikainos gali būti naudojamos ir pardavimo pajamos). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Atsargų apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo savikaina}}{\text{atsargos}}$$

arba

$$AA = \frac{PS}{A}$$

Atsargų apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,9 reikštų, kad vienam atsargų eurui tenka 2,9 eurai pardavimo savikainos arba atsargos per vienerius metus lyginat su pardavimo savikaina „apsiverčia“ 2,9 karto.

Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumo rodiklis rodo, kiek iš *pirkėjų gautinos sumos* padaro apyvartų per metus arba, kitaip pasakius, kiek 1-nam pirkėjų įsiskolinimo eurui tenka *pardavimo pajamų*. Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad pirkėjai greičiau apmoka už produkciją, o tai rodo įsiskolinimų įmonei valdymo kokybę. Rodiklio reikšmė gali labai skirtis įmonėse dirbančiose skirtingose šakose. Dažnai analizuojamas kartu su atsargų ir skolų tiekėjams apyvartumo rodikliais. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant pirkėjų įsiskolinimo dydį metų pabaigoje arba vidutinį metų pirkėjų įsiskolinimo dydį.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *pirkėjų įsiskolinimo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{pirkėjų įsiskolinimas}}$$

arba

$$PIA = \frac{PP}{PI}$$

Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 10 reikštų, kad vienam pirkėjų įsiskolinimo eurui tenka 10 eurų pardavimo pajamų arba pirkėjų įsiskolinimas per vienerius metus lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 10 kartų.

Debitorinio įsiskolinimo (per vienerius metus gautinų sumų) apyvartumo rodiklis rodo *debitorinio įsiskolinimo apyvartumą* (apyvartų skaičių) per metus arba kiek eurų *pardavimo pajamų* tenka vienam debitorinio įsiskolinimo eurui. Matome visų trumpalaikių skolų surinkimo kokybę, taigi rodiklis apima ir pirkėjų įsiskolinimo įtaką, sujungdamas ją su kitomis skolomis.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš debitorinio įsiskolinimo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{per vienerius metus gautinos sumos}}$$

arba

$$DIA = \frac{PP}{TGS}$$

Debitorinio įsiskolinimo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 8,8 reikštų, kad vienam debitorinio įsiskolinimo eurui tenka 8,8 eurai pardavimo pajamų arba debitorinis įsiskolinimas per vienerius metus lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 8,8 karto.

5.3.2. Kapitalo apyvartumo

Nuosavo kapitalo apyvartumo rodiklis rodo, kiek pardavimo pajamų tenka 1-nam nuosavo kapitalo eurui. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant nuosavo kapitalo (NK) dydį metų pabaigoje arba vidutinį metų NK dydį.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *nuosavo kapitalo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Nuosavo kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{NKA} = \frac{\text{PP}}{\text{NK}}$$

Nuosavo kapitalo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,5 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 2,5 eurų *pardavimo pajamų* arba *nuosavas kapitalas* lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 2,5 kartus.

Apyvartinio kapitalo apyvartumo rodiklis rodo, kiek pardavimo pajamų tenka 1-nam apyvartinio kapitalo (AK) eurui arba apyvartinio kapitalo apyvartumą per metus. Rodiklis svarbus, nes leidžia vertinti įmonės sugebėjimą valdyti trumpalaikį turtą formuojant trumpalaikius įsipareigojimus. Rodiklio reikšmė priklauso ne tik nuo įmonės veiklos pobūdžio, bet ir nuo įmonės strategijos finansavimo šaltinių pasirinkimo. Neigiamas rodiklio dydis rodo, kad trumpalaikis turtas finansuojamas ir ilgalaikių įsipareigojimų sąskaita. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant AK dydį metų pabaigoje arba vidutinį metų AK dydį. Apyvartinis kapitalas – tai trumpalaikis turtas minus trumpalaikiai įsipareigojimai. Apyvartinis kapitalas angliškai – tai working capital, gali būti vadinamas dar ir net working capital.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *apyvartinio kapitalo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Apyvartinio kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{apyvartinis kapitalas}}$$

arba

$$\text{AKA} = \frac{\text{PP}}{\text{AK}}$$

Apyvartinio kapitalo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 5 reikštų, kad vienam apyvartinio kapitalo eurui tenka 5 eurai *pardavimo pajamų* arba *apyvartinis kapitalas* lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 5 kartus.

Pastovaus kapitalo apyvartumo rodiklis rodo, kiek *pardavimo pajamų* tenka 1-nam *pastovaus kapitalo* eurui. *Pastovus kapitalas (PK)* gali būti apskaičiuotas kaip *nuosavo kapitalo* ir *ilgalaikių įsipareigojimų* suma arba, kaip skirtumas tarp *viso turto* ir *trumpalaikių įsipareigojimų*.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *pastovaus kapitalo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pastovaus kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{pastovus kapitalas}}$$

arba

$$\text{PKA} = \frac{\text{PP}}{\text{PK}}$$

Pastovaus kapitalo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,2 reikštų, kad vienam pastovaus kapitalo eurui tenka 2,2 eurai *pardavimo pajamų* arba *pastovus kapitalas* lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 2,2 karto.

Panaudoto kapitalo apyvartumo rodiklis rodo, kiek pardavimo pajamų tenka 1-nam panaudoto kapitalo eurui. Panaudotas kapitalas (PaK) gali būti apskaičiuotas kaip nuosavo kapitalo ir finansinių skolų suma.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *panaudoto kapitalo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Panaudoto kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{panaudotas kapitalas}}$$

arba

$$\text{PaKA} = \frac{\text{PP}}{\text{PaK}}$$

Panaudoto kapitalo apyvartumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 2,1 reikštų, kad vienam panaudoto kapitalo eurui tenka 2,1 eurai pardavimo pajamų arba panaudotas kapitalas lyginat su pardavimo pajamomis „apsiverčia“ 2,1 karto.

5.3.3. Pinigų ir veiklos ciklą

Atsargų apyvartumo dienomis rodiklis rodo atsargų apyvartumą dienomis. Kuo mažesnis, tuo geriau, nes atsargos juda greičiau. Formulėje naudojami metų duomenys ir 365 dienų skaičius per metus (gali būti naudojamas ir 360 dienų skaičius).

Rodiklis skaičiuojamas *atsargas* padalijant iš 1/365-os metų pardavimo savikainos dydžio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Atsargų apyvartumas} = \frac{\text{atsargos}}{\left(\frac{\text{pardavimo savikaina}}{365}\right)}$$

arba

$$\text{AAP} = \frac{A}{\text{PS}/365}$$

Atsargų apyvartumo dienomis rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 135 reikštų, kad atsargos įvertinus metų pardavimus „apsiverstų“ per 135 dienas.

Pirkėjų įsiskolinimo padengimo dienomis rodiklis rodo, per kiek dienų pirkėjai padengia įsiskolinimus. Kuo mažesnis, tuo trumpesnę laiką pinigai užtrunka pas pirkėjus. Formulėje naudojami metų duomenys ir 365 dienų skaičius per metus (gali būti naudojamas ir 360 dienų skaičius).

Rodiklis skaičiuojamas *pirkėjų įsiskolinimą* padalijant iš 1/365-os metų *pardavimo pajamų* dydžio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pirkėjų įsiskolinimo padengimas} = \frac{\text{pirkėjų įsiskolinimas}}{\left(\frac{\text{pardavimo pajamos}}{365}\right)}$$

arba

$$\text{PIP} = \frac{\text{PI}}{\text{PP}/365}$$

Pirkėjų įsiskolinimo padengimo dienomis rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 38 reikštų, kad *pirkėjų įsiskolinimas* įvertinus metų pardavimus „apsiverstų“ per 38 dienas.

Tiekėjų sąskaitų apmokėjimo dienomis rodiklis rodo, per kiek dienų atsiskaitoma su tiekėjais. Kuo didesnis, tuo ilgiau naudojamosi tiekėjo pinigais. Šioje formulėje imami metų duomenys ir naudojamas 365 dienų metų dydis (gali būti naudojamas ir 360 dienų dydis).

Rodiklis skaičiuojamas *skolos tiekėjams* padalijant iš 1/365-os metų pardavimo savikainos dydžio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Tiekėjų sąskaitų apmokėjimas} = \frac{\text{skolos tiekėjams}}{\left(\frac{\text{pardavimo savikaina}}{365}\right)}$$

arba

$$TSA = \frac{ST}{PS/365}$$

Tiekėjų sąskaitų apmokėjimo dienomis rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 51 reikštų, kad *skolos tiekėjams* įvertinus metų pardavimus „apsiverstų“ per 51 dieną.

Pinigų ciklas – tai trijų rodiklių kompleksas išreikštas dienomis, parodantis, kiek įmonei trunka parduoti atsargas, susirinkti lėšas iš pirkėjų ir apmokėti tiekėjų sąskaitas. Jis parodo įmonės gebėjimą valdyti pinigų srautus.

Rodiklis skaičiuojamas sumuojant *atsargų apyvartumo* ir *pirkėjų įsiskolinimo padengimo* rodiklius ir iš gautos sumos atimant *tiekėjų sąskaitų apmokėjimo* rodiklį. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pinigų ciklas} = \text{atsargų apyvartumas} + \text{pirkėjų įsiskolinimo padengimas} \\ - \text{tiekėjų sąskaitų apmokėjimas}$$

arba

$$PC = AAP + PIP - TSA$$

Pinigų ciklas paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 121 reikštų, kad tiek dienų įmonei trunka parduoti atsargas, susirinkti lėšas iš pirkėjų ir apmokėti tiekėjų sąskaitas.

Veiklos ciklas – tai dviejų rodiklių kompleksas išreikštas dienomis, parodantis, kiek įmonei trunka parduoti atsargas ir susirinkti lėšas iš pirkėjų. Jis parodo įmonės gebėjimą valdyti pinigų srautus.

Rodiklis skaičiuojamas sumuojant šiuos rodiklius: *atsargų apyvartumo* ir *pirkėjų įsiskolinimo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Veiklos ciklas} = \text{atsargų apyvartumas} + \text{pirkėjų įsiskolinimo padengimas}$$

arba

$$VC = AAP + PIP$$

Veiklos ciklo rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 173 reikštų, kad tiek dienų įmonei trunka parduoti atsargas ir susirinkti lėšas iš pirkėjų.

5.3.4. Rezultatyvumo

Pardavimo pajamų, tenkančių vienam darbuotojui rodiklis rodo, kiek pardavimo pajamų tenka vienam įmonės darbuotojui. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant darbuotojų skaičių metų pabaigoje arba vidutinį metų darbuotojų skaičių.

Rodiklis skaičiuojamas *pardavimo pajamas* padalijant iš *darbuotojų skaičiaus*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pardavimo pajamos tenkančios vienam darbuotojui} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{darbuotojų skaičius}}$$

arba

$$PP1 - \text{am darbuotojui} = \frac{PP}{DS}$$

Pardavimo pajamų, tenkančių vienam darbuotojui rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 34000 reikštų, kad vienam darbuotojui tenka 34000 eurų pardavimo pajamų per metus.

Grynojo pelno, tenkančio vienam darbuotojui rodiklis rodo, kiek *grynojo pelno* tenka vienam įmonės darbuotojui. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant darbuotojų skaičių metų pabaigoje arba vidutinį metų darbuotojų skaičių.

Rodiklis skaičiuojamas *grynąjį pelną* padalijant iš *darbuotojų skaičiaus*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynasis pelnas tenkantis vienam darbuotojui} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{darbuotojų skaičius}}$$

arba

$$\text{GP 1 – am darbuotojui} = \frac{\text{GP}}{\text{DS}}$$

Grynojo pelno, tenkančio vienam darbuotojui rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 470 reikštų, kad vienam darbuotojui tenka 470 eurų grynojo pelno per metus. Suskaičiuotas neigiamas skaičius reiškia, kad finansinis veiklos rezultatas yra grynasis nuostolis, o ne minusinis pelnas.

Darbo apmokėjimo išlaidų, tenkančių vienam darbuotojui rodiklis rodo, kiek išlaidų skirtų darbui apmokėti, įskaitant darbo užmokestį ir visas susijusių mokesčių sąnaudas, tenka vienam įmonės darbuotojui. Rodiklis gali būti skaičiuojamas naudojant darbuotojų skaičių metų pabaigoje arba vidutinį metų darbuotojų skaičių.

Rodiklis skaičiuojamas *darbo užmokesčio fondą* (darbo užmokestis ir visos susijusios mokesčių sąnaudos) padalijant iš *darbuotojų skaičiaus*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Darbo apmokėjimo išlaidos tenkančios vienam darbuotojui} = \frac{\text{darbo užmokesčio fondas}}{\text{darbuotojų skaičius}}$$

arba

$$\text{DA 1 – am darbuotojui} = \frac{\text{DUF}}{\text{DS}}$$

Darbo apmokėjimo išlaidų, tenkančių vienam darbuotojui rodiklis paprastai pateikiamas kaip skaičius. Todėl jo dydis 12000 reikštų, kad vienam darbuotojui tenka 12000 eurų darbo apmokėjimo išlaidų per metus.

Veiklos pelningumo rodiklis rodo, kiek *veiklos pelno* (kuris yra skaičiuojamas iš bendrojo pelno atimant pardavimo bei bendras ir administracines sąnaudas) tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Tokiu būdu yra įvertinama ne tik veiklos savikaina, bet ir kitos būtinos veiklos sąnaudos pagaminant ir realizuojant produkciją.

Rodiklis skaičiuojamas *veiklos pelną (VP)* padalijant iš *pardavimo pajamų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Veiklos pelningumas} = \frac{\text{veiklos pelnas}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{VP}_r = \text{VPPP}$$

Veiklos pelningumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu veiklos pelningumo dydis yra 15 proc. (arba 0,15), vadinasi, vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,15 eurų veiklos pelno.

Veiklos rentabilumo rodiklis rodo veiklos sąnaudų panaudojimo efektyvumą, t.y. kiek ikimokestinio pelno (EBT) uždirbo vienas sąnaudų euras. Sąnaudos skaičiuojamos, įskaitant visus PNA (pelno (nuostolių) ataskaitos) straipsnius, kuriuose skaičius įrašytas su minuso ženklu, išskyrus pelno mokesčio straipsnį, kadangi sąnaudos lyginamos su ikimokestiniu pelnu (EBT). Tai vienas bendriausių valdymo efektyvumo rodiklių.

Rodiklis skaičiuojamas *ikimokestinį pelną (EBT)* padalijant iš sąnaudų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Veiklos rentabilumas} = \frac{\text{iki mokesstinis pelnas}}{\text{sąnaudos}}$$

arba

$$VR = \frac{EBT}{S}$$

Veiklos rentabilumo rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu veiklos rentabilumo dydis yra 2,5 proc. (arba 0,025), vadinasi, vienam sąnaudų eurui tenka 0,025 eurai ikimokestinio pelno.

Administracinių išlaidų rodiklis (vadinamas ir koeficientu) rodo, kiek bendrųjų ir administracinių sąnaudų, įtrauktų į PNA (pelno (nuostolių) ataskaitą), tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Svarbus šio rodiklio kitimo ryšis su įmonės pardavimo dinamika. Rodiklis neturi augti tiesiogiai proporcingai įmonės pardavimo augimui. Nerekomenduojama lyginti skirtingų veiklos profilio įmonių administracinių išlaidų rodiklius.

Rodiklis skaičiuojamas bendrąsias ir administracines sąnaudas (BAS) padalijant iš pardavimo pajamų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Administracinių išlaidų} = \frac{\text{bendrosios ir administracinės sąnaudos}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$AI = \frac{BAS}{PP}$$

Administracinių išlaidų rodiklis paprastai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu veiklos rentabilumo dydis yra 22 proc. (arba 0,22), vadinasi, vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,22 eurai bendrųjų ir administracinių sąnaudų.

5.4. Mokumo-likvidumo rodikliai

Mokumo-likvidumo rodiklių grupė apima 15 rodiklių, kurie pasiskirsto į tris pogrupius. Gausiausias rodiklių skaičiumi yra mokumo rodiklių pogrupis.

5.4.1. Mokumo

Bendrojo mokumo (vartojamas ir terminas - pastovaus mokumo) rodiklis rodo, kiek 1-nam įsiskolinimo (skolos) eurui tenka *nuosavo kapitalo*. Tokiu būdu įvertinamas *nuosavo kapitalo* praskolinimo lygis. Rodiklis leidžia pamatyti įmonės finansavimo struktūrą, netiesiogiai palygindamas skolintas ir nuosavas lėšas. Didesnė rodiklio reikšmė rodo saugesnę finansavimo šaltinių struktūrą. Manoma, kad nuosavas kapitalas (savininkų nuosavybė) turėtų būti didesnis už įsipareigojimus ir tai vadinama auksine rizikos taisykle. Rekomenduojami tokie šio rodiklio vertinimai: labai geras >2,0, geras >1,5, vidutinis >1,0, blogas <1,0 ir labai blogas <0,5.

Rodiklis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš įsiskolinimo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Bendrasis mokumas} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{įsiskolinimas}}$$

arba

$$BM = \frac{NK}{I}$$

Bendrojo mokumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,75 reikštų, kad vienam įsiskolinimo eurui tenka 1,75 eurai nuosavo kapitalo.

Ilgalaikių skolų (vartojamas ir terminas - ilgalaikių skolų apdraustumo) rodiklis rodo, kiek *ilgalaikio turto* tenka 1-nam ilgalaikių įsiskolinimų eurui. Tai kreditoriams svarbus rodiklis parodantis jų paskolintų lėšų apdraustumo laipsnį.

Rodiklis skaičiuojamas *ilgalaikį turtą* padalijant iš *ilgalaikio įsiskolinimo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikių skolų apdraustumas} = \frac{\text{ilgalaikis tutas}}{\text{ilgalaikis įsiskolinimas}}$$

arba

$$\text{ISA} = \frac{\text{IT}}{\text{II}}$$

Ilgalaikių skolų rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 4,4 reikštų, kad vienam ilgalaikio įsiskolinimo eurui tenka 4,4 eurai ilgalaikio turto.

Palūkanų padengimo (1) (pirmas) rodiklis rodo, kiek 1-nam sumokėtų palūkanų eurui tenka EBITDA pelno, kaip įmonė gali įvykdyti savo įsipareigojimus mokėti palūkanas. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo įmonės veikla vykdant tokio pobūdžio finansinius įsipareigojimus saugesnė.

Rodiklis skaičiuojamas *EBITDA pelną* padalijant iš *sumokėtų palūkanų*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Palūkanų padengimo (1)} = \frac{\text{EBITDA}}{\text{sumokėtos palūkanos}}$$

arba

$$\text{PaPa (1)} = \frac{\text{EBITDA}}{\text{SP}}$$

Palūkanų padengimo (1) rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 19 reikštų, kad vienam sumokėtų palūkanų eurui tenka 19 eurų EBITDA pelno.

Palūkanų padengimo (2) (antras) rodiklis rodo, kiek 1-nam sumokėtų palūkanų eurui tenka EBIT pelno, kaip įmonė gali įvykdyti savo įsipareigojimus mokėti palūkanas. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo įmonės veikla vykdant tokio pobūdžio finansinius įsipareigojimus saugesnė. Šis rodiklis eliminuoja nusidėvėjimo sąnaudas iš pelno paskaičiavimo, taigi rodo įmonės gebėjimą atnaujinti savo turtą ir mokėti palūkanas.

Rodiklis skaičiuojamas EBIT pelną padalijant iš sumokėtų palūkanų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Palūkanų padengimo (2)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{sumokėtos palūkanos}}$$

arba

$$\text{PaPa (2)} = \frac{\text{EBIT}}{\text{SP}}$$

Palūkanų padengimo (2) rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 6 reikštų, kad vienam sumokėtų palūkanų eurui tenka 6 eurai EBIT pelno.

Skolų (trumpalaikių finansinių) grąžinimo rodiklis rodo, kiek 1-am trumpalaikių finansinių skolų eurui tenka EBIT pelno. Rodiklis leidžia įvertinti įmonės potencialą sugrąžinti trumpalaikes finansines skolas, neprarandant galimybės atnaujinti ilgalaikį turtą.

Rodiklis skaičiuojamas *EBIT pelną* padalijant iš *trumpalaikės finansinės skolos*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikių finansinių skolų grąžinimo} = \frac{\text{EBIT}}{\text{trumpalaikės finansinės skolos}}$$

arba

$$\text{TFSG} = \frac{\text{EBIT}}{\text{TFS}}$$

Skolų (trumpalaikių finansinių) grąžinimo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,87 reikštų, kad vienam trumpalaikių finansinių skolų eurui tenka 0,87 eurai EBIT pelno.

Grynosios finansinės skolos ir EBITDA pelno santykis rodo, kiek 1-am EBITDA pelno eurui tenka grynosios finansinės skolos (GFS). Kreditoriams aktualus rodiklis, kadangi leidžia įvertinti įmonės galimybes grąžinti grynąją finansinę skolą. Grynoji finansinė skola – tai finansinės skolos dydis sumažintas pinigais ir jų ekvivalentais bei trumpalaikėmis investicijomis.

Rodiklis skaičiuojamas grynąją finansinę skolą padalijant iš EBITDA pelno. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynosios finansinės skolos} = \frac{\text{grynoji finansinė skola}}{\text{EBITDA}}$$

arba

$$\text{GFS}_r = \frac{\text{GFS}}{\text{EBITDA}}$$

Grynosios finansinės skolos rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,67 reikštų, kad vienam EBITDA pelno eurui tenka 0,67 eurai grynųjų finansinių skolų.

Skolų santykio su EBITDA rodiklis rodo, kiek 1-am EBITDA pelno eurui tenka viso įmonės įsipareigojimų. Rodiklis parodo įmonės galimybes grąžinti jas.

Rodiklis skaičiuojamas įsiskolinimą padalijant iš EBITDA pelno. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Skolų santykio} = \frac{\text{įsiskolinimas}}{\text{EBITDA}}$$

arba

$$\text{SS} = \frac{I}{\text{EBITDA}}$$

Grynosios finansinės skolos rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 3,3 reikštų, kad vienam EBITDA pelno eurui tenka 3,3 eurai viso įmonės įsiskolinimo.

5.4.2. Įsiskolinimo

Įsiskolinimo koeficientas (vartojamas ir terminas – bendrasis skolų rodiklis) rodo, kiek viso įsiskolinimo (skolų) tenka 1-am turto eurui, t.y. kokia dalis turto įsigyta iš skolintų pinigų, arba įmonės finansavimosi rizikingumo laipsnį. Rodiklio dydis labai priklauso nuo įmonės veiklos pobūdžio. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras <30, geras <50, vidutinis <70, blogas >70 ir labai blogas >100.

Rodiklis skaičiuojamas įsiskolinimą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Įsiskolinimo} = \frac{\text{įsiskolinimas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$I_r = \frac{I}{T}$$

Įsiskolinimo koeficientas dažnai pateikiamas procentine išraiška, todėl gautą santykį reikia padauginti iš 100 proc. Jeigu įsiskolinimo dydis yra 36 proc. (arba 0,36), vadinasi, vienam turto eurui tenka 0,36 eurai įmonės įsiskolinimo.

Ilgalaikio įsiskolinimo rodiklis (koeficientas) rodo, kiek ilgalaikio įsiskolinimų tenka vienam turto eurui, t.y. kokia dalis turto įsigyta iš ilgalaikių skolų. Jis yra sudedamoji įsiskolinimo rodiklio dalis. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras <30, geras <50.

Jis skaičiuojamas ilgalaikį įsiskolinimą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikio įsiskolinimo} = \frac{\text{ilgalaikis įsiskolinimas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$I_{l_r} = \frac{I_l}{T}$$

Ilgalaikio įsiskolinimo rodiklis dažnai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu ilgalaikio įsiskolinimo dydis yra 10 proc. (arba 0,10), vadinasi, vienam turto eurui tenka 0,10 eurų įmonės ilgalaikio įsiskolinimo.

Trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis (koeficientas) rodo, kiek trumpalaikių skolų tenka vienam turto eurui, kokia dalis turto įsigyta iš trumpalaikių skolų. Jis yra sudedamoji įsiskolinimo rodiklio dalis. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras <5, geras <30, vidutinis <60, blogas >60 ir labai blogas 100.

Jis skaičiuojamas trumpalaikį įsiskolinimą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikio įsiskolinimo} = \frac{\text{trumpalaikis įsiskolinimas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$Tl_r = \frac{Tl}{T}$$

Trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis dažnai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu trumpalaikio įsiskolinimo dydis yra 27 proc. (arba 0,27), vadinasi, vienam turto eurui tenka 0,27 eurai įmonės trumpalaikio įsiskolinimo.

Ilgalaikių įsipareigojimų ir pardavimo pajamų santykio rodiklis rodo, kiek 1-am pardavimo pajamų eurui tenka įmonės ilgalaikių skolų. Rodo ilgalaikių skolų įtaką įmonės pardavimo pajamoms.

Jis skaičiuojamas ilgalaikį įsiskolinimą padalijant iš pardavimo pajamų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikių įsipareigojimų (2)} = \frac{\text{ilgalaikis įsiskolinimas}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$I_l(2)_r = \frac{I_l}{PP}$$

Ilgalaikių įsipareigojimų ir pardavimo pajamų santykio rodiklis dažnai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu ilgalaikio įsiskolinimo dydis yra 6 proc. (arba 0,06), vadinasi, vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,06 eurų ilgalaikio įsiskolinimo.

Trumpalaikių įsipareigojimų ir pardavimo pajamų santykio rodiklis rodo, kiek 1-am pardavimo pajamų eurui tenka įmonės trumpalaikių skolų. Rodo trumpalaikių skolų įtaką įmonės pardavimo pajamoms.

Jis skaičiuojamas trumpalaikį įsiskolinimą padalijant iš pardavimo pajamų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikio įsiskolinimo (2)} = \frac{\text{trumpalaikis įsiskolinimas}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$Tl(2)_r = \frac{Tl}{T}$$

Trumpalaikių įsipareigojimų ir pardavimo pajamų santykio rodiklis dažnai pateikiamas procentine išraiška. Jeigu trumpalaikio įsiskolinimo dydis yra 17 proc. (arba 0,17), vadinasi, vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,17 eurų trumpalaikio įsiskolinimo.

5.4.3. Likvidumo

Einamojo likvidumo koeficientas (rodiklis) rodo, kiek trumpalaikio turto tenka 1-am trumpalaikių įsipareigojimų eurui. Einamojo likvidumo rodiklis įvertina įmonės sugebėjimą savo trumpalaikiu turtu padengti trumpalaikius įsipareigojimus, taigi svarbus įmonės kreditoriams. Kartu jis parodo ir įmonės gebėjimą rasti teisingą ir saugų santykį tarp trumpalaikių skolų ir trumpalaikių

įsipareigojimų. Šis rodiklis turi būti ne mažesnis už vieneta, kitaip tai reikštų potencialias įmonės finansines problemas, rodiklio dydis aukštesnis nei 2,0 potencialai leidžia manyti, kad neefektyviai valdomos atsargos ir trumpalaikiai įsipareigojimai. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras >2,0; geras >1,5; vidutinis >1,2; blogas <1,2 ir labai blogas <1,0.

Jis skaičiuojamas trumpalaikį turtą padalijant iš trumpalaikio įsiskolinimo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Einamojo likvidumo} = \frac{\text{trumpalaikis tutas}}{\text{trumpalaikis įsiskolinimas}}$$

arba

$$EL = \frac{TT}{TĮ}$$

Einamojo likvidumo koeficientas paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,8 reikštų, kad vienam trumpalaikio įsiskolinimo eurui tenka 1,8 eurai trumpalaikio turto.

Kritinio likvidumo koeficientas (rodiklis) rodo, kiek trumpalaikio turto (atėmus atsargų dydį) tenka vienam trumpalaikių įsipareigojimų eurui. Koeficientas leidžia įvertinti aukštesnius likvidumo reikalavimus lyginant su *Einamojo likvidumo* koeficientu. Šis rodiklis dažnai būna artimas 1-ai, tačiau vertinant konkrečią įmonę reikia atsižvelgti į jos veiklos profilio ypatybes. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras >1,5; geras >1,2; vidutinis >1,0; blogas <1,0 ir labai blogas <0,5.

Jis skaičiuojamas *trumpalaikį turtą* (atėmus atsargų dydį) padalijant iš *trumpalaikio įsiskolinimo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Kritinio likvidumo} = \frac{\text{trumpalaikis tutas} - \text{atsargos}}{\text{trumpalaikis įsiskolinimas}}$$

arba

$$KL = \frac{TT - A}{TĮ}$$

Kritinio likvidumo koeficientas paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,66 reikštų, kad vienam trumpalaikio įsiskolinimo eurui tenka 0,66 eurai trumpalaikio turto (iš kurio atimtas atsargų dydį).

Absoliutaus likvidumo koeficientas (rodiklis) rodo, kiek absoliučiai likvidaus turto (*pinigai ir jų ekvivalentai*) tenka vienam trumpalaikių įsipareigojimų eurui. Rodiklis parodo, kiek *trumpalaikių skolų* įmonė gali padengti praktiškai momentaliai. Tai labai konservatyvus rodiklis ir jo aktualumas labiausiai pasireiškia artėjant įmonės bankrotui arba per patį bankrotą.

Jis skaičiuojamas *pinigus ir jų ekvivalentus* (PPE) padalijant iš *trumpalaikio įsiskolinimo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Absoliutaus likvidumo} = \frac{\text{pinigai ir jų ekvivalentai}}{\text{trumpalaikis įsiskolinimas}}$$

arba

$$AL = \frac{PPE}{TĮ}$$

Absoliutaus likvidumo koeficientas paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,03 reikštų, kad vienam trumpalaikio įsiskolinimo eurui tenka 0,03 eurai pinigų ir jų ekvivalentų.

5.5. Finansinio stabilumo rodikliai

Finansinio stabilumo rodiklių grupė apima 18 rodiklių, kurie paskirstyti į keturis pogrupius. Dar 7 rodiklių reikia trims iš anksčiau minėtų rodiklių paskaičiuoti.

5.5.1. Auksinių taisyklių

„Aukšinės“ finansavimo taisyklės rodiklis rodo, kiek 1-am pastovaus kapitalo eurui tenka ilgalaikio turto. Kadangi ilgalaikis turtas turi būti finansuojamas pastoviu kapitalu, todėl šis rodiklis leidžia įvertinti šį santykį. Nerekomenduojama ilgalaikio turto finansuoti trumpalaikių įsipareigojimų sąskaita. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: geras >1,0; vidutinis =1,0; blogas >1,0.

Rodiklis skaičiuojamas ilgalaikį turtą padalijant iš pastovaus kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{"Aukšinė" finansavimo taisyklė} = \frac{\text{ilgalaikis turtas}}{\text{pastovus kapitalas}}$$

arba

$$\text{AFT} = \frac{\text{IT}}{\text{PK}}$$

„Aukšinės“ finansavimo taisyklės rodiklis dažniausiai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,56 reikštų, kad vienam pastovaus kapitalo eurui tenka 0,56 eurai ilgalaikio turto.

„Aukšinės“ turto taisyklės rodiklis rodo, kiek 1-am ilgalaikio turto eurui tenka nuosavo kapitalo. Vyrauja nuomonė, kad nuosavas kapitalas turi būti didesnis už ilgalaikį turtą. Šis rodiklis leidžia tai patikrinti.

Jis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš ilgalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{"Aukšinė" turto taisyklė} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{ilgalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{ATT} = \frac{\text{NK}}{\text{IT}}$$

„Aukšinės“ turto taisyklės rodiklis dažniausiai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,46 reikštų, kad vienam ilgalaikio turto eurui tenka 1,46 eurai nuosavo kapitalo.

„Aukšinės“ rizikos taisyklės rodiklis rodo, kiek 1-am įsipareigojimų eurui tenka nuosavo kapitalo. Šis rodiklis dar vadinamas bendrojo mokumo (vadinamas ir bendruoju likvidumo arba pastovaus mokumo rodikliu). Šis rodiklis leidžia vertinti nuosavo kapitalo praskolinimo lygį. Rodiklis leidžia pamatyti įmonės finansavimo struktūrą (palygindama jame skolintas ir nuosavas lėšas). Didėsnė rodiklio reikšmė rodo saugesnę finansavimo struktūrą. Manoma, kad nuosavas kapitalas (savininkų nuosavybė) turi būti didesnis už įsipareigojimus ir tai vadinama aukšine rizikos taisykle. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras >2,0; geras >1,5; vidutinis >1,0; blogas <1,0 ir labai blogas <0,5.

Jis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš visų įmonės įsiskolinimų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{"Aukšinė" rizikos taisyklė} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{įsiskolinimai}}$$

arba

$$\text{ART} = \frac{\text{NK}}{\text{I}}$$

„Aukšinės“ rizikos taisyklės rodiklis dažniausiai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,75 reikštų, kad vienam įsiskolinimų eurui tenka 1,75 eurai nuosavo kapitalo.

„Aukšinės“ proporcijos taisyklės rodiklis rodo, kiek 1-am pardavimo pajamų pokyčio (padidėjimas per laikotarpį) eurui tenka ilgalaikio turto pokyčio eurų. Protingu laikoma, kai investicijų tempas (ilgalaikio turto didėjimas) neviršija pardavimo augimo tempų. Šis rodiklis leidžia tai patikrinti.

Jis skaičiuojamas ilgalaikio turto pokytį padalijant iš pardavimo pajamų pokyčio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{"Auksinė" proporcijos taisyklė} = \frac{\text{ilgalaikio turto pokytis}}{\text{pardavimo pajamų pokytis}}$$

arba

$$\text{APT} = \frac{\Delta \text{IT}}{\Delta \text{PP}}$$

„Auksinės“ proporcijos taisyklės dažniausiai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,18 reikštų, kad vienam pardavimo pajamų pokyčio eurui tenka 1,18 eurai ilgalaikio kapitalo pokyčio. Vertinant taisyklės reikšmę svarbu atkreipti dėmesį į elementų (turto ir pardavimo) pokyčio ženklus.

5.5.2. Finansinio sverto

Turto ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis (vartojamas ir terminas – finansinės priklausomybės) rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka turto, kiek įmonės turtas didesnis už jos nuosavą kapitalą.

Jis skaičiuojamas ilgalaikį turtą padalijant iš pastovaus kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Turto ir NK santykio} = \frac{\text{turtas}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{TNK} = \frac{T}{\text{NK}}$$

Turto ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,58 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 1,58 eurai turto.

Finansinės priklausomybės rodiklis (vartojamas ir terminas – finansinis svertas) rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka išpareigojimų. Finansinis svertas parodo, koks yra veiklos priklausomumas nuo išorinių finansavimo šaltinių. Kuo rodiklis didesnis, tuo didesnė išorinių finansavimo šaltinių įtaka. Rekomenduojami tokie rodiklio vertinimai: labai geras <30, geras <70, vidutinis =70, blogas >70 ir labai blogas ≥ 100.

Jis skaičiuojamas išskolinimą padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Finansinės priklausomybės} = \frac{\text{išskolinimas}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{FP} = \frac{I}{\text{NK}}$$

Finansinės priklausomybės rodiklis paprastai pateikiamas procentais. Todėl jo dydis 60,0 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,60 euro išskolinimų.

Finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka finansinių skolų. Finansinė skola (FS) apskaičiuojama imant su palūkanų mokėjimais susijusius įmonės išpareigojimus, praktiškai tai skoliniai išpareigojimai ir skolos kredito įstaigoms. Tai svarbus finansinio sverto rodiklis. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo įmonė aktyviau naudojami finansiniu svetu. Šio rodiklio dydžiui daro įtaką daug veiksnių: veiklos sritis, analizuojamo laikotarpio finansavimo sąlygos, įmonės finansavimo strategija ir kita. Paprastai, ekonomikos augimo metu šis rodiklis auga, ir atvirkščiai. Bet kuriuo atveju aukšta rodiklio reikšmė atspindi padidintą finansinės rizikos laipsnį.

Rodiklis skaičiuojamas finansinę skolą padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Finansinės skolos} = \frac{\text{finansinė skola}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$FS_r = \frac{FS}{NK}$$

Finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,22 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,22 eurai finansinių skolų.

Grynosios finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka grynujų finansinių skolų. Grynoji finansinė skola (GFS) apskaičiuojama imant su palūkanų mokėjimais susijusius įmonės įsipareigojimus ir iš pastarųjų atimant pinigus ir kitas likvidžias lėšas (dažniausiai trumpalaikės investicijos). Aukštesnis rodiklis parodo, kad didesnė finansavimo rizikos dalis tenka įmonės kreditoriams. Taigi rodiklis svarbus įmonės kreditoriams.

Jis skaičiuojamas grynąją finansinę skolą padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynosios finansinės skolos} = \frac{\text{grynoji finansinė skola}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$GFS_r = \frac{GFS}{NK}$$

Grynosios finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,19 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,19 eurų grynosios finansinės skolos.

Ilgalaikės finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka ilgalaikių finansinių skolų. Ilgalaikė finansinė skola (IFS) – tai ilgalaikiai skoliniai įsipareigojimai ir ilgalaikės skolos kredito įstaigoms. Rodiklis rodo, kiek įmonė naudojami ilgalaikiu finansiniu svetu, t.y. ilgalaikio išsiskolinimo lygį. Rodikliui augant auga ir ilgalaikė finansinė rizika.

Jis skaičiuojamas ilgalaikę finansinę skolą padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikės finansinės skolos} = \frac{\text{ilgalaikė finansinė skola}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$IFS_r = \frac{IFS}{NK}$$

Ilgalaikės finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,10 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,10 eurų ilgalaikės finansinės skolos.

Nuosavo kapitalo ir turto santykio rodiklis (priskiriamas finansų struktūros rodikliams) rodo, kiek 1-am turto eurui tenka nuosavo kapitalo. Kitaip sakant, šis santykis parodo, kokia dalimi turtas finansuojamas iš nuosavo kapitalo.

Jis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$NK \text{ ir turto} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$NKT = \frac{NK}{T}$$

Nuosavo kapitalo ir turto santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,64 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,64 eurai nuosavo kapitalo arba 64 proc. reikštų, kad turtas 64 proc. finansuojamas iš nuosavo kapitalo.

Finansinės skolos ir turto santykio rodiklis rodo, kiek 1-am turto eurui tenka finansinių skolų. Finansinė skola (FS) apskaičiuojama imant su palūkanų mokėjimais susijusius įmonės įsipareigojimus, praktiškai tai skoliniai įsipareigojimai ir skolos kredito įstaigoms. Taigi šis santykis

parodo, kokia dalimi turtas finansuojamas iš finansinių skolų. Rodiklis dar priskiriamas finansų struktūros rodikliams, kadangi rodo finansavimo struktūrą. Rodiklis aktualus įmonės kreditoriams. Kuo jis didesnis, tuo didesnė kreditorių rizika.

Rodiklis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{FS ir turto} = \frac{\text{finansinė skola}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{FST} = \frac{\text{FS}}{\text{T}}$$

Finansinės skolos ir turto santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,15 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,15 eurų finansinės skolos arba 10 proc. reikštų, kad turtas 10 proc. finansuojamas iš finansinių skolų.

Grynosios finansinės skolos ir turto santykio rodiklis rodo, kiek 1-am turto eurui tenka grynujų finansinių skolų. Grynoji finansinė skola apskaičiuojama imant su palūkanų mokėjimais susijusius įmonės išipareigojimus ir iš pastarųjų atimant pinigus ir kitas likvidžias lėšas (dažniausiai trumpalaikės investicijos). Taigi šis santykis parodo, kokia dalimi turtas finansuojamas iš finansinių skolų, paskaičiuotų patikslinta metodika. Tai pasireiškia tuo, kad skola mažinama labai likvidžiomis lėšomis. Rodiklis priskiriamas finansų struktūros rodikliams, kadangi rodo finansavimo struktūrą. Rodiklis aktualus įmonės kreditoriams.

Rodiklis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{GFS ir turto} = \frac{\text{grynoji finansinė skola}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{GFST} = \frac{\text{GFS}}{\text{T}}$$

Grynosios finansinės skolos ir turto santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,08 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,08 eurai grynosios finansinės skolos arba 8 proc. reikštų, kad turtas 8 proc. finansuojamas iš grynosios finansinės skolos.

Finansinės skolos ir panaudoto kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek 1-am panaudoto kapitalo (skaičiuojamas kaip nuosavo kapitalo ir finansinių skolų suma) eurui tenka finansinių skolų, t.y. atspindi įmonės finansinio svėro lygį. Kuo didesnės įmonės trumpalaikės ir ilgalaikės finansinės skolos, tuo jos finansinis svėras didėja, augant įmonės finansinių skolų dydžiui ir nekintant nuosavam kapitalui (arba jam kintant mažesniu tempu). Rodikliui esant didesniai nei 0,5 vyrauja skolintas kapitalas ir atvirkščiai. Taigi tai ir finansinio svėro panaudojimo rodiklis.

Rodiklis skaičiuojamas finansinę skolą padalijant iš panaudoto kapitalo (PaK). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{FS ir panaudoto kapitalo} = \frac{\text{finansinė skola}}{\text{panaudotas kapitalas}}$$

arba

$$\text{FSPaK} = \frac{\text{FS}}{\text{PaK}}$$

Finansinės skolos ir panaudoto kapitalo santykio rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,14 reikštų, kad vienam panaudoto kapitalo eurui tenka 0,14 euro finansinės skolos arba 14 proc. reikštų, kad panaudotas kapitalas 14 proc. suformuotas panaudojant finansines skolas.

Ilgalaikės finansinės skolos koeficientas (rodiklis) rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo ir ilgalaikės finansinės skolos eurui tenka ilgalaikių finansinių skolų, t.y. atspindi įmonės ilgalaikio finansinio svėro lygį. Taigi tai dar vienas finansinio svėro panaudojimo rodiklis, skirtas ilgalaikio finansavimo analizei.

Jis skaičiuojamas ilgalaikę finansinę skolą (IFS) padalijant iš IFS ir nuosavo kapitalo (NK) sumos. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikės finansinės skolos (2)} = \frac{\text{ilgalaikė finansinė skola}}{\text{ilgalaikė finansinė skola} + \text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{IFS (2)}_r = \frac{\text{IFS}}{\text{IFS} + \text{NK}}$$

Ilgalaikės finansinės skolos rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,09 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo ir ilgalaikės finansinės skolos sumos eurui tenka 0,09 euro ilgalaikės finansinės skolos.

5.5.3. Finansinio stabilumo

Pastovaus kapitalo rodiklis rodo, kiek 1-am ilgalaikio turto eurui tenka pastovaus kapitalo arba kokia dalimi turtas finansuojamas iš pastovaus kapitalo. Rekomenduojama ilgalaikį turtą finansuoti pastovaus kapitalo sąskaita. Tai detalizuotas pastovaus finansavimo rodiklio atvejis. Jis dar vadinamas finansų struktūros rodikliu, kadangi rodo finansavimo struktūrą.

Rodiklis skaičiuojamas pastovų kapitalą padalijant iš ilgalaikio turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pastovaus kapitalo} = \frac{\text{pastovus kapitalas}}{\text{ilgalaikis turtas}}$$

arba

$$\text{PK}_r = \frac{\text{PK}}{\text{IT}}$$

Pastovaus kapitalo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 1,55 reikštų, kad vienam ilgalaikio turto eurui tenka 1,55 eurai pastovaus kapitalo.

Pastovaus finansavimo rodiklis rodo, kiek 1-am turto eurui tenka pastovaus kapitalo arba, kokia dalis turto suformuota iš pastovių šaltinių (pastovaus kapitalo). Jis dar vadinamas finansų struktūros rodikliu, kadangi rodo finansavimo struktūrą.

Rodiklis skaičiuojamas pastovų kapitalą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Pastovaus finansavimo} = \frac{\text{pastovus kapitalas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{PF} = \frac{\text{PK}}{\text{T}}$$

Pastovaus finansavimo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,73 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,73 eurai pastovaus kapitalo.

Apyvartinio kapitalo rodiklis (dar vadinamas ir koeficientu) rodo, kiek 1-am turto eurui tenka apyvartinio kapitalo. Leidžia įvertinti, kaip apyvartinis kapitalas panaudojamas finansuojant turtą.

Rodiklis skaičiuojamas pastovų kapitalą padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Apyvartinio kapitalo} = \frac{\text{apyvartinis kapitalas}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{AK}_r = \frac{\text{AK}}{\text{T}}$$

Apyvartinio kapitalo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,33 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,33 eurai apyvartinio kapitalo.

Apyvartinio kapitalo manevringumo rodiklis rodo, kiek 1-am apyvartinio kapitalo eurui tenka atsargų. Rodiklis naudojamas vertinant atsargų panaudojimą. Nuolat didėjantis rodiklis gali parodyti atsargų kokybės blogėjimą ar / ir neefektyvų sandėlio valdymą.

Rodiklis skaičiuojamas atsargas padalijant iš apyvartinio kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Apyvartinio kapitalo manevringumo} = \frac{\text{atsargos}}{\text{apyvartinis kapitalas}}$$

arba

$$\text{AKM} = \frac{A}{AK}$$

Apyvartinio kapitalo manevringumas paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,85 reikštų, kad vienam apyvartinio kapitalo eurui tenka 0,85 eurai atsargų.

Manevringumo koeficientas (rodiklis) rodo, kiek 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka trumpalaikio turto, kokia dalimi šis turtas finansuojamas iš nuosavų lėšų, kiek įmonė yra nepriklausoma nuo kreditorių ir jos finansavimo struktūros ypatumų. Rekomenduojami tokie šio rodiklio vertinimai: labai geras >0,6, geras >0,5, vidutinis >0,4, blogas <0,3 ir labai blogas <0,1.

Jis skaičiuojamas atsargas padalijant iš apyvartinio kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Manevringumo} = \frac{\text{trumpalaikis turtas}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$M = \frac{TT}{NK}$$

Manevringumo rodiklis paprastai pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 0,93 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,93 eurai trumpalaikio turto.

5.5.4. Bankroto tikimybės

Įmonėms nekotiruojamoms biržoje *Altmano Z (1)* bankroto tikimybės rodiklis. Rodiklis yra kompleksinis ir gaunamas kaip papildomų penkių rodiklių ir jų svarumo koeficientų sandaugos suma. Taikomas įmonėms nekotiruojamoms biržoje. Rodiklis mažesnis nei 1,23 reiškia, kad bankroto tikimybė labai didelė, tarp 1,23 – 2,9 didelė. Bankroto tikimybė maža rodikliui esant didesniai nei 2,9.

Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$Z(1) = 0,717 * X1 + 0,847 * X2 + 3,107 * X3 + 0,420 * X4 + 0,995 * X5$$

kur

$$X1 = \frac{AK}{T} = \frac{\text{apyvartinis kapitalas}}{\text{turtas}}$$

$$X2 = \frac{NP}{T} = \frac{\text{nepaskirstytas pelnas}}{\text{turtas}}$$

$$X3 = \frac{EBT}{T} = \frac{\text{iki mokestinis pelnas}}{\text{turtas}}$$

$$X4 = \frac{NK}{I} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{įsiskolinimai}}$$

$$X5 = \frac{PP}{T} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{turtas}}$$

Altmano Z (1) bankroto tikimybės rodiklis pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 3,1 reikštų, kad šios įmonės bankroto tikimybė maža.

Individualioms ir paslaugų įmonėms *Altmano Z (2)* bankroto tikimybės rodiklis. Rodiklis yra kompleksinis ir gaunamas kaip papildomų keturių rodiklių ir jų svarumo koeficientų sandaugos suma. Taikomas įmonėms nekotiruojamoms biržoje. Rodiklis mažesnis nei 1,1 reiškia, kad bankroto tikimybė labai didelė, tarp 1,1-2,59 didelė. Bankroto tikimybė maža rodikliui esant didesniai nei 2,6.

Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$Z(2) = 6,56 * X1 + 3,26 * X2 + 6,72 * X3 + 1,05 * X4$$

kur

$$X1 = \frac{AK}{T} = \frac{\text{apyvartinis kapitalas}}{\text{turtas}}$$

$$X2 = \frac{NP}{T} = \frac{\text{nepaskirstytas pelnas}}{\text{turtas}}$$

$$X3 = \frac{EBT}{T} = \frac{\text{iki mokestinis pelnas}}{\text{turtas}}$$

$$X4 = \frac{NK}{I} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{įsiskolinimai}}$$

Altmano Z (2) bankroto tikimybės rodiklis pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 4,2 reikštų, kad šios įmonės bankroto tikimybė maža.

Springate Z (3) bankroto tikimybės rodiklis. Rodiklis yra kompleksinis ir gaunamas kaip papildomų keturių rodiklių ir jų svarumo koeficientų sandaugos suma. Rodiklis mažesnis nei 0,892 laikomas bankroto grėsmės simptomu, negatyvus rodiklis traktuojamas kaip didelės bankroto grėsmės ženklas.

Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$Z(3) = 1,03 * X1 + 3,07 * X2 + 0,66 * X3 + 0,4 * X4$$

kur

$$X1 = \frac{AK}{T} = \frac{\text{apyvartinis kapitalas}}{\text{turtas}}$$

$$X2 = \frac{EBIT}{T} = \frac{\text{EBIT pelnas}}{\text{trumpalaikis turtas}}$$

$$X3 = \frac{EBT}{T\dot{I}} = \frac{\text{iki mokestinis pelnas}}{\text{trumpalaikiai įsiskolinimai}}$$

$$X4 = \frac{PP}{T} = \frac{\text{pardavimo pajamos}}{\text{turtas}}$$

Springate Z bankroto tikimybės rodiklis pateikiamas koeficientu. Todėl jo dydis 4,2 reikštų, kad šios įmonės bankroto tikimybė maža.

5.6. Finansinės vertės rodikliai

Vertės rodiklių grupė susideda iš trijų pogrupių. Grupę ir jos pogrupius gali sudaryti įvairus skaičius rodiklių. Šioje knygoje pateikiami 13 rodiklių.

5.6.1. Akcijos vertės

EPS arba *vienos akcijos pelnas* rodo vienai akcijai tenkančio grynojo pelno kiekį. Vienas iš populiariausių rodiklių, kurie naudojami finansų rinkose vertinant bei palyginant įvairių įmonių akcijas. *EPS* angliškai – tai earnings per share.

Jis skaičiuojamas grynąjį pelną padalijant iš akcijų kiekio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Grynasis pelnas vienai akcijai} = \frac{\text{grynasis pelnas}}{\text{akcijų skaičius}}$$

arba

$$\text{EPS} = \frac{\text{GP}}{\text{AS}}$$

Rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,28 reikštų, kad vienai akcijai tenka 0,28 eurai grynojo pelno. Lyginant skirtingų įmonių *EPS* reikia neužmiršti, kad skirtingų įmonių akcijų nominali vertė gali skirtis.

EBIT pelno vienai akcijai rodiklis rodo vienai akcijai tenkančio EBIT pelno kiekį. Svarbus acininkams rodiklis, kuris leidžia vertinti įmonės potencialą. Vienas iš populiariesnių rodiklių, kurie naudojami finansų rinkose vertinant bei palyginant įvairių įmonių akcijas.

Rodiklis skaičiuojamas EBIT pelną padalijant iš akcijų kiekio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{EBIT pelnas vienai akcijai} = \frac{\text{EBIT}}{\text{akcijų skaičius}}$$

arba

$$\text{EBITPS} = \frac{\text{EBIT}}{\text{AS}}$$

EBIT pelno vienai akcijai rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,46 reikštų, kad vienai akcijai tenka 0,46 eurai EBIT pelno.

P/E arba *akcijos kainos ir akcijos pelno santykio* rodiklis rodo, kiek 1-am akcijos uždirbtam grynojo pelno eurui tenka akcijos rinkos kainos (ARK). Rodiklis leidžia nustatyti, kiek perkant šią akciją reikėtų sumokėti už vieną įmonės uždirbto grynojo pelno eurą. Rodiklis leidžia įvertinti potencialų investicijos naudingumą. Dažnai investuotojų naudojamas rodiklis. *P/E* angliškai – tai Price /earnings ratio.

Rodiklis skaičiuojamas vienos akcijos kainą padalijant iš grynojo pelno tenkančio vienai akcijai. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Akcijos kainos ir akcijos pelno santykio} = \frac{\text{akcijos kaina}}{\text{grynasis pelnas vienai akcijai}}$$

arba

$$\text{P / E} = \frac{\text{ARK}}{\text{EPS}}$$

P/E arba *akcijos kainos ir akcijos pelno santykio* rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 5,10 reikštų, kad vienam akcijai tenkančio grynojo pelno eurui tenka 5,10 eurų akcijos kainos arba, kitaip pasakius, už vieną grynojo pelno eurą reikėtų sumokėti 5,10 eurų.

Akcijos balansinės vertės (ABV) rodiklis rodo, kiek 1-ai akcijai tenka nuosavo kapitalo arba, kiek 1-ai akcijai priklausytų eurų realizavus įmonės turtą ir padengus įmonės prisiimtus įsipareigojimus. Visa tai skaičiuojama buhalterine (apskaitine) verte.

Rodiklis skaičiuojamas nuosavą kapitalą padalijant iš akcijų kiekio. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Akcijos balansinė vertė} = \frac{\text{nuosavas kapitalas}}{\text{akcijų skaičius}}$$

arba

$$ABV = \frac{NK}{AS}$$

Akcijos balansinės vertės (ABV) rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 8,49 reikštų, kad vienai akcijai tenka 8,49 eurai nuosavo kapitalo arba, kitaip pasakius, akcijos buhalterinė (apskaitinė) vertė yra 8,49 eurai.

P/S arba akcijos kainos ir pardavimo pajamų santykio rodiklis rodo, kiek 1-am akcijai tenkančio pardavimo pajamų eurui tenka akcijos rinkos kainos. Rodiklis leidžia nustatyti, kiek perkant šią akciją reikėtų sumokėti už vieną įmonės pardavimo pajamų eurą. Rodiklis leidžia įvertinti potencialų investicijos naudingumą. Dažnai investuotojų naudojamas rodiklis. Manoma įprasta, kai kainos ir pardavimo pajamų santykis lygus 1 – 1,5. P/S angliškai – tai Price / sales ratio.

Jis skaičiuojamas vienos akcijos kainą padalijant iš pardavimo pajamų tenkančių vienai akcijai. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Akcijos kainos ir pardavimo pajamų santykio} = \frac{\text{akcijos kaina}}{\text{pardavimo pajamos vienai akcijai}}$$

arba

$$P / S = \frac{ARK}{\left(\frac{PP}{AS}\right)}$$

Jis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,55 reikštų, kad vienai akcijai tenkančių pardavimo pajamų eurui tenka 0,55 eurai akcijos kainos arba, kitaip pasakius, už vieną pardavimo pajamų eurą reikėtų sumokėti 0,55 eurus.

Akcijos kainos ir ilgalaikio materialaus turto santykio rodiklis rodo, kiek 1-am akcijai tenkančio ilgalaikio materialaus turto (IMT) eurui tenka akcijos rinkos kainos. Rodiklis leidžia nustatyti, kiek perkant šią akciją reikėtų sumokėti už vieną ilgalaikio materialaus turto eurą. Manoma įprasta, kai kainos ir ilgalaikio materialaus turto santykis lygus 1 - 3.

Jis skaičiuojamas vienos akcijos kainą padalijant iš ilgalaikio materialaus turto tenkančio vienai akcijai. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Akcijos kainos ir IMT santykio} = \frac{\text{akcijos kaina}}{\text{IMT vienai akcijai}}$$

arba

$$AKIMT = \frac{ARK}{\left(\frac{IMT}{AS}\right)}$$

Akcijos kainos ir ilgalaikio materialaus turto santykio rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,85 reikštų, kad vienai akcijai tenkančio ilgalaikio materialaus turto eurui tenka 0,85 eurai akcijos kainos arba, kitaip pasakius, už vieną ilgalaikio materialaus turto eurą reikėtų sumokėti 0,85 eurus.

5.6.2. Įmonės vertės

Rinkos ir balansinės vertės (RBV) santykio rodiklis dažnai naudojamas potencialių investuotojų, kadangi leidžia palyginti dviem būdais paskaičiuotas vertes. Kai reikšmė mažesnė už vienetą, vadinasi, įmonės rinkos vertė mažesnė nei jos balansinė vertė tenkanti akcininkams. Rinkos kaina įvertinama kaip kapitalizacija, kuri paskaičiuojama akcijų kiekį padauginus iš vienos akcijos kainos.

Rodiklis skaičiuojamas kapitalizaciją padalijant iš *nuosavo kapitalo*. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Rinkos ir balansinės vertės} = \frac{\text{kapitalizacija}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{RBV} = \frac{\text{ARK} * \text{AS}}{\text{NK}}$$

Jis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 1,50 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 1,50 eurai kapitalizacijos (įmonės akcijų vertė) arba, kitaip pasakius, už vieną nuosavo kapitalo eurą reikėtų sumokėti 1,50 eurų.

Įmonės vertės ir pardavimo pajamų santykio rodiklis rodo, kiek 1-am pardavimo pajamų eurui tenka įmonės vertės. Įmonės vertė paskaičiuojama, kaip suma įmonės kapitalizacijos ir jos grynosios finansinės skolos (finansinės skolos minus pinigai ir jiems prilygintos lėšos). Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad investuotojai ypač vertina įmonės pardavimo pajamų augimą ir mato potencialą jos vertei augti. Įmonės vertė angliškai tai – EV arba enterprise value.

Rodiklis skaičiuojamas įmonės vertę padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Įmonės vertės ir pardavimo pajamų} = \frac{\text{įmonės vertė}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{EV/S} = \frac{\text{ARK} * \text{AS} + \text{GFS}}{\text{PP}}$$

Įmonės vertės ir pardavimo pajamų santykio rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 1,10 reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 1,10 eurų įmonės vertės.

Įmonės vertės ir EBIT santykio rodiklis rodo, kiek EBIT pelno eurui tenka įmonės vertės. Įmonės vertė paskaičiuojama, kaip suma įmonės kapitalizacijos ir jos grynosios finansinės skolos (finansinės skolos minus pinigai ir jiems prilygintos lėšos). Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad investuotojai ypač vertina įmonės EBIT (vadinamas taip pat ir veiklos pelnu) pelno augimą ir mato potencialą jos vertei augti. Įprasta, kai šio santykio ribos yra tarp 7 ir 10.

Jis skaičiuojamas įmonės vertę padalijant iš EBIT. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Įmonės vertės ir EBIT} = \frac{\text{įmonės vertė}}{\text{EBIT}}$$

arba

$$\text{EV / EBIT} = \frac{\text{ARK} * \text{AS} + \text{GFS}}{\text{EBIT}}$$

Įmonės vertės ir EBIT santykio rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 6,50 reikštų, kad vienam EBIT pelno eurui tenka 6,50 eurai įmonės vertės.

Įmonės vertės ir EBITDA santykio rodiklis rodo, kiek EBITDA pelno eurui tenka įmonės vertės. Įmonės vertė paskaičiuojama, kaip suma įmonės kapitalizacijos ir jos grynosios finansinės skolos (finansinės skolos minus pinigai ir jiems prilygintos lėšos). Didesnė rodiklio reikšmė rodo, kad investuotojai ypač vertina įmonės EBITDA pelno augimą ir mato potencialą jos vertei augti. Įprasta, kai šio santykio ribos tarp 5 ir 10. Šis rodiklis dažnai naudojamas vertinant įmones, kurių veiklą reikalauja didelių kapitalo investicijų.

Rodiklis skaičiuojamas įmonės vertę padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Įmonės vertės ir EBITDA} = \frac{\text{įmonės vertė}}{\text{EBITDA}}$$

arba

$$EV / EBITDA = \frac{ARK * AS + GFS}{EBITDA}$$

Įmonės vertės ir EBITDA santykis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 2,50 reikštų, kad vienam EBITDA pelno eurui tenka 2,50 eurai įmonės vertės.

5.6.2. Dividendų

DPS arba *vienos akcijos dividendų rodiklis* rodo, kiek 1-ai akcijai tenka dividendų. Angliškai DPS tai – dividends per share.

Jis skaičiuojamas dividendus padalijant iš akcijų skaičiaus. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Vienos akcijos dividendų} = \frac{\text{dividendai}}{\text{akcijų skaičius}}$$

arba

$$DPS = \frac{D}{AS}$$

Vienos akcijos dividendų rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,56 reikštų, kad vienai akcijai tenka 0,56 eurai dividendų. Būtina prisiminti, kad įmonių akcijų nominali ir rinkos vertė gali skirtis.

Dividendinio pelningumo (pajamingumo) rodiklis (Dividend yield) rodo, kiek 1-am akcijos rinkos vertės eurui tenka vienos akcijos dividendo arba investicijų į šios įmonės akcijas pelningumą.

Jis skaičiuojamas vienai akcijai tenkančius dividendus padalijant iš akcijos kainos. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Dividendinis pelningumas} = \frac{\text{vienos akcijos dividendai}}{\text{akcijos kaina}}$$

arba

$$DP = \frac{DPS}{ARK}$$

Dividendinio pelningumo (pajamingumo) rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi arba procentais. Todėl jo dydis 35 proc. (arba 0,35) reikštų, kad vienam akcijas rinkos kainos eurui tenka 0,35 eurai dividendų.

Dividendų mokėjimo rodiklis (Dividend payout ratio) rodo, kiek 1-am akcijai tenkančiam grynojo pelno eurui tenka vienos akcijos dividendo arba, kokia grynojo pelno dalis atitenka acininkams. Mažą rodiklio dydį galima vertinti, kaip uždirbto pelno reinvestavimo į įmonės veiklą faktą.

Jis skaičiuojamas vienai akcijai tenkančius dividendus padalijant iš vienai akcijai tenkančio grynojo pelno. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Dividendų mokėjimo} = \frac{\text{vienos akcijos dividendai}}{\text{vienai akcijai tenkantis GP}}$$

arba

$$DM = \frac{DPS}{EPS} = \frac{D/AS}{GP/AS} = \frac{D}{GP}$$

Dividendų mokėjimo rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi arba procentais. Todėl jo dydis 150 proc. (arba 1,5) reikštų, kad vienam akcijas rinkos kainos eurui tenka 1,5 eurai dividendų.

5.7. Pinigų srautų rodikliai

Pinigų srautų rodiklių grupė apima 6 rodiklius. Dažniausiai ji neskirstoma į pogrupius.

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų (GPVPS) santykio su pardavimais rodiklis rodo, koks grynasis pagrindinės veiklos pinigų srautas tenka vienam pardavimo pajamų eurui. Rodiklis padeda įvertinti veiklos efektyvumą.

Jis skaičiuojamas veiklos pinigų srautus (GPVPS) padalijant iš pardavimo pajamų. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{PVPS ir pardavimo pajamų} = \frac{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}{\text{pardavimo pajamos}}$$

arba

$$\text{GPVPS}_{PP} = \frac{\text{GPVPS}}{\text{PP}}$$

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų santykio su pardavimais rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,11 reikštų, kad vienam pardavimo pajamų eurui tenka 0,11 eurų veiklos pinigų srauto.

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų (GPVPS) santykio su turtu rodiklis rodo, koks grynasis pagrindinės veiklos pinigų srautas tenka vienam turto eurui. Rodiklis padeda įvertinti turto panaudojimo efektyvumą.

Jis skaičiuojamas *Grynuosius pagrindinės veiklos pinigų srautus* (GPVPS) padalijant iš turto. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{VPS ir turto} = \frac{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}{\text{turtas}}$$

arba

$$\text{GPVPS}_{T} = \frac{\text{GPVPS}}{T}$$

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų santykio su turtu rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,19 reikštų, kad vienam turto eurui tenka 0,19 eurų veiklos pinigų srauto.

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų santykio su nuosavu kapitalu rodiklis rodo, koks grynasis pagrindinės veiklos pinigų srautas tenka vienam nuosavo kapitalo eurui. Rodiklis padeda įvertinti nuosavybės panaudojimo efektyvumą.

Jis skaičiuojamas veiklos pinigų srautus (GPVPS) padalijant iš nuosavo kapitalo. Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{VPS ir nuosavo kapitalo} = \frac{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}{\text{nuosavas kapitalas}}$$

arba

$$\text{GPVPS}_{NK} = \frac{\text{GPVPS}}{\text{NK}}$$

Grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų santykio su nuosavu kapitalu rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,27 reikštų, kad vienam nuosavo kapitalo eurui tenka 0,27 eurai veiklos pinigų srauto.

Finansinių skolų santykio su grynaisiais pagrindinės veiklos pinigų srautais (GVPS) rodiklis rodo, kiek finansinių skolų tenka vienam grynajam pagrindinės veiklos pinigų srauto eurui. Rodiklis padeda įvertinti įmonės galimybę apmokėti finansines skolas. Šis rodiklis gali būti priskirtas ir mokumo rodikliams.

Jis skaičiuojamas finansines skolas padalijant iš *grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų* (GPVPS). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Finansinių skolų ir VPS} = \frac{\text{finansinės skolos}}{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}$$

arba

$$\text{FP_VPS} = \frac{\text{FP}}{\text{VPS}}$$

Finansinių skolų santykio su GPVPS rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,57 reikštų, kad vienam veiklos pinigų srautų eurui tenka 0,57 eurai finansinių skolų.

Trumpalaikių įsiskolinimų santykio su gryniaisiais pagrindinės veiklos pinigų srautais (GPVPS) rodiklis rodo, kiek trumpalaikių įsiskolinimų (įsipareigojimų) tenka vienam grynajam pagrindinės veiklos pinigų srauto eurui. Vertina įmonės galimybę vykdyti trumpalaikius įsipareigojimus. Šis rodiklis gali būti priskirtas ir mokumo rodikliams.

Jis skaičiuojamas trumpalaikius įsiskolinimus (TĮ) padalijant iš grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų (GPVPS). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Trumpalaikių įsiskolinimų ir GPVPS} = \frac{\text{trumpalaikiai įsiskolinimai}}{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}$$

arba

$$\text{TĮ_GPVPS} = \frac{\text{TĮ}}{\text{GPVPS}}$$

Trumpalaikių įsiskolinimų santykio su GPVPS rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 1,5 reikštų, kad vienam veiklos pinigų srautų eurui tenka 1,5 eurai trumpalaikių įsiskolinimų.

Ilgalaikių įsiskolinimų santykio su gryniaisiais pagrindinės veiklos pinigų srautais (GPVPS) rodiklis rodo, kiek ilgalaikių įsiskolinimų (įsipareigojimų) tenka vienam grynajam pagrindinės veiklos pinigų srauto eurui. Vertina įmonės galimybę vykdyti ilgalaikius įsipareigojimus. Šis rodiklis gali būti priskirtas ir mokumo rodikliams.

Jis skaičiuojamas ilgalaikius įsiskolinimus (IĮ) padalijant iš grynujų pagrindinės veiklos pinigų srautų (VPS). Rodiklio skaičiavimo formulė tokia:

$$\text{Ilgalaikių įsiskolinimų ir VPS} = \frac{\text{ilgalaikiai įsiskolinimai}}{\text{grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai}}$$

arba

$$\text{IĮ_GPVPS} = \frac{\text{IĮ}}{\text{GPVPS}}$$

Ilgalaikių įsiskolinimų santykio su GPVPS rodiklis paprastai pateikiamas skaičiumi. Todėl jo dydis 0,53 reikštų, kad vienam veiklos pinigų srautų eurui tenka 0,53 eurai ilgalaikių įsiskolinimų.

6. Mažos įmonės metinio finansinių ataskaitų rinkinio analizės pavyzdys.

6.1. Horizontali finansinių ataskaitų analizė.

UAB „AK“ yra maža gamybinė įmonė. Atliekama išorinė jos finansinių ataskaitų analizė.

UAB „AK“ horizontali finansinių ataskaitų analizė pradedama nuo Pelno (nuostolių) ataskaitos analizės. Šiuo tikslu sudaroma 6.1 lentelė „Pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai“. Į lentelės 3 ir 4 stulpelius perkeliama duomenys iš analizuojamos Pelno (nuostolių) ataskaitos. Lentelės 5 stulpelyje suskaičiuoti absoliutūs, 6 stulpelyje – santykiniai ataskaitos straipsnių pokyčiai. Skaičiuojant absoliučius pokyčius formulėse pakeisti ženklai, siekiant

suskaičiuoti pokyčius, kurių ženklas (+ arba -) atitinka pokyčio esmę, nors prieštarauja skaičiavimo aritmetikai, kadangi skaičiavime dalyvauja neigiami skaičiai. Taip suskaičiuoti absoliutūs pokyčiai leidžia suskaičiuoti santykinius pokyčius, kurių ženklas (+ arba -) atitinka pokyčio esmę. Visi teigiami pokyčiai stulpeliuose 5 ir 6 rodo atitinkamų Pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių padidėjimą, visi neigiami pokyčiai stulpeliuose 5 ir 6 – straipsnių sumažėjimą.

6.1 lentelė. Pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai

Pelno (nuostolių) ataskaitos duomenys, eurai				Horizontali analizė: pokyčiai	
Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Metai		Absoliutūs	Santykiniai
		Praeję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praeję	Ataskaitiniai / Praeję
1	2	3	4	5	6
1.	Pardavimo pajamos	2.720.000	2.870.000	150.000	5,51%
2.	Pardavimo savikaina	-1.930.000	-1.995.000	65.000	3,37%
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis	0	0	0	
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	790.000	875.000	85.000	10,76%
5.	Pardavimo sąnaudos	-90.000	-100.000	10.000	11,11%
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	-422.000	-425.000	3.000	0,71%
7.	Kitos veiklos rezultatai	30.000	20.000	-10.000	-33,33%
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos	0	0	0	
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos	3.500	3.150	-350	-10,00%
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos	580	400	-180	-31,03%
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas	-2.910	-2.470	-440	-15,12%
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	-54.510	-54.600	90	0,17%
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	254.660	316.480	61.820	24,28%
14.	Pelno mokestis	-39.472	-50.637	11.165	28,29%
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	215.188	265.843	50.655	23,54%

Horizontali analizė atliekama vadovaujantis tokiomis prielaidomis. 1-a prielaida: UAB „AK“ Pelno (nuostolių) ataskaitoje pavaizduojamos sumos yra reikšmingos, kai jų dydis ne mažesnis kaip 0,5 proc. *Pardavimo pajamų*. Pagal 6.1 lentelės duomenis, reikšminga suma Ataskaitinių metų ataskaitoje yra 14350 eurų. Todėl visi absoliutus pokyčiai balanso straipsniuose lygūs arba didesni nei 14350 eurų bus traktuojami reikšmingais. 2-a prielaida: UAB „AK“ nėra nustatyta reikšmingumo riba santykinų rodiklių pokyčiams, todėl ne mažesnis kaip 5 proc. pokytis bus traktuojamas reikšmingu.

Pardavimo pajamų pokyčiai (absoliutus ir santykinis) vertinami vienareikšmiai teigiamai, nes rodo reikšmingą *Pardavimo pajamų* didėjimą 150000 eurų arba 5,51 proc. *Pardavimo savikaina* išaugo 3,37 proc., tai sukelia pirminę neigiamą reakciją, bet tik iki palyginimo su *Pardavimo pajamų* augimo tempu (5,51 proc.). Kadangi *Pardavimo savikainos* augimo tempas 3,37 proc. yra 2,14 procentinio punkto mažesnis už *Pardavimo pajamų* augimo tempą, todėl toks pokytis taip pat vertinamas teigiamai. Būtent skirtingi *Pardavimo pajamų* ir *Pardavimo savikainos* augimo tempai leido UAB „AK“ uždirbti 10,76 proc. daugiau *Bendrojo pelno*, tai vertinama vienareikšmiai teigiamai. Tokį vertinimą sustiprina faktas, kad absoliutus *Bendrojo pelno* augimas viršijo reikšmingą 14350 eurų sumą. *Pardavimo sąnaudų* padidėjimą 10000 eurų arba 11,11 proc. vienareikšmiai įvertinti sunku, nes absoliutus pokytis mažesnis už nustatytą reikšmingą sumą, tačiau santykinis pokytis du kartus didesnis už sutartą 5 proc. reikšmingumo ribą. Be to, *Pardavimo sąnaudų* didėjo

du kartus greičiau už *Pardavimo pajamas*, kurių augimą pirmosios privalo skatinti. Todėl verta atkreipti UAB „AK“ vadovų dėmesį į *Pardavimo sąnaudų* valdymą būsimais finansiniais laikotarpiais. *Bendrujų ir administracinių sąnaudų* absoliutus ir santykinis padidėjimas nedidelis ir nereikšmingas. Šį faktą galima vertinti teigiamai ir konstatuoti, kad įmonė sugeba kontroliuoti savo pastovias sąnaudas. *Kitos veiklos rezultatai* sumažėjo net 33,33 proc., bet tai sudarė tik 10000 eurų, todėl pokytis vertintinas kaip nereikšmingas, ne dėl neatitikimo vienam formaliam kriterijui, bet dėl straipsnio reikšmės įmonės veiklos rezultatams. Šį vertinimą bus galima geriau suprasti iš vertikalios Pelno (nuostolių) ataskaitos analizės rezultatų. Pokyčiai ataskaitos 9-10 straipsniuose savo dydžiu yra nereikšmingi, tačiau į juos reikia atkreipti dėmesį, nes tai įmonės pajamų straipsnių mažėjimą rodantys pokyčiai. Ataskaitos 11 straipsnio sumažėjimas yra tiesioginis rezultatas pokyčių įmonės turte, o 12 straipsnio padidėjimas – pokyčių įmonės įsipareigojimuose, apskaičiuotuose ir pateiktuose 6.2. lentelėje „Balanso ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai“, todėl abiejų straipsnių pokyčiai vertinami neutraliai. Visų aptartų ataskaitos straipsnių pokyčių bendra įtaka atsispindi Pelno (nuostolių) prieš apmokestinimą ir Grynojo pelno (nuostolių) straipsnių pokyčiuose, kurie yra vienareikšmiai teigiami. Galutiniai UAB „AK“ finansiniai rezultatai reikšmingai padidėjo, todėl įmonės veiklą reikia vertinti teigiamai.

UAB „AK“ balanso ataskaitos horizontaliai analizei sudaroma 6.2 lentelė „Balanso ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai“. Į lentelės 3 ir 4 stulpelius perkeliama duomenys iš analizuojamo balanso ataskaitos. Lentelės 5 stulpelyje suskaičiuoti absoliutūs, 6 stulpelyje – santykiniai ataskaitos straipsnių pokyčiai. Horizontali balanso analizė atliekama vadovaujantis prielaida, kad reikšminga UAB „AK“ balanse pavaizduota suma lygi 0,5 proc. visos balanso sumos. Pagal 6.1 lentelės duomenis, reikšminga suma Ataskaitinių metų balanse yra 4939 eurai. Todėl visi absoliutūs pokyčiai balanso straipsniuose lygūs arba didesni nei 4934 eurai bus traktuojami reikšmingais. Vertinant santykinį rodiklių pokyčius UAB „AK“ balanse reikšmingu bus traktuojamas ne mažesnis kaip 5 proc. pokytis.

Bendra balanso suma ataskaitiniais metais padidėjo 26360 eurų arba 2,74 proc. Tai rodo tiek įmonės turto, tiek nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų didėjimą. Kartu su Pelno (nuostolių) ataskaitoje parodytu *Pardavimo pajamų* augimu tai patvirtina verslo augimą, todėl turi būti vertinamas teigiamai. Nors santykinio padidėjimo pokytis yra žemesnis už priimtą reikšmingo pokyčio ribą, tačiau absoliutus pokytis gerokai viršija absoliučią pokyčių reikšmingumo ribą, todėl bendros balanso sumos padidėjimas yra reikšmingas teigiamas pokytis.

Balanse pavaizduoto *Turto iš viso* padidėjimą lėmė trijų turto grupių pokyčiai, kurie skiriasi savo reikšmingumu. Reikšmingas pokytis įvyko *Trumpalaikio turto* grupėje, kuri padidėjo 26680 eurų arba 4,09 proc. Kadangi absoliutus padidėjimas daugiau kaip penkis kartus viršija reikšmingą sumą balanse, todėl nežiūrint į nereikšmingą santykinį padidėjimą, bendrai *Trumpalaikio turto grupės* padidėjimas vertinamas kaip reikšmingas. Kitų dviejų turto grupių pokyčiai yra nedideli tiek absoliučiais, tiek santykiniais rodikliais, todėl vertinami kaip nereikšmingi. Balanse pavaizduotų turto grupių pokyčių pobūdžio negalima vertinti kokybiškai, priskiriant jiems teigiamo arba neigiamo pokyčio pobūdį, nes grupėse sujungtas labai įvairus turtas, kurio pokyčiai vyksta dėl labai įvairių priežasčių. Tokios pačios priežastys sunkina sutrumpinto balanso turto straipsnių pokyčių vertinimą, tačiau leidžia nustatyti jų pokyčių įtaką atitinkamoms turto grupėms.

Ilgalaikio turto grupės sumažėjimą lėmė sumažėję net trys iš keturių ilgalaikio turto straipsnių. Santykiniai *Nematerialaus*, *Finansinio* ir *Kito ilgalaikio turto* pokyčiai yra reikšmingi, tačiau absoliutūs pokyčiai nesiekia reikšmingos sumos, todėl pokyčiai gali būti vertinami kaip nereikšmingi. Reikšmingai santykinai sumažėjo *Nematerialusis turtas*, tačiau absoliutus sumažėjimas nėra reikšmingas. Labiausiai tikėtina šio turto mažėjimo priežastis – trumpesni nusidėvėjimo laikotarpiai, lyginant su kitais *Ilgalaikio turto* straipsniais. Todėl analizuojamą sumažėjimą galima vertinti neutraliai.

Padidėjo tik *Materialus turtas*, kurio absoliutus padidėjimas yra reikšmingas ne tik dėl viršytos reikšmingumo sumos, bet ir dėl reikšmės analizuojamos įmonės veiklai. UAB „AK“ yra gamybinė įmonė, todėl *Materialus turtas* privalo būti naudojamas pagrindinėje veikloje, o jo augimas gali būti traktuojamas kaip veiklos vystymo rezultatas.

6.2 lentelė. Balanso ataskaitos horizontalios analizės skaičiavimai

Sutrumpinto balanso ataskaitos duomenys, eurai				Horizontali analizė: pokyčiai	
Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Metai		Absoliutūs	Santykiniai
		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję	Ataskaitiniai / Praėję
1	2	3	4	5	6
A.	<u>Ilgalaikis turtas</u>	295.760	294.940	-820	-0,28%
1.	Nematerialusis turtas	15.360	12.290	-3.070	-19,99%
2.	Materialusis turtas	223.660	231.290	7.630	3,41%
3.	Finansinis turtas	43.740	39.360	-4.380	-10,01%
4.	Kitas ilgalaikis turtas	13.000	12.000	-1.000	-7,69%
B.	<u>Trumpalaikis turtas</u>	651.710	678.390	26.680	4,09%
1.	Atsargos	302.220	318.890	16.670	5,52%
2.	Per vienus metus gautinos sumos	309.090	320.000	10.910	3,53%
3.	Trumpalaikės investicijos	14.400	10.000	-4.400	-30,56%
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	26.000	29.500	3.500	13,46%
C.	<u>Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos</u>	14.000	14.500	500	3,57%
	TURTO IŠ VISO	961.470	987.830	26.360	2,74%
D.	<u>Nuosavas kapitalas</u>	262.600	276.180	13.580	5,17%
1.	Kapitalas	110.000	110.000	0	0,00%
2.	Akcijų priedai	0	0	0	0
3.	Perkainojimo rezervas	22.370	23.130	760	3,40%
4.	Rezervai	22.000	22.000	0	0,00%
5.	Nepaskirstytasis pelnas (NUOSTOLIAI)	108.230	121.050	12.820	11,85%
E.	<u>Dotacijos, subsidijos</u>	20.000	20.000	0	0,00%
F.	<u>Atidėjimai</u>	31.000	32.000	1.000	3,23%
G.	<u>Mokėtinų sumų ir kiti įsipareigojimai</u>	632.320	644.700	12.380	1,96%
1.	Po vieno metų mokėtinų sumų ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai	255.000	256.110	1.110	0,44%
2.	Per vienus metus mokėtinų sumų ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai	377.320	388.590	11.270	2,99%
H.	<u>Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos</u>	15.550	14.950	-600	-3,86%
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	961.470	987.830	26.360	2,74%

Trumpalaikio turto grupės padidėjimą lėmė trijų iš keturių trumpalaikio turto straipsnių didėjimas. Įmonės Atsargos ir Per vienerius metus gautinos sumos padidėjo reikšmingomis sumomis, o Pinigai ir jų ekvivalentai padidėjo reikšmingu santykinu dydžiu. Visus trumpalaikio turto straipsnių padidėjimus reikia vertinti teigiamai, nes jie rodo padidėjimą turto dalių tiesiogiai susijusių su Pardavimo pajamų didėjimų, t.y. Atsargos ir Per vienerius metus gautinos sumos, arba su teigiamu grynuoju pinigų srautu, t.y. Pinigai ir jų ekvivalentai. Trumpalaikių investicijų sumažėjimą galima vertinti teigiamai, nes abejotina, kad jos būtų susiję su pagrindine įmonės veikla. Turto C grupėje apskaitomas turtas padidėjo, tačiau nereikšmingu absoliučiu ir santykinu dydžiu.

Apibendrinant ataskaitiniais metais įvykusius pokyčius įmonės turte, juos galima vertinti kaip turėjusius teigiamą įtaką įmonės finansinei būklei, dėl reikšmingai absoliučiai (26360 eurų) padidėjusio *Turto iš viso* ir reikšmingų teigiamų pokyčių *Ilgalaikio turto* ir *Trumpalaikio turto* straipsniuose, kurių dydis tiesiogiai susijęs su pagrindine įmonės veikla.

Balanse pavaizduoto *Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso* didėjimą 26360 eurų arba 2,74 proc. lėmė trijų grupių šioje balanso dalyje padidėjimas: *Nuosavo kapitalo* grupė padidėjo reikšminga absoliučia 13580 eurų suma, tai užtikrino reikšmingą augimo tempą 5,17 proc.; *Atidėjinių* grupės didėjimas nereikšmingas; *Mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų* grupės padidėjo reikšminga absoliučia 12380 eurų suma, kuri 2,5 karto viršija reikšmingumo sumą (4939 eurus) balanse, todėl yra reikšmingas pokytis. Teigiamai reikia vertinti *Nuosavo kapitalo* grupės padidėjimą, kuris turėtų teigiamai atsiliiepti įmonės finansiniam stabilumui ir mokumui. Kitų grupių padidėjimus galima vertinti neutraliai, nes jie neišvengiami įmonės veiklos augimo padariniai.

Nuosavo kapitalo grupės padidėjimą lėmė *Nepaskirstyto pelno* straipsnio reikšmingas absoliutus ir santykinis augimas, tai vertintina teigiamai, nes parodo ne tik įmonės sugebėjimą uždirbti pelną, bet ir didelės jo dalies nepanaudojimą savininkų finansiniams interesams tenkinti, išsaugojimą tarp veiklos finansavimo šaltinių.

Pokyčiai įvykę *Mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų* grupėje vertinti teigiamai, nes iš esmės atitinka pokyčius įmonės turto grupėse. Nereikšmingas *Po vienu metų mokėtinų sumų ir kitų ilgalaikių įsipareigojimų* padidėjimas dera su pokyčiais *Ilgalaikio turto* straipsniuose, nes tikėtina panaudotas įsigyjant *Materialųjį turtą*. Reikšmingas absoliutus *Per vienus metus mokėtinų sumų ir kitų trumpalaikių įsipareigojimų* padidėjimas dera su pokyčiais *Trumpalaikio turto* straipsniuose.

Apibendrinant ataskaitiniais metais įvykusius pokyčius įmonės *Nuosavame kapitale ir įsipareigojimuose*, juos galima vertinti kaip turėjusius teigiamą įtaką įmonės finansinei būklei, nes reikšmingiausiai padidėjęs *Nuosavas kapitalas*, pagrindinai *Nepaskirstyto pelno* sąskaita, turės teigiamą poveikį įmonės finansiniam stabilumui, o pokyčiai įmonės įsipareigojimuose iš esmės koreliuoja su teigiamai įvertintais.

6.3. Vertikali analizė

UAB „AK“ finansinių ataskaitų vertikali analizė pradedama nuo Pelną (nuostolių) ataskaitos analizės. Šiuo tikslu sudaroma 6.3 lentelė „Pelną (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizės skaičiavimai“. Į lentelės 3 ir 4 stulpelius perkeliama duomenys iš analizuojamos Pelną (nuostolių) ataskaitos. Lentelės 5 ir 6 stulpelyje suskaičiuotos ataskaitos straipsnių struktūrinės dalys procentais, lyginat su *Pardavimo pajamomis*, 7 stulpelyje – ataskaitos straipsnių struktūrinių dalių pokyčiai procentiniais punktais.

Vertikali analizė atliekama vadovaujantis prielaidomis. 1-a prielaida: UAB „AK“ Pelną (nuostolių) ataskaitos straipsnio struktūrinė dalis yra reikšminga, jeigu jos dydis ne mažesnis kaip 5 procentai nuo visos struktūros dydžio. 2-a prielaida: UAB „AK“ Pelną (nuostolių) ataskaitos straipsnio struktūrinės dalies pokytis yra reikšmingas, kai jo dydis ne mažesnis kaip 0,05 procentinio punkto.

UAB „AK“ Pelną (nuostolių) ataskaitos struktūra atitinka įmonės, susikoncentravusios į pagrindinę veiklą struktūrą. Tarp visų ataskaitos straipsnių struktūrinių dalių savo reikšmingais dydžiais išsiskiria *Pardavimo savikainos* ir *Bendrujų ir administracinių sąnaudų* straipsniai. Vadovaujantis pokyčio dydžiu reikšmingais taip pat galima įvardyti *Pardavimo sąnaudų*, *Kitos veiklos rezultaty*, *Palūkanų ir kitos panašios sąnaudų* bei *Pelną mokesčio* straipsnius.

Reikšmingiausias teigiamas struktūrinis pokytis įvyko *Pardavimo savikainos* straipsnyje, kurio struktūrinė dalis sumažėjo 1,44 procentinio punkto, todėl šis pokytis turėjo teigiamos reikšmės veiklos finansiniams rezultatams. Taip pat reikšmingas teigiamas pokytis yra *Bendrujų ir administracinių sąnaudų* straipsnio struktūrinės dalies sumažėjimas 0,71 procentiniu punktu, tai rodo santykinai sumažintų pastovių įmonės sąnaudų dalį *Pardavimo pajamose*, o tai turėjo padaryti teigiamą įtaką veiklos finansiniams rezultatams.

6.3 lentelė. Pelną (nuostolių) ataskaitos vertikalios analizės skaičiavimai

Pelną (nuostolių) ataskaitos duomenys, eurais	Vertikali analizė: struktūra	Vertikali analizė: pokyčiai
---	---------------------------------	--------------------------------

Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Metai		Metai		Metai
		Praėję	Ataskaitiniai	Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5	6	7
1.	Pardavimo pajamos	2.720.000	2.870.000	100,00%	100,00%	0,00
2.	Pardavimo savikaina	-1.930.000	-1.995.000	-70,96%	-69,51%	-1,44
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis	0	0	0,00%	0,00%	0,00
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	790.000	875.000	29,04%	30,49%	1,44
5.	Pardavimo sąnaudos	-90.000	-100.000	-3,31%	-3,48%	0,18
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos	-422.000	-425.000	-15,51%	-14,81%	-0,71
7.	Kitos veiklos rezultatai	30.000	20.000	1,10%	0,70%	-0,41
8.	Investicijų į patronuojančiosios, patronuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos	0	0	0,00%	0,00%	0,00
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos	3.500	3.150	0,13%	0,11%	-0,02
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos	580	400	0,02%	0,01%	-0,01
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas	-2.910	-2.470	-0,11%	-0,09%	-0,02
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	-54.510	-54.600	-2,00%	-1,90%	-0,10
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	254.660	316.480	9,36%	11,03%	1,66
14.	Pelno mokestis	-39.472	-50.637	-1,45%	-1,76%	0,31
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	215.188	265.843	7,91%	9,26%	1,35

Struktūrinio pokyčio dydžio požiūriu reikšmingi yra šie pokyčiai: *Pardavimo sąnaudų* struktūrinės dalies padidėjimas 0,18 procentinio punkto vertintinas teigiamai, nors rodo sąnaudų straipsnio struktūrinės dalies padidėjimą, tačiau tai atitinka siekiamą rezultatą, t.y. *Pardavimo pajamų* padidėjimą; *Kitos veiklos rezultatų* struktūrinės dalies sumažėjimas -0,41 procentinio punkto vertintinas neigiamai, nes rodo pajamų straipsnio struktūrinės dalies sumažėjimą ir atitinka šio pajamų straipsnio absoliutų sumažėjimą (žr. 6.3 lentelės, 7 eilutės, 3 – 4 stulpelius); *Palūkanų ir kitos panašios sąnaudų* struktūrinės dalies sumažėjimas 0,10 procentinio punkto vertintinas teigiamai, nes rodo sąnaudų straipsnio struktūrinės dalies sumažėjimą; *Pelno mokesčio* struktūrinės dalies padidėjimas vertintinas neutraliai, nes įmonės turi labai ribotas galimybes daryti įtaką sumokamam pelno mokesčiui.

Visų ataskaitoje suskaičiuotų pelnų (žr. 6.3 lentelės, 4, 13 ir 15 eilutes) struktūrinės dalys rodo jų padidėjimą, todėl šie pokyčiai vertinami teigiamai, nes rodo padidėjusias finansinių rezultatų rodiklių santykinę dalis, lyginant su *Pardavimo pajamų* rodikliu.

Kitų ataskaitos straipsnių struktūriniai pokyčiai yra nereikšmingi, nedarantys apčiuopiamos įtakos įmonės finansiniams rezultatams.

UAB „AK“ Pelną (nuostolių) ataskaitos vertikali analizė leidžia daryti išvadą, kad įmonės finansinius rezultatus vaizduojančios ataskaitos struktūroje vyrauja teigiami reikšmingi pokyčiai, kurie patvirtina horizontalios analizės išvadą apie pagerėjusius finansinius įmonės veiklos rezultatus.

Atlikta UAB „AK“ Pelną (nuostolių) ataskaitos vertikali analizė parodė, kad įmonė yra susikonscentravusi į pagrindinę veiklą, absoliučiai didžioji jos pajamų dalis yra *Pardavimo pajamos*, todėl vertikalios analizės skaičiavimų, pagrįstų palyginimų su *Pajamomis iš viso* ir *Sąnaudomis iš*

viso atlikti nėra prasmės, nes rezultatai tik patvirtins jau padarytas išvadas, nors ir nežymiai kitokių struktūros ir pokyčių dydžių pagrindu.

UAB „AK“ balanso ataskaitos vertikalioji analizė atliekama vadovaujantis analogiškais prielaidomis dėl analitinių rodiklių reikšmingumo, kaip ir Pelno (nuostolių) ataskaitos analizėje. UAB „AK“ balanso ataskaitos bendrai vertikalioji analizė sudaroma 6.4 lentelė „Balanso ataskaitos bendros vertikalios analizės skaičiavimai“. Į lentelės 3 ir 4 stulpelius perkeliama duomenys iš analizuojamo balanso ataskaitos. Lentelės 5 ir 6 stulpelyje suskaičiuotos ataskaitos straipsnių struktūrinės dalys procentais, lyginant su bendru balanso dydžiu, 7 stulpelyje – ataskaitos straipsnių struktūrinių dalių pokyčiai procentiniais punktais.

Balanso ataskaitos bendra vertikalioji analizė pradedama nuo turto struktūros analizės. Pagal reikšmingos struktūrinės dalies požymį balanso turto struktūroje yra net penki straipsniai: *Nematerialusis turtas*, *Finansinis turtas*, *Kitas ilgalaikis turtas*, *Trumpalaikės investicijos*, *Pinigai ir pinigų ekvivalentai* ir viena grupė - *Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos*. Tačiau nereikšmingo pokyčio aspektu nereikšminga tik *Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos* grupė, kurios galima neanalizuoti. Kitų turto grupių struktūrinės dalys rodo daug didesnę *Trumpalaikio turto* struktūrinę dalį (vidutiniškai 68 procentai), lyginant su *Ilgalaikio turto* struktūrine dalimi. Tai leidžia daryti prielaidą, kad *Trumpalaikis turtas* svarbesnis įmonės veikloje, todėl jo struktūrinės dalies padidėjimą 0,89 procentiniais punktais galima vertinti kaip teigiamą struktūrinį pokytį. Sumažėjusią *Ilgalaikio turto* struktūrinę dalį lėmė net trijų jį sudarančių straipsnių struktūrinių dalių sumažėjimas (žr. 6.4 lentelės, A.1, A.3 ir A.4 eilutes), tačiau vertingesnis yra *Materialaus turto* straipsnio struktūrinės dalies padidėjimas 0,15 procentinio punkto, nes gamybinėje įmonėje ši *Ilgalaikio turto* dalis tikrai dalyvauja pagrindinėje veikloje, yra būtina jos vykdymo sąlyga. Teigiami struktūriniai pokyčiai įvyko ir *Trumpalaikio turto* straipsniuose. Tokia išvada pagrįsta suskaičiuotais *Atsargų* ir *Per vienus metus gautinų sumų* straipsnių struktūrinių dalių padidėjimais bei vadovaujantis nuostata, kad šių straipsnių dydis tiesiogiai susijęs su *Pardavimo pajamų* dydžiu. Jau atlikta analizė parodė, kad *Pardavimo pajamos* įmonėje augo, todėl straipsnių B.1 ir B.2 struktūrinių dalių didėjimas yra teigiamas rezultatas, atitinkantis įmonės plėtrą. Suskaičiuotas *Trumpalaikių investicijų* struktūrinių dalių sumažėjimas turėtų būti vertinamas priklausomai nuo konkrečių įmonės investicijų, tačiau gerokai didesnė tikimybė, kad jos nesusijusios su pagrindinės veiklos vykdymu, todėl jų struktūrinių dalių sumažėjimą galima vertinti teigiamai. *Pinigai ir pinigų ekvivalentų* straipsnio struktūrinės dalies padidėjimas vertintinas teigiamai, nes tai yra padidėjusio grynujų pinigų srauto per analizuojamą laikotarpį rezultatas.

Apibendrinant galima teigti, kad balanso turto dalyje įvykę struktūriniai pokyčiai pagrindinai turėjo teigiamą įtaką įmonės valdomo turto struktūrai.

Balanso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalyje pagal reikšmingos struktūrinės dalies požymį analizuoti reikia daugumą struktūrinių dalių, išskyrus *Perkainojimo rezervo* ir *Rezervų* straipsnius bei *Dotacijų*, *subsidijų* ir *Atidėjinių* grupes, kurių struktūrinės dalys nesiekia 5 procentų lygio. Pagal pokyčių dydžio reikšmingumo požymį nurodytų straipsnių irgi galima neanalizuoti, nepaisant *Rezervų* straipsnio sumažėjimo 0,06 procentinio punkto, kuris minimaliai viršija nusistatytą pokyčio reikšmingumo ribą, bet suskaičiuotas nepakitusių absoliučiu *Rezervų* straipsnio dydžio pagrindu.

Reikšmingiausi struktūriniai pokyčiai yra *Nuosavo kapitalo* struktūrinės dalies padidėjimas 0,65 procentinio punkto bei *Mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų* struktūrinės dalies sumažėjimas 0,50 procentinio punkto dydžiu. Abu pokyčiai vertinami teigiamai, nes jų kryptys leidžia daryti išvadą apie pagerėjusį įmonės finansinį stabilumą, sumažėjusią priklausomybę nuo išorinių finansavimo šaltinių.

6.4 lentelė. Balanso ataskaitos bendros vertikalios analizės skaičiavimai

Sutrumpinto balanso ataskaitos duomenys, eurais			Vertikalioji analizė: bendra struktūra	Vertikalioji analizė: pokyčiai
Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Metai	Metai	Metai

		Praėję	Ataskaitiniai	Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5	6	7
A.	<u>Ilgalaikis turtas</u>	295.760	294.940	30,76%	29,86%	-0,90
1.	Nematerialusis turtas	15.360	12.290	1,60%	1,24%	-0,35
2.	Materialusis turtas	223.660	231.290	23,26%	23,41%	0,15
3.	Finansinis turtas	43.740	39.360	4,55%	3,98%	-0,56
4.	Kitas ilgalaikis turtas	13.000	12.000	1,35%	1,21%	-0,14
B.	<u>Trumpalaikis turtas</u>	651.710	678.390	67,78%	68,67%	0,89
1.	Atsargos	302.220	318.890	31,43%	32,28%	0,85
2.	Per vienus metus gautinos sumos	309.090	320.000	32,15%	32,39%	0,25
3.	Trumpalaikės investicijos	14.400	10.000	1,50%	1,01%	-0,49
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	26.000	29.500	2,70%	2,99%	0,28
C.	<u>Ateinančių laikotarpių sąnaudos ir sukauptos pajamos</u>	14.000	14.500	1,46%	1,47%	0,01
	TURTO IŠ VISO	961.470	987.830	100,00%	100,00%	0,00
D.	<u>Nuosavas kapitalas</u>	262.600	276.180	27,31%	27,96%	0,65
1.	Kapitalas	110.000	110.000	11,44%	11,14%	-0,31
2.	Akcijų priedai	0	0	0,00%	0,00%	0,00
3.	Perkainojimo rezervas	22.370	23.130	2,33%	2,34%	0,01
4.	Rezervai	22.000	22.000	2,29%	2,23%	-0,06
5.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)	108.230	121.050	11,26%	12,25%	1,00
E.	<u>Dotacijos, subsidijos</u>	20.000	20.000	2,08%	2,02%	-0,06
F.	<u>Atidėjiniai</u>	31.000	32.000	3,22%	3,24%	0,02
G.	<u>Mokėtinų sumos ir kiti įsipareigojimai</u>	632.320	644.700	65,77%	65,26%	-0,50
1.	Po vienu metų mokėtinų sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai	255.000	256.110	26,52%	25,93%	-0,60
2.	Per vienus metus mokėtinų sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai	377.320	388.590	39,24%	39,34%	0,09
H.	<u>Sukauptos sąnaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos</u>	15.550	14.950	1,62%	1,51%	-0,10
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	961.470	987.830	100,00%	100,00%	0,00

Nuosavo kapitalo straipsniuose įvyko du reikšmingi pokyčiai. *Nepaskirstyto pelno* struktūrinė dalis padidėjo net 1,0 procentiniu punktu, o tai didžiausias suskaičiuotas struktūrinis pokytis balanso ataskaitoje ir vienareikšmiai teigiamas pokytis. *Kapitalo* straipsnio struktūrinės dalies sumažėjimą 0,31 procentinio punkto negalima vertinti teigiamai, tačiau neigiamą pokyčio vertinimą švelnina faktas, kad pokytis suskaičiuotas nepakitusiu absoliučiu *Kapitalo* straipsnio dydžio pagrindu. *Mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų* grupės struktūrinės dalies sumažėjimą 0,50 procentinio punkto lėmė 0,60 procentinio punkto sumažėjusi *Po vienu metų mokėtinų sumų ir kitų ilgalaikių įsipareigojimų* straipsnio struktūrinė dalis bei 0,09 procentinio punkto padidėjusi *Per vienus metus mokėtinų sumų ir kitų trumpalaikių įsipareigojimų* straipsnio struktūrinė dalis. Kadangi šių struktūrinių pokyčių kryptys atitinka pokyčių kryptis balanso turto dalies *Ilgalaikio turto ir Trumpalaikio turto* straipsniuose, įvykusius pokyčius reikia vertinti teigiamai.

Apibendrinant galima teigti, kad balanso nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų dalyje įvykę struktūriniai pokyčiai iš esmės turėjo teigiamą įtaką įmonės kapitalo ir įsipareigojimų struktūrai. O tai leidžia padaryti bendrą išvadą, kad balanso struktūroje įvykę pokyčiai apskritai buvo teigiami, gerinantys įmonės finansinę būklę.

Balanso ataskaitos dalinė vertikali analizė atliekama vadovaujantis analogiškėmis prielaidomis dėl analitinių rodiklių reikšmingumo, kaip ir kitos atliktos analizės. UAB „AK“

6.5 lentelė. Balanso ataskaitos dalinės vertikalios analizės skaičiavimai

Sutrumpinto balanso ataskaitos duomenys, eurais				Vertikali analizė: dalinė struktūra		Vertikali analizė: pokyčiai
Eil. Nr.	STRAIPSNIAI	Metai		Metai		Metai
		Praėję	Ataskaitiniai	Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5	6	7
A.	<u>Ilgalaikis turtas</u>	295.760	294.940	100,0%	100,0%	0,00
1.	Nematerialusis turtas	15.360	12.290	5,19%	4,17%	-1,03
2.	Materialusis turtas	223.660	231.290	75,62%	78,42%	2,80
3.	Finansinis turtas	43.740	39.360	14,79%	13,35%	-1,44
4.	Kitas ilgalaikis turtas	13.000	12.000	4,40%	4,07%	-0,33
B.	<u>Trumpalaikis turtas</u>	651.710	677.280	100,0%	100,0%	0,00
1.	Atsargos	302.220	318.890	46,37%	47,08%	0,71
2.	Per vienus metus gautinos sumos	309.090	318.890	47,43%	47,08%	-0,34
3.	Trumpalaikės investicijos	14.400	10.000	2,21%	1,48%	-0,73
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	26.000	29.500	3,99%	4,36%	0,37
C.	<u>Ateinančių laikotarpių sanaudos ir sukauptos pajamos</u>	14.000	14.500	100,0%	100,0%	0,00
	TURTO IŠ VISO	961.470	986.720	100,0%	100,0%	0,00
D.	<u>Nuosavas kapitalas</u>	262.600	276.180	100,0%	100,0%	0,00
1.	Kapitalas	110.000	110.000	41,89%	39,83%	-2,06
2.	Akcijų priedai	0	0	0,00%	0,00%	0,00
3.	Perkainojimo rezervas	22.370	23.130	8,52%	8,37%	-0,14
4.	Rezervai	22.000	22.000	8,38%	7,97%	-0,41
5.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)	108.230	121.050	41,21%	43,83%	2,62
E.	<u>Dotacijos, subsidijos</u>	20.000	20.000	100,0%	100,0%	0,00
F.	<u>Atidėjiniai</u>	31.000	32.000	100,0%	100,0%	0,00
G.	<u>Mokėtinos sumos ir kiti įsipareigojimai</u>	632.320	643.590	100,0%	100,0%	0,00
1.	Po vienu metų mokėtinos sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai	255.000	255.000	40,33%	39,62%	-0,71
2.	Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai	377.320	388.590	59,67%	60,38%	0,71
H.	<u>Sukauptos sanaudos ir ateinančių laikotarpių pajamos</u>	15.550	14.950	100,0%	100,0%	0,00
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	961.470	986.720	100,0%	100,0%	0,00

6.5 lentelėje pateikti skaičiavimai rodo, kad *Ilgalaikio turto* struktūroje padidėjo *Materialaus turto* struktūrinė dalis, kitų trijų grupės straipsnių struktūrinės dalys sumažėjo. Tokie pokyčiai gamybinėje įmonėje gali būti vertinami teigiamai dėl grupėje vaizduojamo turto sąsajų su pagrindine veikla. Net *Nematerialaus turto* struktūrinės dalies sumažėjimas nėra neigiamo vertinimo pagrindas, nes šiame straipsnyje vaizduojamas turtas dėl savo specifikos dažniausiai amortizuojamas greičiau, lyginant su *Materialaus turto* straipsnyje vaizduojamu turtu.

Trumpalaikio turto grupėje struktūrinės *Atsargų* dalies padidėjimas vertintinas teigiamai, nes plečiant veiklą ir pardavimus, toks pokytis pagrįstas. Sumažėjusi *Per vienus metus gautinų sumų* straipsnio struktūrinė dalis vertintina teigiamai, nes rodo sumažėjusią įsipareigojimų įmonei struktūrinę dalį visame *Trumpalaikiame turte*. O padidėjusi *Pinigų ir pinigų ekvivalentų* straipsnio struktūrinė dalis rodo tikėtina geresnę situaciją su grynųjų pinigų srautų pokyčiais.

Nuosavo kapitalo struktūroje *Kapitalo* ir *Perkainojimo rezervo* straipsnių struktūrinių dalių sumažėjimą lėmė net 2,62 procentinio punkto padidėjusį *Nepaskirstyto pelno* struktūrinė dalis, todėl šiuos pokyčius galima vertinti teigiamai.

Kadangi *Mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų* struktūroje yra tik dvi dalys, todėl natūralu, kad *Po vienu metų mokėtinų sumų ir kitų ilgalaikių įsipareigojimų* struktūrinei daliai sumažėjus 0,6 procentinio punkto, antro straipsnio – *Per vienus metus mokėtinų sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai* – struktūrinė dalis tokiu pačiu dydžiu padidėjo, o šiuos pokyčius galima vertinti teigiamai, nes jie atitinka susijusių balanso turto dalių struktūrinius pokyčius.

Bendra ir dalinė vertikali balanso analizė leidžia daryti panašias kokybines išvadas dėl pokyčių analizuojamame balanse, tačiau yra du skirtumai: pirmas, kiekybinis pokyčių dydis yra kitas. Tai neišvengiamas rezultatas, pagrįstas skirtingų palyginimo bazių naudojimu, kai bendroje vertikaloje analizėje palyginimo baze buvo bendras balanso dydis, dalinėje vertikaloje analizėje – balanso grupių dydžiai. Tai yra pagrindas analizuoti suskaičiuotų pokyčių įtaką tiesiogiai balanso grupėms, o ne visam balansui ir tai yra antras skirtumas tarp dviejų vertikaloje analizės variantų.

Abiem variantais atlikta vertikali balanso analizė leidžia daryti išvadą, kad struktūriniai pokyčiai analizuojamame balanse apskritai yra teigiami, atitinkantys augančios ir pelningai dirbančios įmonės rezultatus, atspindintys gerėjančią įmonės finansinę būklę.

6.3. Finansinės veiklos kokybinių charakteristikų analizė

6.3.1. Pelningumo analizė

UAB „AK“ finansinės veiklos kokybinių charakteristikų analizė pradedama nuo pelningumo analizės, kuri atliekama santykinų pelningumo rodiklių analizės pagrindu. Pelningumo rodiklių analizėje galime išskirti tris rodiklių grupes: Pardavimų pelningumo rodikliai, Turto pelningumo rodikliai ir Kapitalo pelningumo rodikliai. Analizė pradedama nuo pardavimų pelningumo pogrupio rodiklių. Šio pogrupio rodikliai vieni populiariausių ir dažniausiai naudojamų, kadangi atspindi įmonės pardavimų pelningumo struktūrą, o pardavimų reikšmė įmonės rezultatams didelė ir tiesioginė. Šio pogrupio rodikliai parodo, kaip kinta įvairūs pardavimų pelningumo dydžiai. 6.6 lentelėje matyti, kad nagrinėjami rodikliai gerėja, t.y. visi pardavimo pelningumo rodikliai auga, tačiau reikšmingų pokyčių nėra įvykę. Reikšmingais pokyčiais vadinami pokyčiai didesni nei 5 procentiniai punktai. Šis kriterijus buvo naudojamas ir kitose atliktose finansinės analizės dalyse, todėl prasminga išlaikyti vertinimo kriterijų tęstinumą.

3-me ir 4-me lentelės stulpeliuose matome paskaičiuotus santykinus rodiklius, o jų pokyčiai matomi 5-me stulpelyje. Nustatytus pokyčius galima vertinti kaip sėkmingo ir nuoseklaus darbo rezultatus. Tai pozityvus faktas, bet jį reikia išanalizuoti.

6.6 lentelė. Pardavimų pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Pardavimų pelningumo rodikliai		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
1	Bendrasis pelningumas	29,04%	30,49%	1,44
2	EBITDA pelningumas	11,84%	13,40%	1,55
3	EBIT pelningumas	10,97%	12,55%	1,58
4	Pelningumo	9,36%	11,03%	1,66
5	Grynasis pelningumas	7,91%	9,26%	1,35

Bendrasis pelningumas išaugo nuo 29,04 proc. iki 30,49 proc. arba 1,44 procentinio punkto. Vadinas, įmonė ataskaitiniais metais parduodama produkcijos už 100 eurų uždirba 1,44 eurus daugiau nei pernai. Įvertinus tai, kad ir bendrojo pelningumo (BP) lygis yra geras, galima daryti išvadą, jog tai geras rezultatas. Bendrojo pelningumo pokyčiai yra susiję su dviem priežastim. Priežastys – produkcijos kainos ir jos savikainos pokyčiai. Kad galima būtų konkrečiai įvertinti šiuos pokyčius reikėtų išanalizuoti parduodamos produkcijos asortimento struktūrą ir parduodamos produkcijos vieneto kainą bei savikainą. Turimų duomenų nepakanka atsakyti į klausimą, ar išaugo parduodamos produkcijos vieneto kaina, ar sumažėjo jo savikaina. Galima tik spėti, kad paaugo produkcijos vieneto kaina, kadangi pardavimų apimtys augo greičiau nei pardavimų savikaina. Labai panašiais augimo tempais pasižymi kiti pardavimų pelningumo rodikliai.

Paskutinis (penktas) rodiklis lentelėje Grynasis pelningumas (GP) išaugo 1,35 punkto ir pasiekė 9,26 proc. dydį. Palyginus su Bendruoju pelningumu (BP) galima teigti, kad įmonė neiššvaistė pozityvių rezultatų pardavimų srityje. Kiti pelną mažinantys veiksniai (palūkanos, nusidėvėjimas ir kitos sąnaudos) augo mažesniais tempais, todėl grynasis pelningumas pasiekė minėtą dydį ir lyginant su ankstesniais metais paaugo. Pelningumo rodiklis nuo Grynojo pelningumo rodiklio skiriasi tuo, kad jis skaičiuojamas be pelno mokesčio. Kadangi pelno mokesčio tarifas yra pastovus dydis, tai įmonei pradėjus sėkmingiau dirbti jo santykinis dydis lyginant su pardavimo pajamomis išaugo (kadangi įmonė sugebėjo sumažinti sąnaudas). Tokiu būdu nors pelningumo rodiklis išaugo 1,66 procentinio punkto, tačiau grynasis pelningumas paaugo tik 1,35 procentinio punkto. Išsamiau tai galima išsiaiškinti jau atliktoje įmonės Pelno (nuostolių) ataskaitos vertikalioje ir horizontalioje analizėje.

EBITDA pelningumas ir EBIT pelningumas taip pat išaugo. Jų augimo tempas taip pat didesnis nei bendrojo pelningumo augimo tempas (analizuojamų rodiklių pokytis). Jei Bendrasis pelningumas (BP) išaugo 1,44 procentinio punkto, tai EBITDA pelningumas 1,55, t.y. 0,11 punkto daugiau. EBIT pelningumas taip pat išaugo labai panašiai (1,58 procentinio punkto). Šių pelningumo rodiklių augimo spartesnis tempas paaiškinamas anksčiau išsakytais faktais. Įmonės sąnaudos augo lėčiau. Grįžus prie Pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalios analizės galima teigti, kad čia didžiausią įtaką padarė Bendrųjų ir administracinių sąnaudų augimas tik 0,71 procentiniu punktu, tai lyginant su 1,44 punkto paaugusiu bendruoju pelnu ir leido augti minėtiems pardavimo pelningumo rodikliams labiau nei Bendrajam pelningumui.

Tad galima teigti, kad įmonės pardavimo pelningumo rodiklių augimas susijęs su dviem faktais: bendrojo pelno augimu ir veiklos sąnaudų lėtesniu augimu nei bendrojo pelno augimas.

Antras analizuojamų rodiklių pogrupis – turto pelningumo rodikliai. 6.7 lentelė demonstruoja jų skaitmenines reikšmes ir pokyčius.

6.7 lentelė. Turto pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Turto pelningumo rodikliai		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
6	Turto pelningumas (ROA)	22,38%	26,91%	4,53
7	Ilgalaikio turto pelningumas	72,76%	90,13%	17,38
8	Trumpalaikio turto pelningumas	32,32%	38,37%	6,04

Turto pelningumo arba ROA rodiklis leidžia įvertinti įmonės turto panaudojimą. Mūsų atveju, rodiklio pokytis rodo augimą, kuris artimas reikšmingam, kai nuo praėjusių metų 22,38 proc. ROA dydis paaugo iki 26,91 proc., arba 4,53 procentiniais punktais. Vadinasi, 100 turto eurų ataskaitiniais metais uždirbo 4,75 eurai daugiau nei pernai. Įmonės turto panaudojimo efektyvumas ypač pagerėjo. Turtas susideda iš trumpalaikio ir ilgalaikio turto, tad ROA rodiklį galime detalizuoti skaičiuodami atskirai ilgalaikio ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklius. Tai leis išsamiau pažvelgti į augimo priežastis.

Lygindami ilgalaikio turto ir trumpalaikio turto pelningumo rodiklių dydžius galime matyti, kad jie labai skiriasi. Tokį skirtumą (ilgalaikio turto pelningumas ataskaitiniais metais siekia 90,13 proc., o trumpalaikio 38,37 proc.) galima argumentuoti dėl įmonės veiklos specifikos, kurią jau fiksavome atlikę bendrovės balanso vertikalią analizę ir nustatę trumpalaikio turto dalį daugiau kaip dvigubai didesnę nei ilgalaikio turto dalis visame turte. Galima daryti prielaidą, kad įmonės veiklai nereikia didelių investicijų į ilgalaikį turtą, nėra poreikio dažnai jį atnaujinti, todėl pastarajam nusidėvint jo pelningumas auga. Pirmas faktas paaiškina, kodėl yra didelis ilgalaikio turto pelningumas. Kadangi ilgalaikis turtas absoliučiu dydžiu nėra didelis ir analizuojamu laikotarpiu praktiškai lygus grynajam pelnui, tai ir jo pelningumas artimas vienetui. Kalbant konkrečiais skaičiais, grynasis pelnas išaugo nuo 215 tūkstančių eurų iki 265 tūkstančių eurų, o ilgalaikis turtas sumažėjo nuo 296 tūkstančių eurų iki 295 tūkstančių eurų. Šis antras faktas (GP augimas ir ilgalaikio turto mažėjimas) lėmė tai, kad minėtas rodiklis labai paaugo ataskaitiniais metais lyginant su praėjusiais. Jeigu įmonei nebus poreikio investicijoms į ilgalaikį turtą, tai šis rodiklis gali augti ir toliau nusidėvint ilgalaikiam turtui.

Paprastai, trumpalaikis turtas auga kartu su įmonės pardavimais. Jau matėme, kad grynasis pelnas įmonėje augo. Jo augimas buvo spartesnis nei trumpalaikio turto apimties didėjimas, todėl trumpalaikio turto pelningumas paaugo lyginant su praėjusiu periodu nuo 32,32 proc. iki 38,37 proc. arba 6,04 procentiniais punktais, o tai yra reikšminga. Normalu, kad trumpalaikio turto pelningumas lyginant su ilgalaikio turto pelningumu kito ne taip stipriai, tačiau svarbu, kad pokytis pozityvus. Nepaisant to, įmonės vadovybei būtų galima rekomenduoti įvertinti, ar įmonės atsargų dydis neviršija įmonės poreikių bei, ar nėra per dideli atidėjimai pirkėjams už jų įsigytas prekes. Abu šie veiksniai daro įtaką trumpalaikio turto pelningumui. Todėl čia yra galimas rezervas jam pagerinti, o tuo pačiu ir padidinti įmonės grynojo pelno dydį.

Trečias ir paskutinis šios rodiklių grupės pogrupis yra kapitalo pelningumo rodiklių pogrupis. Jame turime du svarbius rodiklius atskleidžiančius įmonės kaip investavimo objekto potencialą. Pasižiūrėkime į 6.8 lentelę.

6.8 lentelė. Kapitalo pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Kapitalo pelningumo rodikliai		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
9	Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE)	81,95%	96,26%	14,31
10	Pastovaus kapitalo pelningumas (ROCE)	52,46%	61,64%	9,18

Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis (ROE) rodo, kiek grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo eurui. Šis dydis leidžia įvertinti akcininkų investuoto kapitalo atsiperkamumo lygį. Matome, kad ir taip geras praėjusio periodo rodiklio dydis (81,95 proc.) auga ir pasiekia 96,26 proc. reikšmę, padidėjimas 14,31 punktais yra reikšmingas. Aukšta rodiklio reikšmė rodo efektyvų nuosavo kapitalo panaudojimą. Jo augimą lemia ta priežastis, kad grynasis pelnas augo daug greičiau, nei nuosavas kapitalas. Kadangi nuosavo kapitalo pokyčiai nėra dideli, tai esminis veiksnys lėmęs šio rodiklio pokyčius yra grynojo pelno augimas. Tokį (96,26 proc.) ROE rodiklį turinti įmonė tikrai galėtų būti patrauklus investavimo objektas, jei nuspręstų didinti savo akcinį kapitalą. Pokytis 14,97 procentiniais punktais daryti išvadą, kad įmonė sėkmingai panaudoja nuosavo kapitalo lėšas ir yra verta prisijungti prie esamų įmonės savininkų.

Pastovaus kapitalo pelningumo arba ROCE rodiklis leidžia įvertinti pastovaus kapitalo panaudojimo efektyvumą. Prisiminkime, kad pastovus kapitalas – tai nuosavas kapitalas plius ilgalaikiai įsipareigojimai. Lyginti su ROE jo nereikėtų, kadangi ROE atveju nuosavą kapitalą lyginame su grynoju pelnu, o ROCE atveju – jau su EBIT (pelnas prieš palūkanas ir mokesčius). Matome, kad ROCE pelningumas taip pat labai gerėjo. Priežastis – EBIT pelnas lyginant su ataskaitiniais metais išaugo 20,75 proc., tai atitinka absoliutų padidėjimą nuo 298 tūkstančių eurų iki 360 tūkstančių eurų. EBIT augo sparčiau nei pastovus kapitalas. Pastarasis paaugo tik 2,56 proc. (nuo 569 tūkstančių eurų iki 584 tūkstančių eurų).

Apibendrinant galima konstatuoti tiek nuosavų, tiek ilgalaikių skolintų lėšų panaudojimo rodiklių gerėjimą. Tai rodo įmonės sugebėjimą palaikyti pozityvų santykį tarp įmonės pardavimo augimo tempų ir turto apimties reikalingos tokiems pardavimams pasiekti. Tai leidžia manyti, kad įmonė galės sėkmingai atsiskaityti pagal savo įsipareigojimus.

Pabaigoje galime pasakyti, kad įmonės pelningumo rodikliai geri. Pagrindiniai veiksniai lėmę gerėjimą – tai spartesnis pardavimų augimas (5,51 proc.), lyginant su pardavimų savikainos augimu (3,37 proc.). Taip pat įmonės gebėjimas išlaikyti bendrąsias ir administracines sąnaudas praktiškai tokio paties lygio (jos paaugo tik 0,71 proc.). Tačiau reikėtų išsamiau išanalizuoti galimybes pelningumui pagerinti pirkėjų skolų apyvartumo didinimo ir atsargų apimčių valdymo pagrindu.

6.3.2. Aktyvumo rodiklių analizė

Įvertinus UAB „AK“ pelningumo rodiklius galima pereiti prie aktyvumo rodiklių, kuriuos sudaro keturios grupės: Turto apyvartumo rodikliai, Kapitalo apyvartumo rodikliai, Pinigų ir veiklos ciklų rodikliai ir Rezultatyvumo rodikliai. Analizė pradedama nuo turto apyvartumo pogrupio rodiklių, kuriuos sudaro Turto apyvartumo rodiklis ir trijų svarbių turto sudedamųjų dalių rodikliai: Atsargų apyvartumas, Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumas ir Per vienerius metus gautinų sumų apyvartumas. Šie rodikliai leidžia paskaičiuoti, kiek kartų per metus keičiasi turtas ar jo elementai. Aukštesnė rodiklio reikšmė rodo, kad turtas panaudojamas efektyviau. Suskaičiuotus rodiklius matome 6.9 lentelėje.

6.9 lentelė. Turto apyvartumo rodikliai

Aktyvumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Turto apyvartumo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
1	Turto apyvartumas	2,83	2,91	0,08
2	Atsargų apyvartumas	6,39	6,26	-0,13
3	Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumas	10,00	11,25	1,25
4	Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	8,80	8,97	0,17

Turto apyvartumo rodiklis yra pats bendriausias, kadangi apima visus turto elementus. Analizuojamu laikotarpiu jis mažai kito - tik 0,08 procentiniais punktais. Galima teigti, kad šis rodiklis praktiškai nepasikeitė. Kadangi rodiklio reikšmė padidėjo, tai rodo, kad nors ir nedaug, bet turtas buvo naudojamas efektyviau. Kadangi UAB „AK“ yra gamybinio pobūdžio įmonė, tai toks apyvartumas yra laikomas labai geru.

Pažiūrėkime į atskirų turto elementų apyvartumo dydžius ir jų pokyčius. Pradėkime nuo atsargų apyvartumo. Matome, kad šis rodiklis pakito nuo 6,39 iki 6,26, t.y. sumažėjo 0,13 punkto. Nors sumažėjimas nėra didelis, bet jis gali rodyti pablogėjusį atsargų valdymo mechanizmą įmonėje. Jei rodiklis mažesnis ir kitais metais, būtina ieškoti priežasčių šiam faktui paaiškinti ir imtis priemonių padėčiai gerinti. Ne mažiau svarbus įmonei yra Debitorinio įsiskolinimo rodiklis (dar vadinamas ir Per vienerius metus gautinų sumų apyvartumu). Paprastai, jam didžiausią įtaką daro pirkėjų skolos. UAB „AK“ jis padidėjo labai mažai - tik 0,17 punkto ir pasiekė 8,97 reikšmę. Jis rodo, kad įmonė padidino trumpalaikių gautinų sumų surinkimo tempą. Padidėjimas nedidelis, tad ir nerodo esminių pokyčių šioje srityje. Pirkėjų įsiskolinimo apyvartumo rodiklis analizuojamoje įmonėje padidėjo 1,25 punkto, t.y. pirkėjai pradėjo atsiskaitinėti greičiau. Tai teigiamas faktas, svarbu, kad jis nebūtų metų pabaigos, kai papildomai intensyviai dirbama su visais pirkėjais, efektas. Įvertinę visus tris turto apyvartumo rodiklius galime pasakyti, kad jie įmonėje yra stabilūs ir geri.

Išanalizavę turto apyvartumo rodiklius pereikime prie kapitalo apyvartumo rodiklių analizės. Duomenys analizei pateikti 6.10 lentelėje.

6.10 lentelė. Kapitalo apyvartumo rodikliai

Aktyvumo rodikliai				
Kapitalo apyvartumo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
5	Nuosavo kapitalo apyvartumas	10,36	10,39	0,03
6	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	9,97	9,92	-0,05
7	Pastovaus kapitalo apyvartumas	4,78	4,91	0,13

Analizuosime tris šios grupės rodiklius. Pradėsime nuo svarbaus Nuosavo kapitalo apyvartumo rodiklio, kuris rodo, kiek efektyviai naudojamas nuosavas kapitalas. Matydami, kad jo pokytis tik 0,03 (rodiklis nors ir nedaug, bet padidėjo) galime teigti, kad nuosavo kapitalo apyvartumas išliko stabilus ir siekia 10,39, vadinasi, 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka 10,39 eurai pardavimų. Tai yra pakankamai geras rezultatas, ypač įvertinus tai, kad įmonė yra gamybinė. Taip pat mažai pakito ir apyvartinio kapitalo apyvartumas. Rodiklis yra teigiamas, jo reikšmė siekia 9,92, o tai vertintina kaip geras rezultatas. Galime pastebėti, kad nuosavo ir apyvartinio kapitalo apyvartumo reikšmės yra

artimos, vadinasi, ir nuosavo kapitalo, ir apyvartinio kapitalo dydžiai yra artimi. Reikėtų papildomai patikrinti, ar įmonėje nėra per didelis apyvartinio kapitalo dydis. Be minėtų dviejų rodiklių turime ir Pastovaus kapitalo apyvartumo rodiklį. Jis pakito taip pat mažai, jo apyvartumas padidėjo nuo 4,78 iki 4,91. Pokytis teigiamas, vadinasi, kapitalo panaudojimas pagerėjo. Kadangi pastovus kapitalas - tai nuosavas kapitalas plius ilgalaikiai įsipareigojimai, natūralu, kad šio rodiklio reikšmė yra mažesnė nei nuosavo kapitalo apyvartumo. Išanalizavę kapitalo apyvartumo rodiklius matome, kad kapitalo apyvartumo rodikliai, kaip ir turto apyvartumo rodikliai, yra geri ir nekintantys.

Pereikime prie Pinigų ir veiklos ciklų rodiklių. Šie apyvartumo rodikliai yra įdomūs ir patogūs tuo, kad skaičiuojami dienomis. Paprastai dažniausiai naudojami metų, o tai analizuojant metų atskaitomybę yra ypač patogu. Analizuoti reikia du ciklus. Pinigų ciklas leidžia įvertinti, kiek dienų įmonei trunka parduoti atsargas, susirinkti lėšas iš pirkėjų ir apmokėti tiekėjų sąskaitas. Veiklos ciklas skiriasi tuo, kad jis skaičiuojamas nenaudojant tiekėjų sąskaitų apmokėjimo dydžio, taigi vertina veiklą parduodant produktus ir renkant pinigus už juos. Įmonei svarbu turėti stabilius ir gerus šiuos rodiklius. UAB „AK“ Pinigų ir veiklos ciklų rodiklius matome 6.11 lentelėje.

Analizuodami pinigų ciklą matome, kad jis pagerėjo 2-iem dienomis ir siekia 47 dienas (prieš metus buvo 49 dienos). Kaip nedidelei gamybinei įmonei, tai yra geras rodiklis. Iš ko jis susideda. Tam mes apžvelgsime, kaip kito atsargų, pirkėjų įsiskolinimo ir tiekėjo sąskaitų apmokėjimo apyvartumo rodikliai dienomis. Atsargų apyvartumas šiek tiek pablogėjo ir išaugo nuo 57 dienų iki 58 dienų. Jis nėra labai blogas, tačiau reikėtų įvertinti, ar įmonė negali efektyviau valdyti savo atsargas tokiu būdu gerindama šį rodiklį ir išlaisvindama apyvartines lėšas. Taip pat matome, kad gana daug, net 4 dienomis pagreitėjo pirkėjų atsiskaitymai. Skolos iš pirkėjų surenkamos per 32 dienas, tai geras rezultatas. Tačiau ir čia verta paieškoti rezervų. Tiekėjų sąskaitų apmokėjimo dienomis rodiklis išliko to paties lygio ir siekia 44 dienas. Reikia atkreipti dėmesį, kad įmonei saugu, kai atsiskaitymo su tiekėjais terminai yra didesni, nei pirkėjų atsiskaitymo su įmone terminai. Mūsų nagrinėjamu atveju taip ir yra. Tad įmonės pinigų ciklas pagerėjo, tačiau yra numanomi rezervai jį toliau gerinti. Veiklos ciklas įmonėje taip pat pakito labai panašiai ir sumažėjo nuo 94 dienų iki 91 dienos. Veiklos ir Pinigų ciklo pokyčių panašumas paaiškinamas faktu, kad praktiškai nepakito tiekėjų įsiskolinimo padengimo dydis.

6.11 lentelė. Pinigų ir veiklos ciklų rodikliai

Aktyvumo rodikliai				
Pinigų ir veiklos ciklų		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
8	Pinigų ciklas	49	47	-3
9	Atsargų apyvartumas (AAP)	57	58	1
10	Pirkėjų įsiskolinimo padengimas (PIP)	36	32	-4
11	Tiekėjų sąskaitų apmokėjimas (TSA)	44	44	0
12	Veiklos ciklas	94	91	-3

Rezultatyvumo rodiklių analizės rezultatai keliais rakursais parodys, kiek įmonė rezultatyviai naudoja savo resursus. Tuo tikslu vertinami 5-i rezultatyvumo rodikliai, pateikti 6.12 lentelėje.

Pardavimų vienam darbuotojui dydžio rodiklis gana aiškus ir populiarus. Rodiklis parodo, kiek 1-am darbuotojui tenka įmonės pardavimų pajamų. UAB „AK“ pardavimai vienam darbuotojui išaugo nuo 68.000 eurų iki 71.750 eurų arba išaugo 3750 eurai. Galima drąsiai teigti, kad augimo

6.12 lentelė. Rezultatyvumo rodikliai

Aktyvumo rodikliai				
Rezultatyvumo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
13	Pardavimo pajamos vienam darbuotojui	68.000	71.750	3750,00
14	Grynasis pelnas vienam darbuotojui	5.380	6.646	1266,38
15	Darbo apmokėjimo išlaidos vienam darbuotojui	28.795	29.688	892,50
16	Veiklos rentabilumas	10,19%	12,28%	2,09
17	Administracinių išlaidų	15,51%	14,81%	-0,71

tempas didelis. Taigi vienas iš įmonės resursų – žmogiškasis resursas - panaudotas efektyviai. Vertinant to paties resurso panaudojimą galutinio rezultato arba grynojo pelno atžvilgiu, suskaičiuota, kad grynasis pelnas vienam darbuotojui išaugo nuo 5380 eurų iki 6646 eurų arba 1266 eurai. Tai taip pat reikšmingas pokytis. Pokyčių įvertinimo patogumui rodiklius galima išreikšti procentais. Tuomet gaunama, kad pardavimai vienam darbuotojui augo 5,51 proc. (3750 dalijami iš 68.000 ir padauginami iš 100, norint gauti procentus), dar labiau išaugo grynasis pelnas vienam darbuotojui 23,54 proc. (1266 dalijame iš 5380). Tai darbuotojų suteikiama nauda įmonei. Palyginus kaip augo darbo apmokėjimo išlaidos vienam darbuotojui per ataskaitinį laikotarpį, suskaičiuojamas augimas nuo 28.795 eurų iki 29.688 eurų arba 893 eurai. Procentine išraiška, t.y. 3,10 proc. Palyginus augimą 3,10 proc. (darbo apmokėjimo išlaidos) su augimu 23,5 proc. (grynojo pelno vienam darbuotojui) galima teigti, kad įmonė sugebėjo panaudoti darbo jėgos resursus efektyviai arba su nauda.

Veiklos rentabilumo rodiklis palygina du fundamentalius įmonės veiklos dydžius: pelną prieš apmokestinimą su įmonės patirtomis sąnaudomis (pabrėžtina, kad šiuo atveju pelno mokesčiai sąnaudoms nepriskiriamas). Suskaičiuota, kad šis rodiklis pagerėjo 2,09 procentiniais punktais. Tai geras rezultatas. Ir jam nemažos įtakos turėjo darbo jėgos resursų panaudojimo gerinimas (kuo galima įsitikinti anksčiau pateiktoje pastraipoje). Dar vienas rodiklis, kuris leidžia ieškoti resursų gerinti įmonės veiklą, yra administracinių išlaidų rodiklis. Jame lyginamos bendrosios ir administracinės sąnaudos su pardavimų pajamomis. Čia taip pat fiksuojamas pozityvus poslinkis, kuris skaitmenine išraiška rodo, kad šis rodiklis pagerėjo 0,71 procentinio punkto. Kitaip sakant, administracinių išlaidų rodiklis sumažėjo nuo 15,51 proc. iki 14,81 proc.. Šio rodiklių pogrupio analizė leidžia teigti, kad įmonė sėkmingai gerina veiklos rezultatyvumą.

Apskritai, aktyvumo rodiklių grupės analizė leidžia daryti išvadą, kad įmonės apyvartumas geras ir stabilus, pinigų ciklas geras ir galimi rezervai jam gerinti, o rezultatyvumo rodikliai, ir taip geri, ataskaitiniu laikotarpiu dar pagerėjo.

6.3.3. Mokumo-likvidumo rodiklių analizė

Mokumo-likvidumo rodikliai svarbūs tiek įmonei, tiek jos kreditoriams, kadangi leidžia įvertinti, kiek įmonė pajėgi vykdyti savo įsipareigojimus. Ši veiklos charakteristika įvertinama išanalizavus Mokumo ir Įsiskolinimo pogrupio rodiklius. Likvidumo rodikliai parodys potencialią įmonės galimybę greitai arba labai greitai apsirūpinti mokėjimo priemonėmis, tai dažniau būna teorinė nei praktinė būtinybė. Analizė pradedama nuo 6.13 lentelėje pateiktų mokumo rodiklių.

Bendrojo mokumo rodiklis leidžia įvertinti, kiek UAB „AK“ gali savo lėšomis (nuosavu kapitalu) padengti visus įsipareigojimus. Šis rodiklis taip pat parodo santykį tarp nuosavų ir skolintų lėšų įmonėje. Analizuojamoje įmonėje rodiklis per ataskaitinį laikotarpį stabilus, jis pasikeitė nuo 0,38 iki 0,39. Pokytis teigiamas, parodantis, kad 1-am skolos eurui tenkančių nuosavų lėšų padidėjo vienu centu ir dabar 1-am skolos eurui tenka 0,39 eurai nuosavo kapitalo.

6.13 lentelė. Mokumo rodikliai

Mokumo - likvidumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
	Mokumo	Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
1	Bendrojo mokumo	0,38	0,39	0,01
2	Ilgalaikių skolų	0,97	0,96	-0,01
3	Trumpalaikių finansinių skolų grąžinimo	2,26	2,65	0,39
4	Palūkanų padengimo (1)	7,39	8,80	1,42
5	Skolų santykis su EBITDA	2,17	1,85	-0,32

Teoriškai tai nėra labai gera reikšmė, kadangi manoma, kad nuosavas kapitalas (savininkų nuosavybė) turėtų būti didesnis už įsipareigojimus. Šiuolaikinis verslas retai naudojasi šia taisykle. Skolintos lėšos vis dažniau dominuoja finansavimo šaltiniuose. Todėl 0,39 dydžio rodiklį galime laikyti normaliu. Bendrą mokumo būklę leis įvertinti kitų mokumo rodiklių analizė. Ilgalaikių skolų rodiklis leidžia įvertinti ilgalaikių skolų padengimą ilgalaikiu turtu. Analizuojamoje įmonėje šis rodiklis praktiškai nekinta, jis yra lygus 0,96, vadinasi, vienam ilgalaikės skolos eurui tenka 0,96 eurai ilgalaikio turto. Dydis artimas paritetui, leidžiantis teigiamai vertinti UAB „AK“ ilgalaikių skolų apdraustumą. Ne mažiau svarbus yra trumpalaikių finansinių skolų grąžinimo rodiklis. Jis skaičiuojamas EBIT pelno dydį padalijus iš trumpalaikių finansinių skolų dydžio. Tokiu būdu parodo, kiek 1-am šios skolos eurui įmonė uždirba EBIT pelno. Praktiškai parodo, kiek įmonė gali be problemų skirti lėšų šioms skoloms padengti. UAB „AK“ atveju šis rodiklis yra 2,65 ir lyginant su praėjusiais metais išaugo 0,39 punkto. Jis yra gero lygio, kadangi įmonė 1-am trumpalaikės skolos eurui gali skirti net 2,39 eurus EBIT pelno. Bankams (kitiems skolintojams) ne mažiau svarbūs yra palūkanų padengimo ir skolų santykio su EBITDA rodikliai. Kadangi EBITDA, tam tikra prasme, parodo įmonės pinigų srautus, tai bankai tokiu būdu lengvai gali įvertinti įmonės galimybes mokėti palūkanas ir atsiskaitinėti pagal skolas. Palūkanų padengimo rodiklis rodo, kad 1-am sumokėtų palūkanų eurui tenka 8,80 eurų EBITDA pelno ir rodiklis nuo praeito laikotarpio pakito pozityviai, padidėjo 1,42 punkto. Tai rodo geras įmonės galimybes sumokėti palūkanas. Šiek tiek (0,32 procentiniais punktais pagerėjęs skolų santykio su EBITDA rodiklis ataskaitiniu laikotarpiu pasiekė 1,85 reikšmę, kuri rodo, kad UAB „AK“ vienam EBITDA pelno eurui tenka 1,85 eurai visų įmonės įsipareigojimų (prieš metus teko 2,17 eurų). Tai gero lygio rodiklis. Taip pat yra teigiama tai, kad lyginant su praeitu laikotarpiu jis pagerėjo. Nereikia pamiršti, kad tai metų EBITDA pelno kiekis ir tikimybė, kad įmonei teks per metus grąžinti visus įsipareigojimus yra menka. Įvertinus mokumo rodiklius galima teigti, kad įmonės kreditoriai gali jaustis saugiai. Toliau analizuojami įsiskolinimo rodikliai, kurių suskaičiuoti dydžiai pateikti 6.14 lentelėje.

Ataskaitiniu laikotarpiu Įsiskolinimo rodiklio reikšmė yra 72,04 proc. ir lyginant su praėjusiu laikotarpiu pagerėjo 0,65 procentiniais punktais. Tai rodo, kad įmonės įsiskolinimai lyginant su turtu sumažėjo, o pokytis yra pozityvus. Ilgalaikio įsiskolinimo ir Trumpalaikio įsiskolinimo rodiklių analizė leidžia įvertinti Įsiskolinimo rodiklio sudedamųjų dalių pokyčius. Matoma, kad trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis liko toks pats (pokytį 0,01 procentiniu punkto galime ignoruoti). Šis stabilumas yra teigiamas dalykas, ypač žinant, kad įmonės veikla auga. Pardavimai lyginant su praėjusiu laikotarpiu išaugo 5,51 proc. Nepablogėjęs trumpalaikio įsiskolinimo rodiklis rodo, kad UAB „AK“ pradėjo efektyviau naudoti apyvartines lėšas. Todėl galima teigti, kad Įsiskolinimo rodiklio teigiamas pokytis yra nulemtas Ilgalaikio įsiskolinimo rodiklio pozityviu pokyčiu, kai jis pakito nuo 31,83 proc. iki 31,19 proc. Pažvelgę į balansą galime nustatyti, kad šio rodiklio

6.14 lentelė. Įsiskolinimo rodikliai

Mokumo - likvidumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Įsiskolinimo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
6	Įsiskolinimo	72,69%	72,04%	-0,65
7	Ilgalaikio įsiskolinimo	31,83%	31,19%	-0,64
8	Trumpalaikio įsiskolinimo	40,86%	40,85%	-0,01

pagerėjimas įvyko todėl, kad įmonės turtas išaugo daugiau (2,74 proc.), nei įmonės ilgalaikiai įsipareigojimai (0,69 proc.). UAB „AK“ atveju ilgalaikiai įsipareigojimai – tai dotacijos ir subsidijos, atidėjiniai ir po vienu metų mokėtinos sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai. Įmonės įsiskolinimas per nagrinėjamą laikotarpį sumažėjo, t.y. galima sakyti, kad įsiskolinimo būklė pagerėjo.

Mokumo-likvidumo grupės rodiklių analizė užbaigiama likvidumo pogrupio rodiklių analize. Likvidumo rodiklių analizė pagrįsta hipotetine prielaida, kad įmonei per labai trumpą laiką reikia atsiskaityti pagal trumpalaikius įsipareigojimus. Likvidumo rodiklių pogrupį sudaro trys rodikliai, kurių skaičiavimas pagrįstas skirtingų trumpalaikio turto dalių pavertimu atsiskaitymo priemonėmis.

Einamojo likvidumo rodiklis rodo, kiek trumpalaikio turto tenka trumpalaikiams įsipareigojimams. Įmonėje jis išliko praėjusio laikotarpio lygio, pagerėjo vos 0,02 procentiniais punktais. Jo reikšmė (1,72) yra gero lygio. Kritinio likvidumo rodiklis išliko taip pat beveik nepakitęs.

6.15 lentelė. Likvidumo rodikliai

Mokumo - likvidumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Likvidumo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
9	Einamojo likvidumo	1,69	1,72	0,02
10	Kritinio likvidumo	0,93	0,93	0,00
11	Absoliutaus likvidumo	0,07	0,07	0,01

Jo reikšmė 0,93 paprastai nėra laikoma gera, tačiau matant kitus mokumo-likvidumo rodiklius galima sakyti, kad įmonei nerimauti poreikio nėra. Šį rodiklį galima pagerinti atsižvelgus į jau anksčiau pateiktą siūlymą – ieškoti galimybių pagerinti pirkėjų atsiskaitymo periodą, taip pat sumažinti pirkėjų įsiskolinimo apimtį. Absoliutaus likvidumo rodiklis parodo, kiek absoliučiai likvidaus turto (pinigų ir jų ekvivalentų) tenka 1-am trumpalaikių įsipareigojimų eurui. Galima teigti, kad tai labai drastiškas rodiklis ir jo aktualumas labiausiai pasireiškia artėjant įmonės bankrotui arba per jį. Atlikta analizė leidžia konstatuoti, kad UAB „AK“ veikla yra stabili ir jos veiklos tęstinumu abejoti netenka. Šis teiginys bus patikrintas kitame skyriuje, kuriame be kitų rodiklių bus analizuojamas ir bankroto tikimybės rodiklis.

6.3.4. Finansinio stabilumo rodiklių analizė

Finansinio stabilumo rodiklių grupėje analizuojami trys rodiklių pogrupiai. Finansinio sverto pogrupio rodikliai leidžia išanalizuoti finansinių šaltinių struktūrą. Finansinio stabilumo rodikliai

leidžia įvertinti įmonės veiklos finansinės rizikos lygį. Bankroto tikimybės rodiklis leidžia įvertinti įmonės bankroto tikimybę. Finansinio svėro pogrupio rodikliai suskaičiuoti ir pateikti 6.16 lentelėje.

6.16 lentelė. Finansinio svėro rodikliai

Finansinio stabilumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Finansinio svėro		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
1	Turto ir nuosavo kapitalo santykis	3,66	3,58	-0,08
2	Finansinės priklausomybės	2,66	2,58	-0,08
3	Mokėtinų sumų ir nuosavo kapitalo santykis	2,41	2,33	-0,07
4	Nuosavo kapitalo ir turto santykis	0,27	0,28	0,01
5	Mokėtinų sumų ir turto santykis	0,66	0,65	-0,01
6	Ilgalaikės (finansinės) skolos	0,48	0,47	-0,01

Turto ir nuosavo kapitalo santykio rodiklį galima vadinti pamatiniu, dėl jo svarbumo. Rodiklio reikšmė 3,58 rodo, kad įmonėje 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka 3,58 eurai turto. Rodiklis nėra mažas ir rodo, kad nuosavam kapitalui tenka nemažai turto. Viena vertus, tai rodo efektyvų nuosavo kapitalo naudojimą, tačiau, kita vertus, rodo ir skolintų lėšų įmonėje svarbą. Todėl kitu žingsniu reikia pažiūrėti, kiek nuosavam kapitalui tenka išsipareigojimų. Šį dydį parodo Finansinės priklausomybės rodiklis (dar vadinamas finansiniu svėru). Šio rodiklio pagrindu galima įvertinti priklausomybę nuo išorinių finansavimo šaltinių. Analizuojamoje įmonėje šis rodiklis lygus 2,58, tai rodo, kad 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka 2,58 eurai išsipareigojimų. Kuo didesnė šio rodiklio reikšmė, tuo didesnė išorinių finansavimo šaltinių įtaka. Nors rodiklio reikšmė ir nelabai sumažėjo, tačiau ji vis tiek yra didelė. Esant stabiliai įmonės veiklai tai nėra grėsminga, tačiau pakitus rinkos sąlygoms ir įmonei prarandant pajamas tokia struktūra gali tapti grėsminga, kadangi galimybė didinti skolintų lėšų apimtį tampa minimali. Tą patį patvirtina Mokėtinų sumų ir nuosavo kapitalo santykio rodiklio reikšmė lygi 2,33, kuri rodo, kad 1-am nuosavo kapitalo eurui tenka 2,33 eurai finansinių skolų. Tai taip pat nėra mažai. Būtina atkreipti dėmesį, kad visi trys minėti rodikliai per ataskaitinį laikotarpį pagerėjo, o tai yra geras ženklas, vertinant įmonės veiklos tęstinumą. Nuosavo kapitalo ir turto santykio rodiklis yra atvirkščias turto ir nuosavo kapitalo santykio rodikliui, todėl jo rezultatų reikšmė rodo tą patį. Tik šiuo atveju vaizdžiau yra pademonstruojamas iš dalies mažas nuosavo kapitalo dydis. Vertinant ateities perspektyvas šie finansinio stabilumo rodikliai rodo, kad įmonei būtų naudinga didinti nuosavą kapitalą. Arba didinant akcinį kapitalą, arba didinant paliekamą įmonėje nepaskirstyto pelno dalį. Mokėtinų sumų ir turto santykio rodiklis rodo, kiek 1-am turto eurui tenka mokėtinų sumų. Analizuojamoje įmonėje šis rodiklis stabilus ir lygus 0,65. Svarbu tai, kad šis rodiklis neviršija vieneto ir kad per ataskaitinį laikotarpį sumažėjo. Ilgalaikės finansinės skolos rodiklis atspindi įmonės ilgalaikio finansinio svėro lygį, kuris įmonėje yra lygus 0,47. Rodiklis pakito mažai, prieš metus buvo lygus 0,48. Kuo rodiklis artimesnis vienetai, tuo įmonės ilgalaikis finansavimas yra labiau priklausomas nuo išorinių šaltinių. UAB „AK“ atveju ilgalaikis finansavimas dar nėra rizikos zonoje. Galima konstatuoti, kad visi finansinio svėro rodikliai stabilūs. Šis faktas demonstruoja, kad įmonė nesiblaško ir turi aišką strategiją skolintų lėšų pritraukimo politikoje. Tačiau rodiklių reikšmės leidžia manyti, kad gali būti sudėtinga didinti įmonės veiklos apimtį vien tik didinant skolintas lėšas. Tuo tikslu gali tekti didinti ir nuosavą kapitalą.

Finansinio stabilumo rodikliai suskaičiuoti ir pateikti 6.17 lentelėje.

6.17 lentelė. Finansinio stabilumo rodikliai

Finansinio stabilumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Finansinio stabilumo		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
7	Pastovaus kapitalo	1,92	1,98	0,06
8	Pastovaus finansavimo	0,59	0,59	0,00
9	Apyvartinio kapitalo	0,28	0,29	0,01
10	Manevringumo	2,54	2,51	-0,03

Pastovus kapitalas – tai turtas minus trumpalaikiai įsipareigojimai. Šio dydžio santykis su ilgalaikiu turtu išreikštas Pastovaus kapitalo koeficientu ir rodo, kokia dalimi ilgalaikis turtas finansuojamas pastoviu kapitalu. Rekomenduojama ilgalaikį turtą finansuoti pastovaus kapitalo sąskaita. UAB „AK“ šis rodiklis yra lygus 1,98 ir tai viršija rekomendacijas (vienam ilgalaikio turto eurui tenka beveik du eurai pastovaus kapitalo). Rodiklis lyginant su praėjusiu laikotarpiu pakito minimaliai. Kitu žingsniu pastovus kapitalas lyginamas jau ne su ilgalaikiu turtu, bet su viso turto dydžiu. Tai parodo Pastovaus finansavimo rodiklis. Jis įmonėje lygus 0,59 (toks pat buvo ir pernai). Šis rodiklis parodo, kokia turto dalis suformuota iš pastovių šaltinių, todėl kartais vadinama Finansų struktūros rodikliu. UAB „AK“ yra gamybinio pobūdžio įmonė, todėl natūralu, kad rodiklis rodo, jog dominuoja pastovus kapitalas. Gamybinio pobūdžio įmonėms tai pozityvu. Apyvartinio kapitalo rodiklis įmonėje praktiškai taip pat nekito ir ataskaitiniais metais yra lygus 0,29, o tai gamybinio pobūdžio įmonei yra gerai. Palyginus trumpalaikį turtą su nuosavu kapitalu sužinomas manevringumo koeficientas. Analizuojamoje įmonėje šis rodiklis labai geras ir yra lygus 2,53. Rodiklis rodo, kad įmonė nėra stipriai priklausoma nuo kreditorių. Galima konstatuoti, kad visi analizuoti finansinio stabilumo rodikliai yra stabilūs ir geri. Tai rodo plačias įmonės galimybes pasirenkant finansavimo strategiją ateityje. Užbaigiant šios rodiklių grupės analizę skaičiuojamas (žr. 6.18 lentelę) ir vertinamas bankroto tikimybės rodiklis.

6.18 lentelė. Bankroto tikimybės rodiklis

Finansinio stabilumo rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
Bankroto tikimybės		Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
11	Individualioms ir paslaugų įmonėms (Altmano)	4,43	4,91	0,48
12	apyvartinio kapitalo ir turto santykis	0,28	0,29	0,01
13	nepaskirstyto pelno ir turto santykis	0,11	0,12	0,01
14	pelno prieš apmokestinimą ir turto santykis	0,26	0,32	0,06
15	nuosavo kapitalo ir skolų santykis	0,38	0,39	0,01

E. Altman'as yra parengęs rodiklius trijų tipų įmonėms. Kadangi analizuojama įmonė nėra stambi akcinė bendrovė, taip pat nėra jauna sparčiai auganti įmonė, tai parinktas būtent šis Altman'o rodiklio variantas. Jis taikomas įmonėms nekotiruojamoms biržoje, tai taip pat tinka nagrinėjamos įmonės atveju. Šis rodiklis interpretuojamas taip. Reikšmė žemiau 1.1 reiškia, kad bankroto tikimybė labai didelė, o rodikliui esant aukščiau 2,6 – bankroto tikimybė maža. UAB „AK“ įmonės atveju

rodiklis gerokai viršija šias ribas ir ataskaitiniais metais siekia 4,91 dydį, praėjusiais taip pat gerokai viršijo reikalavimus ir siekė 4,43. Kadangi rodiklis yra kompleksinis ir gaunamas kaip papildomų keturių rodiklių ir jų svarbumo koeficientų sandaugos suma, pateikiami ir rodikliai, kurių pagrindu paskaičiuotas kompleksinis E. Altman'o bankroto tikimybės rodiklis. Galima įsitikinti, kad bankroto tikimybės rodiklis patvirtino anksčiau darytas išvadas, jog UAB „AK“ yra finansiškai stabili ir jos veiklos tęstinumas šiuo metu nekelia abejonių.

6.3.5. Finansinės vertės analizė

Vienas iš sunkumų bandant nustatyti UAB „AK“ vertę yra tas, kad ji nėra kotiruojama biržoje. Tokių įmonių Lietuvoje dauguma. Todėl būtina parinkti ir paskaičiuoti tokius rodiklius, kurių pagrindu galima tai padaryti. Atrinkti septyni vertės rodikliai, kurie yra naudingi įmonės vertės nustatymo procese. Šie rodikliai suskaičiuoti ir pateikti 6.19 lentelėje.

Vienas populiariausių rodiklių, naudojamu vertinant bei lyginant įvairių įmonių akcijas, yra EPS (Earnings per share) rodiklis, kuris rodo, kiek 1-ai įmonės akcijai tenka grynojo pelno. Ataskaitiniu laikotarpiu šis rodiklis viršijo 241 euro ribą ir lyginant su praėjusiais metais pagerėjo net 46 eurai. Tai reikšmingas pokytis bei sėkmingos įmonės veiklos rezultatas, kai jos grynasis pelnas per ataskaitinius metus išaugo 23,54 proc., o akcijų kiekis nesikeitė, tai labai pozityviai paveikė EPS rodiklį. Tai tik patvirtina anksčiau išsakytą mintį, kad ši įmonė gali būti patrauklaus investavimo objekto pavyzdžiu. Dar vienas su pelnu (šiuo atveju su EBIT pelnu) susijęs rodiklis yra EBIT pelno vienai akcijai rodiklis, jis potencialiems investuotojams demonstruoja akcijų patrauklumą. Nagrinėjamoje įmonėje šis rodiklis išaugo nuo 271 euro iki 327 eurų akcijai. Augimas didelis ir susijęs su tomis pačiomis priežastimis, kaip ir grynojo pelno akcijai reikšmės augimas. Naudojant rodiklius, kurie skaičiuojami naudojant akcijų kiekį, norint palyginti skirtingas įmones, būtina šiuos dydžius perskaičiuoti per vieną nominalios akcijos kainos eurą. Tai reikia atlikti, kadangi skirtingų įmonių nominali akcijų vertė gali labai skirtis.

6.19 lentelė. Finansinės vertės rodikliai

Vertės rodikliai				
Eil. Nr.	RODIKLIS	Metai		Pokytis
	Vertės	Praėję	Ataskaitiniai	Ataskaitiniai - Praėję
1	2	3	4	5
1	1-nos akcijos pelnas EPS (Grynasis pelnas vienai akcijai)	195,63	241,68	46,05
2	EBIT pelnas 1-ai akcijai	271,15	327,42	56,27
3	Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E)	0,51	0,41	-0,10
4	Akcijos balansinė vertė (BV)	238,73	251,07	12,35
5	Rinkos ir balansinės vertės santykis (MBV)	0,42	0,40	-0,02
6	Vienos akcijos dividendų (DPS)	78,71	110,05	31,34
7	Dividendų mokėjimo	40,24%	45,54%	5,30

Sakykim, 327 eurai akcijai, kurios nominali vertė 100 eurų yra toli gražu ne tas pats, kas akcijai su nominalia 1000 eurų verte. Šalia galima patikrinti vienos akcijos dividendų (Dividends per share) rodiklį. Jis rodo, kiek 1-ai akcijai tenka dividendų. Analizuojamos įmonės atveju šis rodiklis aukštas ir augantis. Jis padidėjo nuo 79 iki 110 eurų akcijai. Kiti rodikliai bus pateikti skaičiuojant ne per akcijų skaičių, bet per vieną eurą.

P/E (Price/earnings ratio) rodiklis rodo, kiek 1-am akcijos uždirbtam grynojo pelno eurui tenka akcijos rinkos kainos. Rodiklis leidžia nustatyti, kiek perkant šią akciją reikėtų sumokėti už 1-ą įmonės uždirbto grynojo pelno eurą. Šiuo atveju jis pateikiamas per vieną eurą, todėl tiesiogiai gali būti palygintas su kitų įmonių analogišku rodikliu. Kadangi UAB „AK“ akcijos nėra kotiruojamos, daroma prielaida, kad jos akcijos rinkos vertė yra lygi nominaliai vertei. Rodiklis sumažėjo nuo 0,51 iki 0,41. Taip įvyko, kadangi įmonė veikė sėkmingai ir nesikeičiant akcijų skaičiui, įmonė 1-am akcijos eurui uždirbo daugiau pelno, todėl 1-am uždirbtam grynojo pelno eurui tenka mažesnė akcijos kainos dalis. Paprasčiau sakant, jei įmonės akcijos kaina nekinta, o įmonė uždirba daugiau pelno, tai šios įmonės akcijos tampa pelningesnės ir patrauklesnės. Konkrečiu atveju, žinant, kiek savininkai nori, ar kiek investuotojai siūlo už įmonės akciją, galima naudoti ne nominalią vertę, bet siūlomą / norimą kainą. Ne mažiau svarbus, nors ir nesudėtingas, yra akcijos balansinės vertės rodiklis. Jis parodo, kiek 1-ai akcijai tektų eurų realizavus turtą ir atsiskaičius su skolomis. Analizuojamoje įmonėje šis rodiklis augo ir pasiekė 251 euro lygį. Tai rodo gerą akcininkų investicijų apdraudimo lygį. Kadangi viena akcija yra 100 eurų nominalios vertės, o jai tenka minėtas 251 euras, tai ji padengta daugiau kaip 2,5 karto. Tai yra didelis apdraudimo dydis. Geriau suprantantiems procentinį pavaizdavimą yra pateikiamas įdomus dividendų mokėjimo (Dividend payout ratio) rodiklis. Jis rodo, kokia grynojo pelno dalis atitenka akcininkams. Praėjusio laikotarpio rodiklis sudarė 40,24 proc., o ataskaitiniu metu pasiekė 45,34 proc. dydį, 5,3 procentinio punkto padidėjimas yra didelis. Mažas rodiklio dydis gali reikšti uždirbto pelno reinvestavimo į įmonės veiklą faktą, bet nebūtinai.

Vertinant rinkos ir balansinės vertės santykio rodiklį reikia nepamiršti, kad analizuojamu atveju rinkos kaina sutampa su akcinio kapitalo dydžiu. Atskirais atvejais vietoje nominalios vertės galime naudoti norimą / siūlomą kainą už vieną įmonės akciją. Šiuo atveju pamatuojama nuosavo kapitalo struktūrą, t.y. paskaičiuojama, kokią dalį nuosavame kapitale užima akcinis kapitalas. Matyti, kad akcinio kapitalo dalis sumažėjo nuo 0,42 iki 0,40 arba, kad akcinis kapitalas nuosavame kapitale sudaro 40 proc. Galima teigti apie didelius įmonės nuosavo kapitalo rezervus, dėl kurių panaudojimo nėra žinomų sprendimų. Analizuojama įmonė turi kelias akivaizdžias galimybes. Pirma, panaudoti turimą rezervą įmonės plėtrai. Antra, padidinti įmonės akcinį kapitalą. Trečia, išmokėti akcininkams dividendus. Bet kuriuo atveju įmonės turimi rezervai yra traktuojami kaip teigiamas dalykas.

Apibendrinant įmonės vertės rodiklių analizę būtina pabrėžti įmonės patrauklumą investuotojams, kuris tik sustiprina finansiškai stabilios, gerus finansinius rezultatus uždirbančios, aktyviai ir rezultatyviai veikiančios įmonės statusą. UAB „AK“ finansinės veiklos kokybinės charakteristikos vertintinos gerai arba labai gerai.

LITERATŪRA IR KITI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Bagdžiūnienė V. Finansinių ataskaitų analizė. Conto litera. 2013.
2. Brigham E. F., Daves P. R. Intermediate Financial Management. USA, Thomson, South-Western. 2004.
3. Buškevičiūtė E., Kanapickienė R., Patašius M. Finansinių rezultatų analizė. 2010.

4. Elton E. I., Gruber M. J., Brown S. J., Goetzmann W. N. Modern portfolio theory and Investment Analysis. John Wiley & Sons, Inc.. 2003.
5. Dunn John. Financial Reporting and Analysis. Wiley. 2010.
6. Girdzijauskas S., Jefimovas B. Įmonės veiklos ekonominė analizė. Kaunas: VU KHF. 2006.
7. Gronskas V. Ekonominė analizė. Mokomoji knyga. Leidykla Technologija, Kaunas. 2006.
8. Kancerevyčius G. Finansai ir investicijos. II-as atnaujintas leidimas. Kaunas: Smaltijos leidykla. 2006.
9. Kazakevičius A. Įmonių veiklos ekonominės analizės turinys vadybiniu aspektu. Šiaulių Valstybinės kolegijos periodiniame mokslinių straipsnių leidinyje: „Profesinės studijos: teorija ir praktika, Nr. 2015/15“. ISSN 2345-0576. Psl. 81 – 89.
10. Kazakevičius A. (2012). Verslo valdymo informacinės sistemos analizė. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija „Ekonomikos, teisės ir studijų aktualijos 2012“, Kauno kolegijos Ekonomikos ir teisės fakultetas, 2012-03-06, Kaunas. ISBN 978-9955-27-264-9, 5-10 psl.
11. Lazauskas J. Įmonių ūkinės ir komercinės veiklos ekonominė analizė. Vilnius: Technika. 2005.
12. Mackevičius J. Įmonių veiklos analizė. Monografija. Leidykla TEV, Vilnius. 2008.
13. Mackevičius J. Įmonių veiklos analizė – informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema. 46. 46-56. Informacijos mokslai. 2008.
14. Mackevičius J., Poškaitė D., L. Villis. Finansinė analizė. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas. 2011.
15. Mackevičius J., Giriūnas L., Valkauskas R. *Finansinė analizė*. VU leidykla. 2014.
16. Martišius St. (2005). Ekonominė analizė, nacionalinis ekonominis mąstymas ir Lietuvos ekonominė mintis. 72(2). 46 – 58. Ekonomika.
17. Norvaišienė R. Įmonės investicijų valdymas. Kaunas: Technologija, 2005.
18. Palepu K.G., Healy, P.M., Bernard V.L. (2004). Business Analysis and Valuation. Using Financial Statements, Thomson, South – Western.
19. Reilly F. K., Brown K. C. (2006). Investment Analysis and Portfolio Management. 8th Edition. Thomson, South – Western.
20. Rutkauskas V., Stankevičius P. (2004). Finansų analizė, valdymas ir prognozavimas. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
21. Subramanyam K.R., Wild J., (2013) Financial Statement Analysis Hardcover. Eleventh edition. McGraw-Hill/Irvin, Inc.
22. Schroeder R.G., Clark, M.W., Cathey J.M. (2005) Financial Accounting theory and analysis. Eight Edition. John Wiley & Sons, Inc.
23. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. (2003). Под общей редакцией проф. В. И. Стражева. Минск: Вышэйшая школа.
24. Ефимова О.В. (2010). Финансовый анализ: современный инструментарий для принятия экономических решений. Учебник. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Издательство «Омега-Л».
25. Ковалев В. В. (2002). Финансовый анализ методы и процедуры. Москва: Финансы и статистика.
26. Ковалев В. В., Волкова О.Н. (2001). Анализ хозяйственной деятельности предприятия.
27. Кравченко, Л. И. (2003). Анализ хозяйственной деятельности в торговле. Москва: Новое знание.
28. Шеремет А.Д. (2006). Комплексный анализ хозяйственной деятельности. Москва: ИНФРА-М.
29. Шеремет А.Д. (2011). Теория экономического анализа. Москва: ИНФРА-М.
30. Weaver Samuel C.. The essentials of financial analysis. McGraw Hill. 2012.

Kiti šaltiniai:

31. Lietuvos respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas. 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-575. Nauja redakcija nuo 2015-07-01: Nr. XII-1696, 2015-05-14, paskelbta TAR 2015-05-27, i. k. 2015-08160.
32. Dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB. Europos parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES. 2013 m. birželio 26 d. Prieiga per internetą. Access to European Union law: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT>
33. 1-asis verslo apskaitos standartas „Finansinė atskaitomybė“. Žin., 2010, Nr. 57-2828; TAR 2015-05-29, i. k. 2015-08345.
34. 2-asis verslo apskaitos standartas „Balansas“. TAR, 2015-06-16, Nr. 9638.
35. 3-iasis verslo apskaitos standartas „Pelno (nuostolių) ataskaita“. TAR, 2015-06-16, Nr. 9639.
36. 4-asis verslo apskaitos standartas „Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita“. TAR, 2015-05-29, i. k. 2015-08349.
37. 5-asis verslo apskaitos standartas „Aiškinamasis raštas“. Žin., 2012, Nr. 153-7881, TAR, 2015-06-01, i. k. 2015-08519.
38. Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas. Oficialios statistikos portalas. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/> /statistiniu-rodikliu-analize.
39. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Prieiga per internetą: <http://lkiis.lki.lt/>.

PRIEDAI

Pelno (nuostolių) ataskaitos forma

Pelno (nuostolių) ataskaitos forma

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20__ M. _____ D. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

_____ Nr. _____
(ataskaitos sudarymo data)

_____ (ataskaitinis laikotarpis)

_____ (ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)

Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis
1.	Pardavimo pajamos			
2.	Pardavimo savikaina			
3.	Biologinio turto tikrosios vertės pokytis			
4.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		-	-
5.	Pardavimo sąnaudos			
6.	Bendrosios ir administracinės sąnaudos			
7.	Kitos veiklos rezultatai			
8.	Investicijų į patrunuojančiosios, patrunuojamųjų ir asocijuotųjų įmonių akcijas pajamos			
9.	Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų pajamos			
10.	Kitos palūkanų ir panašios pajamos			
11.	Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas			
12.	Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos			
13.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ		-	-
14.	Pelno mokestis			
15.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		-	-

Pastaba. Biologinio turto tikrosios vertės pokyčio eilutėje tikrosios vertės sumažėjimas rodomas skliaustuose arba su minuso ženklu. Sąnaudos, t. y. grynąjį pelną mažinanti suma, įrašomos skliaustuose arba su minuso ženklu.

_____ (įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

_____ (parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

_____ (vyriausiojo buhalterio (buhalterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

_____ (parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

Trumpos pelno (nuostolių) ataskaitos forma

2 priedas

Ūrumpo pelno (nuostolių) ataskaitos forma

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20__ M. _____ D. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

_____ Nr. _____
(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)

(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)

Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis
1.	Pardavimo pajamos			
2.	Kitos pajamos			
3.	Įsigytos atsargos ir sunaudoti ištekliai			
4.	Atsargų likučio pokytis			
5.	Su darbo santykiais susijusios sąnaudos			
6.	Nusidėvėjimas, amortizacija ir turto vertės sumažėjimas			
7.	Kitos sąnaudos			
8.	Pelno mokestis			
9.	Grynasis pelnas (nuostoliai)		-	-

Pastaba. Sąnaudos, t. y. grynąjį pelną mažinanti suma, įrašomos skliaustuose arba su minuso ženklu. Atsargų likučio pokyčių eilutėje atsargų likučio sumažėjimas įrašomas skliaustuose arba su minuso ženklu.

_____ (įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

_____ (parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

_____ (vyriausiojo buhalterio (buhalterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

_____ (parašas)

_____ (vardas ir pavardė)

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20 ___ M. ___ D. BALANSAS

Nr. ___

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)		(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		-	-
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS		-	-
1.1.	Plėtros darbai			
1.2.	Prestižas			
1.3.	Programinė įranga			
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės			
1.5.	Kitas nematerialusis turtas			
1.6.	Sumokėti avansai			
2.	MATERIALUSIS TURTAS		-	-
2.1.	Žemė			
2.2.	Pastatai ir statiniai			
2.3.	Mašinos ir įranga			
2.4.	Transporto priemonės			
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai			
2.6.	Investicinis turtas		-	-
2.6.1.	Žemė			
2.6.2.	Pastatai			
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos)			
3.	FINANSINIS TURTAS		-	-
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms			
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos			
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos			
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms			
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos			
3.7.	Ilgalaikės investicijos			
3.8.	Po vienu metų gautinos sumos			
3.9.	Kitas finansinis turtas			
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		-	-
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			
4.2.	Biologinis turtas			
4.3.	Kitas turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		-	-
1.	ATSARGOS		-	-
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės			
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai			
1.3.	Produkcija			
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti			
1.5.	Biologinis turtas			
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti			
1.7.	Sumokėti avansai			
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS		-	-
2.1.	Pirkėjų skolos			
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos			
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos			
2.4.	Kitos gautinos sumos			
3.	TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS		-	-
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Kitos investicijos			
4.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI			
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		-	-

3 priedas

NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS	-	-
1.	KAPITALAS	-	-
1.1.	Išstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas		
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)		
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)		
2.	AKCIJŲ PRIEDAI		
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS		
4.	REZERVAI	-	-
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas		
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti		
4.3.	Kiti rezervai		
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-	-
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)		
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)		
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS		
F.	ATIDĖJINIAI	-	-
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai		
2.	Mokesčių atidėjiniai		
3.	Kiti atidėjiniai		
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI	-	-
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	-	-
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai		
1.2.	Skolos kredito įstaigoms		
1.3.	Gauti avansai		
1.4.	Skolos tiekėjams		
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos		
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos		
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos		
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai		
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	-	-
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai		
2.2.	Skolos kredito įstaigoms		
2.3.	Gauti avansai		
2.4.	Skolos tiekėjams		
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos		
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos		
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos		
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai		
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai		
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai		
H.	SUKAUPOTOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS		
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (buhalterio)
arba galinčio tvarkyti apskaitą kito
asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20 __ M. _____ D. BALANSAS

Nr. _____

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)		(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praejęs ataskaitinis laikotarpis
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		-	-
1.	Nematerialusis turtas			
2.	Materialusis turtas			
3.	Finansinis turtas			
4.	Kitas ilgalaikis turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		-	-
1.	Atsargos			
2.	Per vienus metus gautinos sumos			
3.	Trumpalaikės investicijos			
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai			
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ ŠAŅAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		-	-
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS		-	-
1.	Kapitalas			
2.	Akcijų priedai			
3.	Perkainojimo rezervas			
4.	Rezervai			
5.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)			
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		-	-
1.	Po vienu metų mokėtinos sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai			
2.	Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai			
H.	SUKAUPTOS ŠAŅAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO		-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (buhalterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Trumpo balanso ataskaitos forma

Labai mažų įmonių trumpo balanso forma

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20 ___ M. _____ **D. BALANSAS**

Nr. _____

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)		(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		-	-
1.	Materialusis turtas			
2.	Kitas ilgalaikis turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		-	-
1.	Atsargos			
2.	Kitas trumpalaikis turtas			
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		-	-
	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS			
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		-	-
1.	Po vienu metų mokėtinos sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai			
2.	Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai			
H.	SUKAUPTOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO		-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (buhalterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Pinigų srautų ataskaitos (sudaromos netiesioginiu būdu) forma

Netiesioginiu būdu sudaromos ataskaitos forma

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20__ M. _____ D. PINIGŲ SRAUTŲ ATASKAITA

Nr. _____

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)

(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)

Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praėjęs ataskaitinis laikotarpis
1.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai			
1.1.	Grynasis pelnas (nuostoliai)			
1.2.	Nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos			
1.3.	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto perleidimo rezultatų eliminavimas			
1.4.	Finansinės ir investicinės veiklos rezultatų eliminavimas			
1.5.	Kitų nepiniginių sandorių rezultatų eliminavimas			
1.6.	Iš įmonių grupės įmonių ir asocijuotųjų įmonių gautinų sumų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.7.	Kitų po vienu metų gautinų sumų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.8.	Atidėtojo pelno mokesčio turto sumažėjimas (padidėjimas)			
1.9.	Atsargų, išskyrus sumokėtus avansus, sumažėjimas (padidėjimas)			
1.10.	Sumokėtų avansų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.11.	Pirkėjų skolų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.12.	Įmonių grupės įmonių ir asocijuotųjų įmonių skolų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.13.	Kitų gautinų sumų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.14.	Trumpalaikių investicijų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.15.	Ateinančių laikotarpių sąnaudų ir sukauptų pajamų sumažėjimas (padidėjimas)			
1.16.	Atidėjinių padidėjimas (sumažėjimas)			
1.17.	Ilgalaikių skolų tiekėjams ir gautų avansų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.18.	Pagal vekselius ir čekius po vienu metų mokėtinų sumų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.19.	Ilgalaikių skolų įmonių grupės įmonėms ir asocijuotosioms įmonėms padidėjimas (sumažėjimas)			
1.20.	Trumpalaikių skolų tiekėjams ir gautų avansų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.21.	Pagal vekselius ir čekius per vienus metus mokėtinų sumų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.22.	Trumpalaikių skolų įmonių grupės įmonėms ir asocijuotosioms įmonėms padidėjimas (sumažėjimas)			
1.23.	Pelno mokesčio įsipareigojimų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.24.	Su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.25.	Kitų mokėtinų sumų ir įsipareigojimų padidėjimas (sumažėjimas)			
1.26.	Sukauptų sąnaudų ir ateinančių laikotarpių pajamų padidėjimas (sumažėjimas)			
	Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai		-	-

Pinigų srautų ataskaitos (sudaromos netiesioginiu būdu) forma

2.	Investicinės veiklos pinigų srautai			
2.1.	Ilgalaikio turto, išskyrus investicijas, įsigijimas			
2.2.	Ilgalaikio turto, išskyrus investicijas, perleidimas			
2.3.	Ilgalaikių investicijų įsigijimas			
2.4.	Ilgalaikių investicijų perleidimas			
2.5.	Paskolų suteikimas			
2.6.	Paskolų susigrąžinimas			
2.7.	Gauti dividendai, palūkanos			
2.8.	Kitas investicinės veiklos pinigų srautų padidėjimas			
2.9.	Kitas investicinės veiklos pinigų srautų sumažėjimas			
	Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai		-	-
3.	Finansinės veiklos pinigų srautai			
3.1.	Pinigų srautai, susiję su įmonės savininkais		-	-
3.1.1.	Akcijų išleidimas			
3.1.2.	Savininkų įnašai nuostoliams padengti			
3.1.3.	Savų akcijų supirkimas			
3.1.4.	Dividendų išmokėjimas			
3.2.	Pinigų srautai, susiję su kitais finansavimo šaltiniais		-	-
3.2.1.	Finansinių skolų padidėjimas		-	-
3.2.1.1.	Paskolų gavimas			
3.2.1.2.	Obligacijų išleidimas			
3.2.2.	Finansinių skolų sumažėjimas		-	-
3.2.2.1.	Paskolų grąžinimas			
3.2.2.2.	Obligacijų supirkimas			
3.2.2.3.	Sumokėtos palūkanos			
3.2.2.4.	Lizingo (finansinės nuomos) mokėjimai			
3.2.3.	Kitų įmonės įsipareigojimų padidėjimas			
3.2.4.	Kitų įmonės įsipareigojimų sumažėjimas			
3.2.5.	Kitas finansinės veiklos pinigų srautų padidėjimas			
3.2.6.	Kitas finansinės veiklos pinigų srautų sumažėjimas			
	Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai		-	-
4.	Valiutų kursų pokyčio įtaka grynujų pinigų ir pinigų ekvivalentų likučiui			
5.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)		-	-
6.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai laikotarpio pradžioje			
7.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai laikotarpio pabaigoje		-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (buhalterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20__ M. _____ D. PINIGŲ SRAUTŲ ATASKAITA

Nr. _____

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)

(ataskaitos tikslumo lygis ir
valiuta)

Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Ataskaitinis laikotarpis	Praejęs ataskaitinis laikotarpis
1.	Pagrindinės veiklos pinigų srautai			
1.1.	Ataskaitinio laikotarpio pinigų įplaukos (su PVM)		-	-
1.1.1.	Pinigų įplaukos iš klientų			
1.1.2.	Kitos įplaukos			
1.2.	Ataskaitinio laikotarpio pinigų išmokos		-	-
1.2.1.	Pinigai, sumokėti žaliavų, prekių ir paslaugų tiekėjams (su PVM)			
1.2.2.	Pinigų išmokos, susijusios su darbo santykiais			
1.2.3.	Sumokėti į biudžetą mokesčiai			
1.2.4.	Kitos išmokos			
	Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai		-	-
2.	Investicinės veiklos pinigų srautai			
2.1.	Ilgalaikio turto, išskyrus investicijas, įsigijimas			
2.2.	Ilgalaikio turto, išskyrus investicijas, perleidimas			
2.3.	Ilgalaikių investicijų įsigijimas			
2.4.	Ilgalaikių investicijų perleidimas			
2.5.	Paskolų suteikimas			
2.6.	Paskolų susigrąžinimas			
2.7.	Gauti dividendai, palūkanos			
2.8.	Kitas investicinės veiklos pinigų srautų padidėjimas			
2.9.	Kitas investicinės veiklos pinigų srautų sumažėjimas			
	Grynieji investicinės veiklos pinigų srautai		-	-
3.	Finansinės veiklos pinigų srautai			
3.1.	Pinigų srautai, susiję su įmonės savininkais		-	-
3.1.1.	Akcijų išleidimas			
3.1.2.	Savininkų įnašai nuostoliams padengti			
3.1.3.	Savų akcijų supirkimas			
3.1.4.	Dividendų išmokėjimas			
3.2.	Pinigų srautai, susiję su kitais finansavimo šaltiniais		-	-
3.2.1.	Finansinių skolų padidėjimas		-	-
3.2.1.1.	Paskolų gavimas			
3.2.1.2.	Obligacijų išleidimas			
3.2.2.	Finansinių skolų sumažėjimas		-	-
3.2.2.1.	Paskolų grąžinimas			
3.2.2.2.	Obligacijų supirkimas			
3.2.2.3.	Sumokėtos palūkanos			
3.2.2.4.	Lizingo (finansinės nuomos) mokėjimai			
3.2.3.	Kitų įmonės įsipareigojimų padidėjimas			
3.2.4.	Kitų įmonės įsipareigojimų sumažėjimas			
3.2.5.	Kitas finansinės veiklos pinigų srautų padidėjimas			
3.2.6.	Kitas finansinės veiklos pinigų srautų sumažėjimas			
	Grynieji finansinės veiklos pinigų srautai		-	-

7 priedas

Pinigų srautų ataskaitos (sudaroma tiesioginiu būdu) forma

4.	Valiutų kursų pokyčio įtaka grynujų pinigų ir pinigų ekvivalentų likučiui			
5.	Grynasis pinigų srautų padidėjimas (sumažėjimas)		-	-
6.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai laikotarpio pradžioje			
7.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai laikotarpio pabaigoje		-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (buhalterio)
arba galinčio tvarkyti apskaitą kito
asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitos forma

Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitos forma

(įmonės teisinė forma, pavadinimas, kodas)

(buveinė (adresas), registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys)

(teisinis statusas, jei įmonė likviduojama, reorganizuojama ar yra bankrutavusi)

(Tvirtinimo žyma)

20__ M. _____ D. NUOSAVO KAPITALO POKYČIŲ ATASKAITA

Nr. _____

(ataskaitos sudarymo data)

(ataskaitinis laikotarpis)

(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)

	Apmokėtas įstatinis arba pagrindinis kapitalas	Akcijų priedai	Savos akcijos (-)	Perkainojimo rezervas		Įstatymo numatyti rezervai		Kiti rezervai	Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai)	Iš viso
				Ilgalaikio materialiojo turto	Finansinio turto	Privalomasis arba atsargos (rezervinis) kapitalas	Savoms akcijoms įsigyti			
1. Likutis užpraėjusio ataskaitinio (metinio) laikotarpio pabaigoje										-
2. Apskaitos politikos pakeitimo rezultatas										-
3. Esminių klaidų taisymo rezultatas										-
4. Perskaičiuotas likutis užpraėjusio ataskaitinio (metinio) laikotarpio pabaigoje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Ilgalaikio materialiojo turto vertės padidėjimas (sumažėjimas)										-
6. Veiksmingos apsidraudimo priemonės vertės padidėjimas (sumažėjimas)										-
7. Savų akcijų įsigijimas (pardavimas)										-
8. Pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintas pelnas (nuostoliai)										-
9. Ataskaitinio laikotarpio grynas pelnas (nuostoliai)										-
10. Dividendai										-
11. Kitos išmokos										-
12. Sudaryti rezervai										-
13. Panaudoti rezervai										-
14. Įstatinio kapitalo didinimas (mažinimas) arba pajininkų įnašai (pajų grąžinimas)										-
15. Kitas įstatinio arba pagrindinio kapitalo padidėjimas (sumažėjimas)										-
16. Įnašai nuostoliams padengti										-
17. Likutis praėjusio ataskaitinio (metinio) laikotarpio pabaigoje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Ilgalaikio materialiojo turto vertės padidėjimas (sumažėjimas)										-
19. Veiksmingos apsidraudimo priemonės vertės padidėjimas (sumažėjimas)										-
20. Savų akcijų įsigijimas (pardavimas)										-
21. Pelno (nuostolių) ataskaitoje nepripažintas pelnas (nuostoliai)										-
22. Ataskaitinio laikotarpio grynas pelnas (nuostoliai)										-
23. Dividendai										-
24. Kitos išmokos										-
25. Sudaryti rezervai										-
26. Panaudoti rezervai										-
27. Įstatinio kapitalo didinimas (mažinimas) arba pajininkų įnašai (pajų grąžinimas)										-
28. Kitas įstatinio arba pagrindinio kapitalo padidėjimas (sumažėjimas)										-
29. Įnašai nuostoliams padengti										-
30. Likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(įmonės vadovo pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

(vyriausiojo buhalterio (bualterio) arba galinčio tvarkyti apskaitą kito asmens pareigų pavadinimas)

(parašas)

(vardas ir pavardė)

Papildomų apskaitinių rodiklių sąrašai skirtingo dydžio įmonėms

Vidutinių ir didelių įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys	Mažų įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys	Labai mažų įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys
1. Darbuotojų skaičius	1. Darbuotojų skaičius	1. Darbuotojų skaičius
2. Darbo apmokėjimo išlaidos	2. Darbo apmokėjimo išlaidos	2. Darbo apmokėjimo išlaidos
3. Sumokėtos palūkanos	3. Sumokėtos palūkanos	3. Sumokėtos palūkanos
4. Nusidėvėjimas ir amortizacija	4. Nusidėvėjimas ir amortizacija	4. Nusidėvėjimas ir amortizacija
5. Akcijų skaičius	5. Akcijų skaičius	5. Akcijų skaičius
6. Akcijos rinkos kaina	6. Akcijos rinkos kaina	6. Dividendai
7. Dividendai	7. Dividendai	7. Pirkėjų skolos
8. Grynieji pagrindinės veiklos pinigų srautai.	8. Ilgalaikiai skoliniai įsipareigojimai ir skolos kredito įstaigoms	8. Skolos tiekėjams
	9. Trumpalaikiai skoliniai įsipareigojimai ir skolos kredito įstaigoms	9. Pinigai ir pinigų ekvivalentai
	10. Pirkėjų skolos	10. Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)
	11. Skolos tiekėjams	

Papildomai suskaičiuotų absoliutinių rodiklių sąrašų pavyzdžiai skirtingo dydžio įmonėms

Vidutinių ir didelių įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys	Mažų įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys	Labai mažų įmonių rodiklių sąrašo pavyzdys
1. Sąnaudos	1. Sąnaudos	1. Sąnaudos
2. Ilgalaikiai įsipareigojimai	2. Ilgalaikiai įsipareigojimai	2. Ilgalaikiai įsipareigojimai
3. Trumpalaikiai įsipareigojimai	3. Trumpalaikiai įsipareigojimai	3. Trumpalaikiai įsipareigojimai
4. Trumpalaikis turtas	4. Trumpalaikis turtas	4. Trumpalaikis turtas
5. Apyvartinis kapitalas	5. Apyvartinis kapitalas	5. Apyvartinis kapitalas
6. Veiklos pelnas	6. Veiklos pelnas	6. Veiklos pelnas
7. EBIT pelnas	7. EBIT pelnas	7. EBIT pelnas
8. Grynasis veiklos pelnas po mokesčių	8. EBITDA pelnas	8. EBITDA pelnas
9. EBITDA pelnas	9. Mokėtinos sumos	9. Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
10. Ilgalaikė finansinė skola	10. Pastovus kapitalas	10. Pastovus kapitalas
11. Trumpalaikė finansinė skola	11. Kapitalizacija	
12. Finansinė skola		
13. Panaudotas kapitalas		
14. Pastovus kapitalas		
15. Grynoji finansinė skola		
16. Grynasis turtas		
17. Kapitalizacija		
18. Įmonės vertė		